

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

וישלא

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

המכונן בתפלתו בכל הפגנות הידיעות לו אינו מכונן רק אותן הידיעות לו, אבן פשאומר התבנה בהתקשרות גדול נקלל בכל התבנה כל הפגנות מעצמן ומאליהן, שפול אות ואת הוא עולם שלם, וכשיאמר התבנה בהתקשרות גדול בנדאי מעורר אותן העולמות העליונים ועושה פעלות גדולות בזה, לכן יראה אדם להתפלל בהתקשרות ובהתלהבות גדולה ובנדאי יעשה פעלות גדולות בעולמות עליונים, פי כל אות מעורר למעלה (צוואת הריב"ש)

אוצר פניני החסידות:

- א **ישמח משה** | אף ששלח יעקב אבינו מלאכי שמים, היה זה רק 'פניו', אולם בתוככי לבו סמך אף ורק על הקב"ה .....
- ב **פתוחי חותם** | יעקב אבינו זכה למעלה גדולה בזכות שמירת הברית .....
- ב **לקוטי שיחות** | יעקב שלח מלאכים ולא אנשים משום שלא התר לו להכניסם בפקנה .....
- ג **דרך המלך** | חסר בעניני העוה"ו תפקידו להביא את האדם לתחושת השתוקקות למלאות את חסר הרוחני .....
- ג **שפע חיים** | הנפה והתקרבות לאמות לא הועילה במשך כל הדורות .....
- ד **שפת אמת** | התקין עצמו לדורון – אם היה עשו מתבטל ליעקב היה לו תקון .....
- ה **דברי יואל** | יעקב אבינו לא רצה להשתמש במלאכים הנבראים מהתורה והמצוות כדי שלא להנות מפתרה של תורה .....
- ה **אמרי יוסף** | מדוע שנה רש"י מסדר הפסוקים .....
- ה **אור החיים** | 'חסד' ו'אמת' שתי פרטים בהטבה .....
- ו **תניא** | ככל שהקדוש ברוך הוא מרבה לעשות לאדם חסדים עליו להוסיף יותר עננה .....
- ז **פתח האמת** | יעקב התפלל והודה על חלקו בעוה"ו .....
- ח **אמרי יואל** | כאשר מציים בצרה גדולה שאין יכולים להתפלל הצרה עצמה היא התפלה .....
- ח **לקוטי הלכות** | על האדם לתת רוח והתבוננות בין צרותיו ולא לחשב שכל הצרות נופלים עליו יחד .....
- ט **מהר"ם מברקלאו** | שאבות עשו לשלחי' יעקב רמו לתהיות וחלשות בעבודת הבורא שמכניס היצר הרע בלב האדם .....
- ט **דברת שלמה** | ויזתר יעקב 'לבדו' – ע"י הדיעה שאין עוד מלבדו' נצח יעקב את כלות השמאה .....
- י **מחשף הלכן** | הסימ' נתגרה ביעקב אבינו כיון שנשא ב' אחיות .....
- יא **עבודת ישראל** | המלאכים אומרים שירה כאשר מבצעים את השליחות שלמענה נבראו .....
- יב **קדשת לוי** | עקר הדבקות להיות דבוק בה' גם בשעה שמדבר עם בני אדם .....
- יב **עבודת שושכר** | כשנבטח ביעקב אבינו מחשבה שקבל יותר מדאי חסדים נסה המלאך להפיל רוחו ששוב אין לו שכינות עם הקב"ה ..
- יד **מגלה עמקות** | 'עש לי רב אחי' – רמו לרב אחא רב יעקב שנצח את המיוזע בעל שבע הראשים ע"י שבע קריעות .....
- יד **רב יבי** | רמו לקבלת האדם חלקו בעולם הפא על ידי התגברותו על היצר הרע .....
- יד **דברי יחזקאל** | על חילול ה' צריך למחות בפרהסיא .....
- טו **דברי אמת** | אם פרנסת האדם מצמצמת ומסיח דעתו מפר ומתרחץ להנגת הבורא וישעתו קרובה לבוא .....
- טז **אור החיים** | הטעם שהקורא לאברהם 'אברהם' עובר בפשה ואלו הקורא לישראל 'יעקב' אינו עובר .....
- יז **פתוחי חותם** | פיון שרודף אדם אחר הנאותיו מבטל תפלות ומצוות .....

אוצרות אגוני הדורות:

- זי **חומת אש** | שלח יעקב מלאכים אל עשו ולא אנשים כדי שלא ילמדו ממעשיו .....
- זי **מעיל צדקה** | קים יעקב אבינו תר"ג מצות על ידי מצות הצדקה השקולה ככל המצוות .....
- יח **שכט מוסר** | על ידי האחדות והשלום מקום כל אחד מישאל כל התר"ג מצות .....
- יט **דברי שאול** | כונת לשם שמים בעבודת הפרנסה .....
- יט **דבש וחלב** | עשית מצוות ומעשים טובים באש אהבה, כדרך הרשע שעושה מעשים רעים בכל לבו ונפשו .....
- יט **אמרי שפר** | מהרעות שהפצים אמות העולם להרע לישראל נמשך להם מה טובה .....
- כ **דרכי מוסר** | שמחה במדת הדיון כמו במדת הרחמים .....
- כ **חמדת ישראל** | רמו בפסוק לדברי המשנה 'דע מאין באת' .....
- כא **צדור המור** | רמזי המקראות על יום הכפורים וכפרת שיער של עזאזל .....
- כב **כתב סופר** | התחכמות אמות העולם להטות את ישראל מדרך הישר על ידי חבוב וסימני אהבה .....
- כב **מהר"ם שיק** | הדבוק בה' ובתורתו בעת עסקו בצרכי עולם הזה מתעלה יותר מפלאך .....
- כג **לקוטי הגרשני** | עצה לנצח יצר הרע על ידי שצייר לנגד עיניו שם ה' .....
- כג **אור יחזקאל** | הכרת אפסיות עולם הזה .....
- כד **כלי יקר** | הצדיקים מסתפקים במועט ושמים בחלקם, אף הרשעים אף שיש להם כל ממון שפועלם מרגישים שעדון חסר להם .....
- כה **דברי מהרי"א** | תחבולת יעקב אבינו להמנע מלהביט בפני עשו .....
- כה **אלשיך** | בזכות למוד התורה וזכות תינוקות של בית רבן יכולים ישראל להתקדם בגליות .....
- כו **מטה יוסף** | החי בעולם הזה בבחינת ספת עראי זוכה לבית בעולם הפא .....
- כו **בית גליו** | הפא לחטא חטא קל ונעלם מעיניו שיש בו עון גדול נענש במדת העון החמור .....
- כז **העמק דבר** | התחלץ מצרה ונארעה לו צרה שניה אינו מברך הגומל עד שינצל מהצרה ההיא .....
- כח **פתוחי חותם** | עצותיו של היצר הרע לפתות את האדם .....
- כח **מעשי הצדיקים** .....
- ל **יומא דהילולא** .....
- לז **כל מצותין אמונה** | השבת נועם הנשמות .....
- לח **דבר הלכה** .....
- לט **ספיר ויהלום** | הארה חסידית מן הפרשה .....
- מג **יומא דהילולא** | עטרת ראשנו רבנו דוד אביהוציא ה"ד וזיע"א .....

פְּרִשְׁת וַיִּשְׁלַח

שַׁפְּתֵי צַדִּיק

רבי פנחס מנחם מפילץ זיע"א

המתנת יַעֲקֹב אֲבִינוּ שְׁנַיִם רְבוֹת לְקִיּוֹם מִצְוֹת כְּבוֹד אָב רֵאִיָּה לְמַנְהֵג
הַחֲסִידִים בְּהַכְנֵה רַבָּה קֹדֶם תְּפִלָּה וְלַמּוֹד

פְּרִיָאָה רַבָּה אֲשֶׁר יַעֲקֹב אֲבִינוּ ע"ה הָיָה י"ד שְׁנַיִם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וְכ' שְׁנַיִם אֲצֵל
לָבֶן, וְנִכְסָף מְאֹד לְרֵאוֹת אָבִיו עַד שֶׁלָּבֶן הַעֵיד בּו 'נִכְסָף נִכְסַפְתָּ', וְאַחַר
כֵּן זֶה שֶׁהָיָה ח"י חֲדָשִׁים בְּאֵה"ק טָרַם הַקְּבִיל פְּנֵי אָבִיו. נִרְאֶה שֶׁעַסֵּק כֹּל כֶּף בְּהַכְנֵה
לְמַצְוֵה רַבָּה וְגִדּוּלָה כְּזוֹ שֶׁל כְּבוֹד אָב וּמוֹרָא רַבּוֹ. וּמִכָּאֵן סָמַךְ גְּדוּל לְהַחֲסִידִים
שְׁעוֹסָקִים הַרְבֵּה בְּהַכְנֵה לְהַתְּפַלֵּל אוּ לְלַמֵּד כְּרְאוּי.

וְכֵן שְׁמַעְתִּי בְּשֵׁם אֲדָמוֹר הַק' וְל' מִקְּאֲצֵק עַל הַמִּדְרָשׁ (פ' צו) 'מִי בִשְׁחַק יַעֲרֹךְ'
הַיִּתִּי אוֹמֵר לְמִיכָאֵל שֶׁמְקַרֵּב לְפָנָי וְכוּ'. אָמַר, מִלֵּאָף הוּא מְלֵא קִדְשָׁה עַל כֵּן
הָיָה פְּעֻלַּת עֲבוֹדָתוֹ יוֹתֵר בְּקִדְשָׁה מִעֲבוֹדָה שְׁלֵנוּ, אֲכֵן הִכְנֵה אֵין שִׁנְךָ שְׁמָה, שֶׁהִמָּה
מוֹכְנִים תְּמִיד, וְלִכְךָ בָּחַר בְּעֲבוֹדָתוֹ יוֹתֵר, שֶׁיִּגִּיעַת הַכְּנֵה שְׁלֵנוּ יִקָּר בְּשִׁמְיֵם, זֶהוּ
'מִי בִשְׁחַק יַעֲרֹךְ וְגו'', שֶׁזֶהוּ שִׁיכִין עֲצָמוּ זֹאת לֹא נִמְצָא בִשְׁחַק, עַכ"ל ק:

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלָאכִים לְפָנָיו (לב ה)

ישמח משה

רבי משה מאוהעל זיע"א

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מְלָאכִים לְפָנָיו - אֵף שֶׁשְׁלַח
יַעֲקֹב אֲבִינוּ מְלָאכִי שְׁמַיִם בְּתוֹר הַשְּׂמִדוֹת
לְהַצִּלָּה. הִיָּה זֶה רַק 'לְפָנָיו', אוֹלַם בְּתוֹכָכִי
לְבוֹ סָמַךְ אֵךְ וְרַק עַל הַקְּבִ"ה

מֵה שֶׁשְׁלַח מְלָאכִים וְלֹא אֲנָשִׁים. נִרְאֶה לִי עַל
דְּרָךְ שֶׁמְגַלְגֵּלִין זְכוֹת עַל יְדֵי זַכָּאֵי (שַׁבַּת
לב), וַיִּתְּכֵן יוֹתֵר סִבַּת הַצִּלָּתוֹ עַל יָדָם. וְהִנֵּה
תְּבַת 'לְפָנָיו' הוּא שִׁפְת יִתֵּר. וְהִנֵּל כְּזֶה הַדְּרָךְ
גְּדוּל דְּבָרָה הַתּוֹרָה, כִּי לֹא פְּעֻלַּת עֲנִיָּה עֲבוֹדַת
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הֵם פְּעֻלַּת עֲנִיָּה עוֹלָם הִנֵּה, כִּי
בְּעֲנִיָּה עֲבוֹדָתוֹ ית"ש רְחֻמָּא לְבָא בְּעֵי (עֵין
סְנֵהדְרִין קו:), וְאֵם הוּא בְּלֹא לֵב זָךְ הִנֵּה יִגִּיעוּ
לְרִיק, וְעֲלִיו נִאָּמַר (ישעיה כט יג) 'בְּפִיו וּבִשְׁפָתָיו
כְּבוֹדוֹנִי'. וּבְפְעֻלַּת עוֹלָם הִנֵּה בְּסִבַּת טְרַפּוֹ אוּ
בְּסִבַּת הַצִּלָּה מְגֻזָּק, אֵם הִיא בְּתוֹכִיּוֹת הַלֵּב שֶׁשֵּׁם
סְבָה זוֹ לְהַצִּיל, הָרִי שֵׁם כְּזֶב מַחְסוֹ כִּי אֵין
לְכַטֵּחַ עַל שׁוֹם סְבָה, רַק עַל סִבַּת הַכֹּל ית"ש,

כְּמוֹ שֶׁאֵין לְכַטֵּחַ עַל אֲרֵץ הַחֲרוּשָׁה וְהַחֲרוּשָׁה,
רַק עַל הַמְּצַמִּים שֶׁיִּגִּיעוּנוּ טְרַפּוֹ עַל יְדֵי הָאֲרֵץ,
וְאֵם לֹא, יִטְרִיפְנוּ עַל יְדֵי סְבָה אַחֲרַת הַטּוֹב
בְּעֵינָיו ית". וְכַכֵּה יִתְנַהֵג בְּכֹל הַדְּבָרִים, רַק שֶׁהוּא
צְרִיף לְהַשְׁתַּדֵּל בְּכֹל מַה דְּאֲפָשֶׁר רַק לְהַשְׁלִים
צְרָאָת הַבוֹרָא ית"ש, וְכַכֵּר הָאֲרִיף כְּזֶה בְּחֻבַּת
הַלְּבָבוֹת (בְּשַׁעַר בְּחֻחוֹן סוּף פ"ג וּבַפ"ד בְּפִירוּשׁ הַחֲלֵק הַג'
שם), אֲבָל אוֹפְנֵי בְּטַחוֹנוֹ בְּעֵינָיו מִי שֶׁהוּא לְמַעַלָּה
מִמֶּנּוּ וְכוּ', עֵינֵי שֵׁם.

הַיּוֹצֵא מִזֶּה דְּכָל עֲנִיָּה עוֹלָם הִנֵּה צְרִיף לְהִיּוֹת
רַק עֲשִׂית חוּצִי, וְלֹא עֲשִׂית תוֹכִיּוֹת, רַק
תוֹכוֹ רְצוּף אֲהַבָּה בְּכַטְחוֹנוֹ עַל אֱלֹהֵי ית"ש
וְלֹא עַל הַפְּעֻלָּה, כְּנִאָּמַר בְּאִסָּא (דְּבַרֵי הַיָּמִים ב' טז
יב) 'וְגַם בְּחִלּוֹ לֹא דַרְשׁ אֵת ה' כִּי אֵם בְּרַפְּאִים',
אֵף שֶׁנִּאָּמַר בְּתוֹרָה הַקְּדוּשָׁה (שְׁמוֹת כ"א ט) 'וְרַפָּא
יִרְפֵּא', הִנֵּנוּ שְׁדַרְשׁ בְּרַפְּאִים דִּיִּיקָא וְדַרְיִשָּׁה הִיא
בְּלֵב.

וְכֵאֵן הוֹדִיעַ הַכְּתוּב אוֹתְנוּ צְדָקַת אֲבִינוּ יַעֲקֹב
וְחֻכְמָתוֹ בְּעֲבוֹדָתוֹ ית"ש, דְּלֵא מְבַעֲיָא אֵם

פגם הברית, דבו נקרא הצדיק או לאו. כמו יוסף הצדיק ע"ה, דהסט"א רדפה אותו במצרים לפגמו באות ברית קדש, ונבחר על יצרו והיה עמו עזר ה' ולא פגמו, ועל זה נקרא יוסף הצדיק.

גם כאן אפשר דהיה הסט"א רוצה לפגם ליעקב אבינו ע"ה באות ברית קדש ולא יכל לו, וזכות שמירת הברית ששמר יעקב אבינו ע"ה היא שעמדה לו עד שנצטח המלאך, ולכן כתבה התורה לשון 'ויאבק', וכתבו חכמים שהעלו אבק, לפי ש'אבק' בר"ת אות ברית קדש, לרמוז שפונת המלאך לפגמו באות ברית קדש, ובמה שרצה המלאך לפגמו, נצל יעקב ממנו ונצחו, וילפיך נקט לשון 'אבק':

לקוטי שיחות

רבי מנחם מנדל מליובוביץ זיע"א

יעקב שלח מלאכים ולא אנשים משום שלא התר לו להכניסם בסכנה

וישלח יעקב מלאכים. מלאכים ממש (רש"י). ההוכחה לזה: מובן בפשטות, שמפיון שיעקב חשש (וכפי שהיה האמת) שעשו "עודנו בשנאתו", היה אסור לו לשלח לעשו אנשים בתור שלוחיו, שהרי היה חשש (תורה) שעשו זיך להם, ולשלח אנשים היה אפשרי רק בתור מרגלים (ולא שלוחים), ובכתוב מפרש "מלאכים" שפרשו או שלוחים או מלאכים. ולא מרגלים.

דיוק לשון רש"י

ויעל פי זה מובן גם כן מה שרש"י מציתק "וישלח יעקב" - אף שמפרש רק תבת "מלאכים", כי ההכרח לפרושו הוא מתבות אלו:

היה שולח אנשים, לא היה סמך לכו עליהם כי אין בו תשובה ונאנוש אנוש הוא, אלא אף ששלח מלאכי רום, ודאי דהדעת נותן פיון שמלאכי רום הולכים לפניו בעבדים, יסמוך עליהם בלבו פעל עמוד ברזל, אכל הוא אף בהם לא בטח, רק בטחוננו היה בהש"ת, והשליחות היה רק 'לפניו', דהינו חוץ ממנו, אכל לא בתוכיות הלב כנ"ל. וזה שאמר הכתוב 'וישלח יעקב מלאכים' וייקא, ואף על פי כן 'לפניו' כנ"ל:

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

יעקב אבינו זכה למעלה גדולה בזכות שמירת הברית

יש לזקוק, דתבת 'לפניו' מיתרת. ואפשר לפרש, דידוע דכל מעלת הצדיקים תלויה בשמירת אות ברית קדש, וכמו שהאריך רשב"י ע"ה בזה הקדוש (ח"א נט: ועוד) על ענין זה. ויעקב אבינו ע"ה הוא ששמר הברית כהלכתו, הוא שהיתה משתו שלמה (ויק"ר לו ה), וממנו זכה לכל המעלות, וזכה עד שהיו מלאכי אלהים משרתיו ושלוחיו. והנה זה הוא שאמר 'וישלח יעקב מלאכים', הם מלאכי אלהים, וכי תימא, במה זכה יעקב למעלה זו שנעשו מלאכי אלהים שלוחיו, לזה אמר 'לפניו', שהוא אות ברית קדש שהוא לפניו, בזה זכה יעקב למעלה זו.

המלאך רצה לפגם את יעקב בקדשת הברית

ועם זה נראה לפי עניות דעתי לפרש מה שדרשו רז"ל (חולין צא). על פסוק (פסוק כה) 'ויאבק איש עמו', שהעלו אבק. למה כתבה תורה לשון 'ויאבק', הנה לה למימר 'ויתעפר', ושהעלו עפר. לכן נראה, דלעולם הסט"א, השליטה הגדולה שיש לה בצדיק היא מצד

וְכֵן בִּתְפִלָּתוֹ אָמַר יַעֲקֹב אֲבִינוּ 'קִטְנִיתִי מִכָּל הַחֲסִידִים וְכוּ' וְעַתָּה הֵייתִי לְשֵׁנֵי מִתְנֹת וְכוּ', יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁכָּל הַטּוֹב שֶׁל עוֹה"ז לֹא טוֹב בְּעֵצְמוֹ הוּא, רַק קִטְנוֹת וְהַמְעֻטָּה מִכָּל הַחֲסִידִים וּמִכָּל הָאָמֶת וְכוּ' – מִכָּל הָאוֹר שֶׁד' מִשְׁפִּיעַ.

וּבְאֵמֶת לֹא הָיָה צָרִיף יַעֲקֹב אֲבִינוּ לִירָא, כִּי אִין שִׁיף אֲצִלוֹ הַסֵּתֵר, כִּי גַם הַסֵּתֵר נִעֲשֶׂה אֲצִלוֹ רַק רְצוֹן לְהַתְּפַלֵּל, מִפְּנֵי שְׂוִדֵּעַ שֶׁהַכֵּל הַתְּגִלוֹת אוֹ הַמְעֻטָּה הָאוֹר הוּא, רַק 'כִּי יֵרָא אָנֹכִי אִתּוֹ פֶּן יָבוֹא וְהַכְּנִי אִם עַל בְּנִים', עַל הַנְּשִׁים וְהַיְלָדִים יֵרָא אוֹלֵי אֵינֶם עוֹד בְּמַצֵּב כְּזֶה שֶׁמִּכָּל הַסֵּתֵר יִתְהוּוּ מֵהֶם רְצוֹן לְהַתְּפַלֵּל וְהַשְׂוִקָה עֲלֵהָ, אֲבָל 'אֵתָּה אֲמַרְתָּ וְכוּ' וְשִׁמְתִי אֵת וַיִּרְעַף וְכוּ' אִם כֵּן לְמַעַנֵי אֵתָּה צָרִיף לְהוֹשִׁיעַ גַּם אוֹתָם:

וַיֵּצֵא אוֹתָם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּן לְאֲדָנִי לַעֲשׂוֹ כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם לְבֹן גְּרָתִי וְאַחֵר עַד עֵתָּה
(לב ה)

שְׁפַע חַיִּים

רבי יקותיאל יהודה מצאנז זיע"א

חֲנֻפָּה וְהַתְּקַרְבוּת לְאֵמוּנָה לֹא הוֹעִילָה בְּמִשְׁךְ כָּל הַדּוֹרוֹת / כְּאֲשֶׁר עִם יִשְׂרָאֵל מִתְּנַהֲגִים בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת לֹלָא כִּחַל וְשָׂרַק נִהְפֵּךְ לֵב הָאֵמוּנָה עֲלֵיהֶם לְטוֹבָה

מִי שֶׁכָּפִי הֵיטֵב בְּדַבְּרֵי יְמֵי יִשְׂרָאֵל, יוֹדֵעַ שֶׁחֲנֻפָּה לְגוֹיִים לֹא הוֹעִילָה מְעוֹלָם. סִבַּת הַדְּבָר, כִּי שְׂנֵאת עֲשׂוֹ לְיַעֲקֹב הִיא גַם לְמִי שֶׁרַק נוֹלַד יְהוּדִי, אוֹ שֶׁאֶחָד מֵאַבּוֹת אֲבוֹתָיו הָיָה יְהוּדִי. הַגּוֹי בְּעֵצְמוֹ גַּם אֵינּוּ יוֹדֵעַ לְמָה הוּא שׂוֹנֵא יִשְׂרָאֵל. זֶה דְּבַר הַבָּא מֵאֵלֵינוּ, שֶׁהַשְׂמָאָה שׂוֹנֵאת אֵת הַקְּדוּשָׁה בְּכָל צוּרָה, גַּם אִם יֵשׁ רַק נִיצוּץ קִטְן שֶׁל קְדוּשָׁה, כִּי גַם מְעַט מִן הָאוֹר יוֹתֵה הַרְבֵּה מִן הַחֹשֶׁךְ, וְלָכֵן לֹא יוֹכֵל הַחֹשֶׁךְ לְשַׂאת אֶפְלוֹ נִיצוּץ קִטְן שֶׁל אוֹר.

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים וְגו' כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם לְבֹן גְּרָתִי וְאַחֵר עַד עֵתָּה. וַיְהִי לִי שׂוֹר וְחִמּוֹר צֹאן וְעַבְדִּי וְשִׁפְחָהּ וְגו' (לב ד-ו)

דֶּרֶךְ הַמּוֹלָךְ

רבי קלונימוס קלמיש מפּיִסְצַנָא זיע"א

חֶסֶד בְּעֵינֵי הַעוֹה"ו תִּפְקִידוֹ לְהַבִּיֵא אֵת הָאֲדָם לְתַחוּשַׁת הַשְׂתוֹקָקוֹת לְמִלְאוֹת אֵת הַחֶסֶד הַרוּחָנִי

הַיִּסּוּרִים שְׂאִישׁ פְּשוּט מְרַגֵּשׁ אוֹתָם לְצַעַר, הַעוֹבֵד מְרַגֵּשׁ אוֹתָם לְרְצוֹן וְהַשׂוֹקָה לְהַתְּפַלֵּל, כִּי כָּל רְצוֹן וְהַשְׂוִקָה שֶׁבְּאֲדָם, אִם הוּא מְרַגֵּשׁ שֶׁהַשׂוֹקָתוֹ נִתְמַלְּאָה לוֹ אִזְ נִעֲשֶׂה לוֹ מְזֶה עֲנָג וְהַנְּאִיָּה, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּשֵׂאֵינוּ מְרַגֵּשׁ שְׂנֵתְמַלְּאָה לוֹ מְצֻטְעַר מִמְּנָה, כְּמוֹ מִי שֶׁרַעֲב, אִם מִתְּחִיל לְאֵכֵל, אִף שֶׁלֹּא שָׂבַע עוֹד, וְעוֹדוֹ מְרַגֵּשׁ אֵת רַעֲבוֹנוֹ אִזְ, בְּשִׂעָה שְׂאוּכֵל נִהְנֶה, וְלוֹלָא שֶׁהָיָה רַעֲב וְרָצָה לְאֵכֵל לֹא הָיָה נִהְנֶה, מֵה שְׂאִין כֵּן כְּשֶׁרַעֲב וְאִין לוֹ לְאֵכֵל מְצֻטְעַר.

כֵּן הַצְּדִיק, כְּשֶׁד' מִשְׁפִּיעַ לוֹ טוֹב עוֹלָם הָיָה יוֹדֵעַ הוּא שֶׁהָיָה אוֹר עֲלִיּוֹן שֶׁנִּתְלַבֵּשׁ בְּצָרִיכֵי עוֹלָם הַזֶּה, וְכֹאשֶׁר ח"ו חֶסֶד לוֹ אוֹ לְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל דְּבַר וּמִתְּפַלֵּל עֲלָיו וְעֲלֵיהֶם, יוֹדֵעַ הוּא שֶׁהָיָה חֶסֶד אוֹר עֲלִיּוֹן הוּא, וּבִתְפִלָּתוֹ זוֹ שֶׁמִּתְעוֹרֵר מִחֶסֶד הָיָה מְרַגֵּשׁ שְׂנֵתְקַרֵּב כְּבָר בְּשִׂעָה זוֹ ע"י תְּפִלָּתוֹ זֹאת, וְאוֹר עֲלִיּוֹן מִתְּחִיל לְהֵאִיר בוֹ, אִזְ נִעֲשֶׂה לוֹ מְזֶה עֲנָג וְהוּא תַעֲנוּג הַתְּפִלָּה.

מֵה שְׂאִין כֵּן מִי שְׂאֵינוּ יוֹדֵעַ וּמְרַגֵּשׁ שֶׁהָיָה חֶסֶד אוֹר עֲלִיּוֹן, וְדוֹמָה לוֹ שֶׁרַק מִחֶסְרוֹ אֲשֶׁר יִחְסְרוֹ לוֹ, וְאֵינּוּ מִתְּקַרֵּב וְאֵינּוּ מְרַגֵּשׁ הַתְּקַרְבוּת וְהַתְּמַלְאוֹת תְּשׁוּקָתוֹ זוֹ, אִזְ מִן רְצוֹנוֹ זֶה וְהַשְׂוִקָה נִפְשׁוֹ הַפְּנִימִית תְּשׁוּקָה בְּלִתי נוֹדַעַת לוֹ נִעֲשִׂית רַק יִסּוּרִים שֶׁמְצֻטְעַר עֲלֵיהֶם וְכוּ'.

יַעֲקֹב אֲבִינוּ עֲצָמוֹ הָיָה בְּמִדְרָגָה גְּבוּהָ וְכָל חֲשֵׁשׁ הָיָה עַל הַנְּשִׁים וְהַיְלָדִים

'וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב וְכוּ' עִם לְבֹן גְּרָתִי" וְתַרְנִיג מְצוֹת שֶׁמְרָתִי וַיְהִי לִי שׂוֹר וְחִמּוֹר וְכוּ', הַתַּרְנִיג מְצוֹת וְאוֹר הָעֲלִיּוֹן הָיָה לִי לְעֲשִׂירוֹת, אוֹר עֲלִיּוֹן נִתְלַבֵּשׁ בָּהֶם, וְאִם כֵּן לֹא תוֹכֵל לִי.

ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה
להגיד לאדני למצא חן בעיניך (לב ח)

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

התקינו עצמו לדורון - אם היה עשו
מתבטל לעקב היה לו תקון

בפסוק וְאֶשְׁלַחָה לְהַגִּיד לְאֲדֹנָי לְמִצְאָ חֵן
בְּעֵינֶיךָ, אחר כך גם כן (להלן לג ח)
למצא חן בעיני אדני. ומסתמא אמר אמת.
אכן נראה שרצה להמשיך את עשו גם כן, כמו
שכתוב (רש"י שמות יט ג ד"ה ותגיד) הגדה לשון
המשכה כגידין. ויבדאי עשו לא היה יכול להיות
כיעקב, אף אם היה דרכו של יעקב טוב בעיניו
והיה מבטל עצמו אליו, היה לו גם כן תקון.
וזה עצמו ענין לדורון שפרש רש"י.

דורון תפלה ומלחמה - על האדם ללחם
בכל עז נגד היצר ויחד עם זאת להפיל
התנונים לפני הבורא

ויצריף כל אחד להכין עצמו נגד היצר הרע
באלה ג' דרכים, ללחם ולא להניחו
לשלט עליו חס ושלום, ועם כל זה לא יסמך
על עצמו רק לבקש רחמים ותנונים לפני
הבורא ותברך להצילו מיצר הרע ותחבולותיו,
כמו שכתוב (קדושין ל:) אם אין הקב"ה עוזרו
לא יכול לו.

על האדם לעורר רחמנות מדוע נמצאים
בעולם תאוות ודברי שקר

וגם לדורון פרוש לעורר רחמנות גם על תאוות
רעות למה יהיה נמצא בעולם דברים שקרים
ונפרדים מן השרש, הלא הכל שלו והכל מעשי
דיו של הבורא ותברך והכל לכבודו ברא. לכן
צריך כל אחד לבקש לתקון הכולל לבד תקון
עצמותו, ולתקן גם כן היצר הרע ולהכניע כל
הספרא אחרא, וזהו לדורון:

על חמר הענין שלא לדבר בלשונות העמים
הזהיר יעקב אבינו לדורות עולם, שאפלו
אם יצטרכו לדבר עם רשע טמא פדגמת עשו
ידברו רק בלשון הקדש. לכן ויצו אותם לאמר,
וכתב תוס' (חולין ב. ד"ה אבל אמר), 'לאמר' הפונה
לדורות, 'פה תאמרון', בלשון הקדש, אפלו
'לאדני לעשו', גם כשידברו עם גויים לא ידברו
בלשונם אלא בלשון הקדש.

בכח זה שבני ישראל לא מדברים בלשון
העמים, גורמים שהטמאה תפגע תחתיהם
וכך יכולים לנצח את אמות העולם. אכל אם
מדברים בשפתם הטמאה, מקבלים הטמאה
והסט"א פח להתגבר על בני ישראל. לכן הורו
רבותינו הקדושים שלא נתחבר אל הגויים בשום
קשר, וכך לא יהיה בכחם להרע לנו.

זה הורה לנו יעקב אבינו כששלח לומר לעשו
ששמר תר"ג מצות. ללמד לדורות עולם,
שלא נטעה לחשב שאם נפרק מעלינו על מצות
ונשתנה למעשי הגויים, נמצא חן בעיניהם
ויתתפך לבכם לאהבה את בני ישראל. אדרבה,
אם היהודי יבקש לצאת לשמך ח"ו, יגביר את
תאוות הגוי להרגו. רק אם יתנהג כיהודי פשוט
והגון, יזכה לצלם אלקים חקוק על פניו ויתקיים
בו (ישעיה סא ט) 'כל ראייהם יפירום פי הם ורע
ברך ה', יהיה השי"ת בעזרו והגוי לא יוכל
להרע לו.

לאור זאת נבין דברי המדרש (ב"ר עח טו), שרבנו
הקדוש למד פרוש וישלח כל פעם קדם
שהלך לרומי. פי בפרשה זו אנו למדים באיזה
צורה צריכים להתנהג ולדבר עם הגויים, ורמזים
בה אלפי סודות ורמזים ללמדנו את הדרך גלף
בה בעסקנו עם אמות העולם. אם כל עם ישראל
היו נוהגים כפי שכתוב בפרשה זו, היתה ישועתנו
קרובה לבוא, ולבב הגויים היה נהפך עליהם
לטובה, כשם שנהפך לב עשו אל יעקב וישקהו.
רק כשבקשו להתדמות לגויים, באה עליהם
הרעה הזאת:

והרא"ש ז"ל, פיון שרצה להרגו יפה עשה שהציל את עצמו מן המיתה, ובכהאי גוונא מתר להשתמש בכתרה של תורה, ותרצו בגמרא משום דרבי טרפון עשיר גדול היה ורבי ליה לפייסו בדמים, עכ"ד הגמ'. ועל כל פנים במקום דאי אפשר בענין אחר הטר להשתמש בכתרה של תורה להנצל על ידו מן הסכנה.

יעקב אבינו שלח את המלאכים שגבראו מהתורה והמצוות באחרונה כדי שאם תהיה סכנה ישתמש גם בהם

ויראי זה אפשר לומר ששלח יעקב אבינו ע"ה ב' מתנות מלאכים הנ"ל, אלא שחלקן לשנים ושלח בראשונה מתנה אלקים אותן שגבראו מששת ימי בראשית, כדי שלא להנות מד'ת פי אם לצד ההכרח, ובאפן שאי אפשר להנצל מן הסכנה בענין אחר, וזה פרוש הפתוב 'ויחץ את העם אשר אתו וגו' לשני מתנות, היינו מתנות המלאכים (כמו שפרשנו לעיל), ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו, ורצה לומר שהמלאכים יכו בו ויכניעו אותו וכו', והיה המחנה הנשאר לפליטה, היינו המלאכים שגבראו מתורה ומצוות לא יגיעו ולא יקרבו אליו להלחם בו כלל, ולא אצטרף להשתמש בכתרה של תורה:

ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה (לב ט)

אמרי יוסף

רבי יוסף מאיר מספינקא זיע"א

מדוע שנה רש"י מסדר הפסוקים

והנה המחנה הנשאר לפליטה. פירש"י ז"ל התקין עצמו לג' דברים לדורון ולתפלה ולמלחמה. לדורון ויתעבר המנחה על פניו. לתפלה אלקי אבי אברהם. למלחמה והיה המחנה הנשאר לפליטה. ויש לדקדק, הא בקרא

וירא יעקב מאד ויצר לו ויחץ את העם אשר אתו ואת הצאן ואת הבקר והגמלים לשני מחנות. ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה (לב ח-ט)

דברי יואל

רבי יואל מסאטמר זיע"א

יעקב אבינו לא רצה להשתמש במלאכים הנבראים מהתורה והמצוות כדי שלא להנות מכתרה של תורה

אפשר לומר בהקדם דברי ק"ז הישמח משה זל"ה לפרש הפתוב 'ויפגעו בו מלאכי אלקים וגו'', וזלה"ק: דהנה יש ב' מיני מלאכים, א' שגבראו מששת ימי בראשית, ב' הנבראים מתורה ומצוות, והנה פתיב (תהלים צא יא) 'פי מלאכיו יצנה לך וגו'', ואיתא במגיד פי המלאכים שגבראו בכת הצדיק הם עמו תמיד, וזהו שגאמר 'ויפגעו בו מלאכי אלקים' הייקא, שבראן אלקים מששת ימי בראשית, ויאמר יעקב באשר ראם מתנה אלקים זה' פנ"ל, פי הנבראים על ידו הם היו עמו תמיד, לכה' ויקרא שם המקום ההוא מתנים', על שם מתנה אלקים פנ"ל ומתנה מלאכים שלו וכו', והבין דרצון השי"ת לשלח לאיזה שליחות, ומן מתנה שלו לא רצה לשלח ולהשתמש בה, פיון שהם מהמצוות והתורה, לא רצה להנות מדברי תורה, והיינו וישלח יעקב מלאכים לפניו, אותם שהם לפניו בזמן, שגבראו מששת ימי בראשית, עכת"ד הקדושים וכו'.

במקום סנה מתר להנות מכתרה של תורה

אפשר לומר עוד בנה, דהנה ודאי דבמקום סנה מתר להנות מד'ת, כמבאר בגמ' נדרים (סב). ברבי טרפון דאשפחיה האי גברא ורצה להרגו אמר אוי לו לטרפון שנה הורגו, שמע האי גברא שבקיה וערק וכו', כל ימיו של אותו צדיק היה מצטער על דבר זה, אמר אוי לי שגשמשתי בכתרה של תורה וכו', והקשו בגמרא אמאי צער נפשיה, ופרשו התוס'

ואחר כך התפלה להשי"ת ש'ינצל משור של עשו
 הוא היצור הרע, 'אלהי אברהם' (רצה לומר אם חס
 ושלום יסיקנו באהבות רעות מצד ישמעאל הנאחז באברהם
 בסיימי קצוות הנמין אנצל בנכות אברהם חסד דקדושה)
 'ואלקי אבי יצחק' (רצה לומר אם חס ושלום יסית
 בראות רעות פעם והקפדה וכדומה מצד עשו הינוק מסיימי
 הגבורות, לכן הנפיר 'אלהי אבי יצחק, יראה דקדושה) ואחר
 כך הפריש הדורון 'ותעבר המנחה', לכן היה
 במנחה ק"פ בהמות כמ"ש באוה"ח הקדוש,
 מנין דוי"נ דקלפה בלא שם א"ל שבדכו"א מנין
 רש"ף.

רש"י נקט את הסדר הרגיל אצל רב
 אנשי העולם

ואמנם רש"י ו"ל למד לנו לרב העולם שאין
 להם פח זה, ואם נתחיל במלחמה חס
 ושלום יתגבר פנגדו, לכן הראשית הוא לדורון,
 ואחר כך לתפלה להתפלל להשי"ת, ואם חס
 ושלום כל זה לא יועיל אז מההכרח אל
 המלחמה. השי"ת ישע יראתו ואהבתו בלבנו
 :אכ"ר:

קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית
את עבדך וגו' (לב יא)

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א

'חסד' ו'אמת' שתי פרטים בהטבה

יכו"נ לומר שני פרטי הטבה. האהה, החסד
 שנתחסד עמו ה' ברב טוב. והשני,
 שהעמידו בידו ולא נתנו ללבו לגזלו ולחמסו,
 ושמר לו האמת, פרוש, שהעמיד בידו את
 החסד. ויש לך לדעת, כי לפעמים נתחסד ה'
 עם אדם, ויהיה נגזל מהזולת, להיות בחירי,
 וה' ישוב ירחמהו תמורת הנחסר. והנה מצאיות
 זה הוא חצי נחמה לנגזל, ולא נחמה שלמה,
 כי תמיד חושב בחסרונו ואשר גזלו הגזלן, לשתי

כתיב מקדם 'והיה המנחה הנשאר לפליטה'
 שהוא המלחמה. ואחר כך 'אלקי אבי אברהם'
 שהוא התפלה. ואחר כך 'ותעבר המנחה' שהוא
 הדורון ואם בן הסדר הוא מלחמה, תפלה,
 דורון, ולמה רש"י ו"ל כתב מתחלה לדורון
 ואחר כך לתפלה ואחר כך למלחמה שלא כסדר
 הכתוב.

דורון - על האדם לומר ליצר הרע
 שאין כונתו לפרש לגמרי מהעוה"ז אלא
 להתעסק גם בגשמיות

ונראה כי שמעתי מכבוד אבי מורי שליט"א
 כי הג' דברים אלו רומז אף להנצל
 מעשו הוא היצור הרע. א' הוא הדורון, לומר
 ליצר הרע כי אין כונתו לפרש את עצמו לגמרי
 מן העולם הנה בשבירת התאנה לגמרי, רק
 לאחז בנה ובה, דהיינו לעסק גם בגשמיות
 עולם הנה באכילה ושתיה ומשא ומתן וכדומה,
 רק מפל מקום הכל יהיה על פי התורה ולעשות
 הכל לשם שמים, וכמו שגאמר 'בכל דרכיך
 דעהו וגו'' (משלי ג ו), ובה יעשה שלום עם
 היצר הרע.

תפלה - על האדם לשפך שיח לפני
 הבורא שיצילו מהיחז"ר, מלחמה - אם
 בכל זאת מסייתו היצר לחטא ולחם עמו

ב' הוא התפלה, להתפלל אל השי"ת שיצילהו
 מן היצר הרע, וכמו שאמרנו רז"ל (קדושין
 ל:) אלקלא אין הקב"ה עוזר לו אין יכול לו,
 והיצר הרע בעצמו אמר לפלימו במס' קדושין
 פ"א ב' דלימא רחמנא ניגער ביה בשטן, עיי"ש.
 ואם כל זה לא יועיל והיצר הרע יסיקנו חס
 ושלום לחטא אז הוא בעל כרחו המלחמה
 להלחם נגדו, ע"כ שמעתי רק שאני הרחבתי
 הדברים בעזה"י.

יעקב אבינו תפס לעצמו מיד את דרך
 המלחמה עם היצר

והנה אבינו ע"ה שפחו גדול, לקח בתחלה
 העצה השלישית שהיא המלחמה להלחם
 נגדו בתקף 'והיה המנחה הנשאר לפליטה',

כל שהחסד גדול הוא הולך וגדל בלבנה וגסות הרוח ורחב לבו.

רְחוּמָת באתי מן המודיעים מודעה רבה לכללות אנשי על רבוי החסדים אשר הגדיל ה' לעשות עמנו, לאחז במדותיו של יעקב שאר עמו ושארית ישראל, שמשים עצמו כשירים ומותרות ממש שאין בו שום צורך, לבלתי רום לבכם מאחיהם כו', ולא להרחיב עליהם פה או לשרק עליהם חס ושלום, הס מלהזכיר באזהרה נוראה, רק להשפיל רוחם ולבם במדת אמת ליעקב מפני כל אדם בנמיכות רוח ומענה רף משיב חמה, ורוח נבאה וכו', ואולי יתן ה' בלב אחיהם כמים הפנים וגו' (אגרת הקודש, מכתבו של בעל התניא לחסידיו אחר צאתו ממאסרו):

פתח האהל

רבי דוד אביחצירא זיע"א

יעקב התפלל והודה על חלקו בעוה"ז

קְבוּנָתִי מכל החסדים ומפל האמת אשר עשית את עבדך כי במקלי עברתי את הירדן הנה ועמה הייתי לשני מחנות. ואם אפשר הוא שבקאן בא לרמוז על הדיוע ביעקב ועשו שחלקו שני העולמות (תנ"א זוטא ט), שיעקב נטל לחלקו אותו עולם העתיד האמתי, ועשו עולם הנה הנקרא 'הבל הבליים' וכו', גם אמרם רבובתינו זכרונם לברכה עליהם השלום, שגם בעולם הנה יש חלק ליעקב מכח פרי פרות של המצות פידיוע וכו'. ולעמית זה רמוז יעקב אבינו עליו השלום בתפלתו זאת לפניו יתברך במעוט שפלות, דהינו ככת רב ענותנותו, על דרך לב נשבר' וכו' (תהלים נא ט), על רב חסדיו יתברך אתו עמו ועם ורעו ורעו ורעו שבכל דור ודור וכו', ואומר קטנתי מכל החסדים אשר הם גם לעמית עולם הנה, שגם בו נטלתי חלקו מרב חסדיו יתברך פנוכר וכו', ומפל האמת עולם האמת, שהוא אותו עולם האמתי פנוכר שהוא

סבות: האחת, שיחשוב כי אם לא הנה גודלו הנה לו לתוספת הגזול והנוסף. והשני על כל פנים יכאב לבו על הגזלן אשר עשה והגזליה. מה שאין פן אם יעשה ה' השלמת הגזילה מהגזלן עצמו, שיוציא בלעו מפיו, נחמה זו נחמה. והוא מה שעשה ליעקב שהיה משלם לו מנכסי גזלן עצמו, הוא לבן, דכתיב (לעיל לא ט) 'ויציל ה' את מקנה אביכם ויתן לי', שהיה מוציא בלעו של לבן מפיו ומחזיר ממונו של יעקב, והוא אמרו 'ומפל האמת'. ונכוין:

תניא

רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א

ככל שהקדוש ברוך הוא מרבה לעשות לאדם חסדים עליו להוסיף יותר עונה

קְבוּנָתִי מפל החסדים ומכל כו'. פרוש שבכל חסד וחסד שהקדוש ב"ה עושה לאדם צריך להיות שפל רוח במאד, כי חסד דרועא ימינא (זוה"ק ח"א כו), 'וימינו תחבקני' (שה"ש ב ו), שהיא בחינת קרבת אלהים ממש בניתר שאת מלפנים, וכל הקרוב אל ה' בניתר שאת והגבה למעלה מעלה, צריך להיות יותר שפל רוח למטה מטה, כמו שנאמר 'מרחוק ה' נראה לי' (ירמיה לא א), וכנודע דכולא קמיה דוקא כלא חשיב, ואם פן כל שהוא קמיה יותר הוא יותר כלא ואין ואפס. וזו בחינת ימין שבקדשה וחסד לאברהם שאמר 'אנכי עפר ואפר' (בראשית יח כז).

וזו היא גם פן מדתו של יעקב. ובזאת התנצל על יראתו מפני עשו ולא די לו בהקטחתו והנה אנכי עמך כו', מפני היות קטן יעקב במאד מאד בעיניו מחמת רבוי החסדים 'כי במקלי כו', ואינו ראוי וכדאי כלל להנצל כו', וכמאמר רז"ל (ברכות ד) שמא יגרם החטא שנדמה בעיניו שחטא. מה שאין פן בזה לעמית זה, הוא ישמעאל, חסד דקליפה,

בגמרא (עירובין סה.) פל שאין דעתו מישבת עליו אל יתפלל משום שנאמר בצר אל יורה, איתא בשפת אמת שכאשר נמצאים בצרה גדולה שאין יכולין לצעק הצרה בעצמה היא לשון של תפלה, לצעק הנה אז נסיון פדאיתא בזהר הקדוש שנשלו ממנו כל הכחות, ומפני זה אמר 'קטנתי מכל החסידים ומכל האמת'.

תמיד נשארת נקדה שיכול האדם להאחז בה

אף על פי כן נשארת תמיד נקדה שיכולים להאחז בה. 'קטנתי' הוא ענין מחיין דקטנות, ואיתא שסעודה שלישית בשבת היא כנגד יעקב והיא מבחינת זעיר אנפין, בני ישראל יכולים להתעלות אף על פי שיש הסתר, ועל זה נאמר (ישעיה מ כז) 'למה תאמר יעקב ותדבר ישראל נסתרה דרכי מה'. 'ה' האמר אלי' הוא שם המיוחד, שם הנהי, וזו הנקדה הנמצאת תמיד, הנה הנה ויהנה (תר"צ):

ורוח תשימו בין עדר ובין עדר (לב יז)

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

על האדם לתת רוח והתבוננות בין צרותיו ולא לחשב שכל הצרות נופלים עליו יחד

לא יגרם לבלבל דעתו חס ושלום שידמה לו כאילו פל העולם נפל עליו (כמו שרגילין העולם לומר בעת צרה חס ושלום) כאילו חס ושלום פל הצרות באו עליו חס ושלום בלי הרחבה כלה. והא בקהא תליא, שמי שאומר כף חס ושלום ועל ידי זה נתעקם לבו מה' יתברך ואינו יכול לצעק אליו, אזי חס ושלום באמת נתברין עליו הצרות ורחמנא לצלן. כי כל הנמשך אחר צערו הצער נמשך אחריו חס ושלום.

רק צריכין לתן רוח בדעתו למצא הרחבות גם בתוך הצרות בעצמן, ולהביא תודה והודאה

חלקו ונחלתו, על דרך 'תתן אמת ליצלב' וכי' (מכאן ז ט), וזהו 'אשר עשית את עבדך' חסידים גדולים כאלה, שגם לי חלק בעולם הנה שאינו שלי וכי'.

ומפרש ואזיל כי במקלי עברתי את הירדן הנה, שהוא לעמת עולם הנה שאין לי בו חלק וכי', שמועקרא כף הנה ועלה על דעתי שאין לי חלק בזה העולם כלום, אכן 'ועתה' עתה גם בעולם הלזו נטלתי בו חלק כראוי, דהינו במשלים, וזהו 'הייתי לשני מחנות', חלק על חלק, גם בעולם שאינו שלי וכי'. גם 'לשני מחנות' לעמת עולם הנה ואותו עולם וכי'. לכן ובכן נא אב הרחמים 'הצילני נא' (פסוק יב), דהינו 'נא' עתה גם עתה בזה העולם שאינו חלקי ונחלתי, וגם בו נטלתי ביתר שאת וכי' מרב חסדיך וכי'. 'הצילני מיד אחי מיד עשו' שזהו חלקו ונחלתו וכי', 'מיד אחי' לעמת אותו עולם, על דרך זכה נוטל חלקו וחלק חברו כגן עדן וכי' (הגיגה טו), 'מיד עשו' לעמת עולם הנה, שהוא חלק שגם בה זכיתי ממנו וכי', 'כי ירא אנכי אתו' גם כן לעמת אותו עולם וכי', דהינו מן השר שלו וכי', 'פן יבוא והפני' וכי' לעמת חלקו שהוא עולם הנה וכי'. 'ואתה אמרת היטב איטיב עמך' (פסוק יג), דהינו שתי הטבות שהם לעמת שני עולמות, כנזכר 'עמך' דיקא וכי', ולא כן הוא שבאותו עולם ריקם ריקם הוא לגזרה שנה וכי', וזהו 'עמך' וכי'.

אמרי אמת

רבי אברהם מרדכי מגור זיע"א

כאשר מצויים בצרה גדולה שאין יכולים להתפלל הצרה עצמה היא התפלה 'ויאמר יעקב אלוקי אבי אברהם ואלוקי אבי יצחק ה' האמר אלי וגו'. המפחדים מקשים אמאי לא פתיב ויתפלל יעקב. אולם פתיב ויירא יעקב מאד ויצר לו' (פסוק ח), ואיתא

להשגיח על כל דרכיו, שכן ראה אצל אברהם ויצחק וברר את הטוב והשליף את הרע, ולכך אנו בניו צריכין לילך בדרכי אבותינו.

היצר מנסה ליאש את האדם שאינו צועד ממש בדרכו של יעקב

אף כח הסט"א מראה לו שאין הוא הולך באמת בדרכו של יעקב שהיה רק טוב, ואצלו יש גם רע, ולכך יאמר מנחה היא שלוחה, ופרשו דידוע השעיר של יום הכפורים בא כדי לסמא את עיניו שנותנים לו מנחה. והנה גם הוא אחרינו, שהקב"ה עומד מאחרינו, כמו שכתוב (שה"ש ב ט) 'הנה זה עומד אחר כתלנו, כלומר הקב"ה עומד אפלו פשאנו עושין חלילה כתל ומחצה בינו ובנינו, מכל מקום הקב"ה עומד אצלנו.

דיוק הלשון 'במצאכם אתו'

וירבו של יצר הרע הוא שרואה שאין ביכולתו להטות את האדם לדרך הרע אזי מראה הוא לו על עברה שהיא מצוה וחושב שבוהו יטעה אותו. ולכך לא שך לומר 'פגשך, דהא הוא מסתיר את עצמו, אלא אומר 'במצאכם אתו', שצריך להיות כמו מצויה שבה שלא מדעת, וצריך להסתפל על מצותיו אם אין בהם עברות ואזי הוא ידחה אותו מכל וכל מן הקדושה ויהיה איש ישראל בשלמות:

ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר (לב כה)

דברת שלמה

רבי שלמה מלוצק זיע"א

ויותר יעקב 'לבדו' - ע"י הידיעה שאין עוד מלבדו נצח יעקב את כחות השמאה

בפסוק 'ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר', הנה תבת 'לבדו' לכאורה מיתר, אף על פי פשוטו אפשר לתרץ כמו

בכל עת, כי באמת בכל צרה שבעולם יש בתוכה הרחבה, בחינת 'בצר הרחבת לי' (תהלים ד ב), וכמו שאמר רז"ל על פסוק 'אף לא בעי ישלח יד' (איוב ל כד) וכתוב 'ולא יעיר כל חמתו' (תהלים עח ח).

שנה בחינת 'ורוח תשימו בין עדר ובין עדר' הנאמר ביעקב אבינו, שדרשו רז"ל על הצרות והגליות שפנו יעקב במה שלא ערב פלאים לתן רוח בין הצרות. שנהו בחינת 'ורוח תשימו בין עדר ובין עדר', בין צרה וצרה, בין גלות לגלות, כמו שדרשו רז"ל (כלאי בהמה הי"ד אות ח):

ויצו את הראשון לאמר כי יפגשך עשו אחי ושאולך לאמר למי אתה ואנה תלך ולמי אלה לפניך. ואמרת לעבדך ליעקב מנחה הוא שלוחה לאדני לעשו והנה גם הוא אחינו (לב יח-ט)

מהר"ש מבעלזא

רבי שר שלום מבעלזא זיע"א

שאלות עשו לשליחי יעקב רמו לתהיות וקלות בעבודת הבורא שמכניס היצר הרע בלב האדם

בשאיש ישראל רוצה לקרב עצמו למלך עליון ותעלה שמו, אזי מיד כח הסט"א עומד לנגדו לבטלו מעבודתו, ושואל אותו 'למי אתה', הוא מכניס במחשבתו ספקות חלילה בהשגחת הבורא, ו'אנה תלך', שאומר לו שמבלה ימים בחנם וללא תועלת, ו'למי אלה לפניך', היינו למי מנחה זאת שלוחה, דשואדם רוצה לקרב עצמו לבורא ית"ש אזי הוא מסגף עצמו ומפריש עצמו מדברי הקל של עולם הזה ונותן בזה מנחה. וזהו שאומר לו 'למי מנחה זאת שלוחה' שמבלבל לו במחשבות זרות בעבודתו.

על האדם להתחזק ולהשיב 'לעבדך ליעקב'

כך הוא פתוי היצר, ולזה התשובה היא 'ואמרת לעבדך ליעקב', פרוש שזו היא מדת יעקב

(וישלח) שפן ויאבק גימטריא כס"א הכבוד, רצה לומר שעל ידי התאבקות כנ"ל נעשה מרכבה לשכינה הנקרא כסא הכבוד, ודו"ק:

מחשף הלבן

רבי יעקב אביצירא זיע"א

הס"מ נתגרה בייעקב אבינו כיון שנשא ב' אחיות

יש להתבונן אמאי נקט האי לישנא ד'ויאבק'. ואפשר לומר דהנה המלאך הזה הוא ס"מ, ויש לדעת מה עלה בדעתו להתגרות בייעקב אבינו ע"ה, וכי לא ידע שהקב"ה הבטיחו (בראשית כח טו) 'והנה אנכי עמך ושמרתוך בכל אשר תלך והשבתוך' וכו'.

ויש לומר דס"מ סבר דכיון שייעקב אבינו ע"ה נשא שתי אחיות, בזה חס ושלום עבר על מצות ה', ויכול לשלט עליו. והנה 'יעקב' ראשי תבות 'יחוד' צנוה ק'רשה ב'רכה, ויודע דאין דבר מכניע ס"מ יותר מן הענוה, ד'ענוה' גימטריא ס"מ, וסבר ס"מ כיון דנשא יעקב אבינו ע"ה שתי אחיות בטלה ממנו הענוה ויכול לשלט עליו. והנה 'אבק', תחת עי"ן ד'יעקב' תעשה אל"ף, ואל"ף היא ראשי תבות 'אחיות', דהיגו הענוה שהיתה בו נפגמה בנשאו שתי אחיות. וזהו 'ויאבק', הוא השם של 'יעקב', רק שהחליף עי"ן של 'ענוה' באל"ף של 'אחיות', ועל זה סמך ס"מ שנתאבק ונתדבק עמו.

הס"מ הודה שייעקב ראוי לישא ב' אחיות

ויבסוף כשנצחו יעקב ואמר לו 'לא אשלחך כי אם ברכתני', ואמר לו 'לא יעקב אומר עוד שמך פי אם ישראל', ורמז לו בזה ר"ת ראוי יעקב לישא שתי אחיות. והטעם כמו שאמרו רז"ל (מגילה יח) דיעקב קראו הקב"ה 'אל', כמו שכתוב (בראשית לג כ) 'ויקרא לו אל אלהי ישראל':

שאמרו בגמרא (סנהדרין טו:) אצל רבי חנינא, שרצו לעשות לו פשוף ולקח עפרא מתותיה כרעיה, ואמר (דברים ד לה) 'אין עוד מלבדו' פתיב, כן גם כאן שהיה זה שרו של עשו אומר גם כן 'אין עוד מלבדו', ועל ידי זה לא יוכל לו, וזהו ויתר יעקב ל'בדו'.

המלאך נסה להכניס ליעקב אבינו בעת

תורתו ותפלתו מחשבות גופניות

אמנם 'ויאבק איש עמו', תבת 'איש' אינו מיון, כי ממה שכתוב לקמן מ'כרח שהיה מלאך, כמו שכתוב 'כי שרית עם אלהים וכו'', וגם יעקב אומר 'כי ראיתי אלקים וכו'', ואיך אומר כאן 'ויאבק איש עמו'.

אף יש לומר כי בודאי לא היה התאבקות גשמית, רק היה התאבקות, כמו שמתאבק תמיד עם הצדיק, כשרוצה לעשות איזה מצוה, או להתפלל, הוא רוצה לברך מן הגוף ומתאוותיו, ולהסיח דעתו ממנו, ולהיות לו התפשטות הגשמיות ודבקות נפלא להבורא ית"ש, והפעל דבר מכניס בו במחשבתו ויבלבו תאוות הגוף ועניני הגנושיות והגשמיות, וזהו 'ויאבק איש עמו', שהתאבקות היה שהוא 'איש', רצה לומר בעל גוף ותאוה עמו, רצה לומר עם נשמתו הקדושה.

אמנם הצדיק משליך ממנו מחשבה זו עד למטה לעפר וממאס בו, וזה 'ויאבק איש עמו', רצה לומר המחשבה והתאוה של 'איש' עמו כנ"ל, השליך עד לעפר ואבק ונעשה עפר. אחר כך מצאתי ברמב"ן שהביא מדרש שאמר, 'ויאבק איש עמו', מי נעשה אבק האיש שעמו, ובעזרת השם הוא דברינו ממש.

וזהו 'עד עלות השחר', רצה לומר שהצדיק השליך כל המחשבות עד שהיה לו מחשבות טהורה וזכה ובהירה כמו שחר, וזהו שאמרו רז"ל (חולין צא) 'שהעלו אבק עד כסא הכבוד, וכתב האר"י ו'ל בספר לקוטי תורה

ויאמר שלחני כי עלה השחר (לב כז)

עבודת ישראל

רבי ישראל מזוניץ זיע"א

המלאכים אומרים שירה כאשר מבצעים את השליחות שלמענה נבראו

וישמעתי אומרים בשם חכם אחד, פרוש המדרש רבה (כ"ד ע"א) שאמר המלאך ליעקב הגיע זמני לומר שירה, וצריך באור שמיום שנברא שרו של עשו לא הגיע זמנו לומר שירה עד היום שנלחם ביעקב. אמנם הנה כל מלאך אינו אומר שירה וזמנה להבורא יתברך שמו רק על תוספת שבראו לעשות רצונו יתברך, ולמשל מלאך מיכאל כשפועל רצונו יתברך שמו ומלמד זכות על ישראל ומגביר החסדים אשר לזה התכלית נברא, אז אומר שירה, וכן כל המלאכים.

על אף שהיצר הרע מפתה את האדם רצונו הוא שיתגבר עליו

והנה שרו של עשו, הוא הס"ם הוא היצר הרע הוא השטן, שנברא להסית האדם ולהסירו מדעת יוצרו כי לכה נברא. אמנם אף על גב שלכה נברא, אין חפץ המלאך הנה באמת שישמע האדם לקולו לעשות הרע, רק הוא מחיב לעשות פעלתו ולהדיחו, והאדם תחזק וילחם בנגדו ויכבש אותו, וזה תכלית בריאתו, כי לא בראו היצר ברוף הוא באופן אחר, כי מאתו לא תצא הרעה, רק כמשל הזונה עם בן המלאך הנזכר בזה"ק (ח"ב סג). וכתוב שם כי אם ישמע בן המלאך לזונה המסיתו במצות המלאך וידבק בה אין מזה נחת רוח להזונה, רק כשמתגבר בן המלאך וגוער בה ודוחה אותה במקומות לא תקום, אז מתעורר נחת רוח לאבי המלאך ומשלם שכר לבנו, וגם להזונה מיטיב בעבורו, שעשתה רצונו להסיתו ולא יכלה לו ונעשה נחת רוח להמלאך.

וכן הנמשל להיצר הרע, הגם שמפתה את האדם, מכל מקום אין תפצו ברשעים המקשיבים לקולו, ולכן אמרו (כ"ב טז) יורד ומסית עולה ומקטרג, אכן אז נעשה פעלתו באמת, כשמפתה

לאדם ולא יכול לו, ונתעורר נחת רוח ליוצרו, ואז גם היצר הרע לוקח שכרו משלם בעבור שהוא גרם הנחת רוח, כמו שבארתי על פסוק 'ויאמר המן בלבו למי יחפץ המלאך לעשות יקר יותר ממני' (ספרי ו' ט), 'ממני' ד"קא, כלומר שכל הנחת רוח בא על ידי הפתוי ממני, ואם פן יש לו לשלם לי כל יקר וגדלה, עינ במקום אחר.

כאשר נצח יעקב אבינו את המלאך בשלמה שליחותו של המלאך והגיע זמנו לומר שירה על בריאתו

ונחזור לענינו, שהמלאך הנ"ל עדין לא אמר שירה מיום שנברא, שלא היה אדם ששכשו לגמרי, כמו יעקב אבינו שלימו דאבקה, שהיה בן שמונים וארבע שנים, וגבור בגבורתו שהיה מצביר האבן מעל פי הכאר כמי שפעביר הפקק מעל הצלוחית, ואף על פי כן לא נתעורר בכחו חלילה לשום תאוה רעה כמו שכתוב (להלן מט א) 'ראובן כחי וראשית אוני', שנולד מטפה ראשונה, וכתוב (להלן כט יא) 'וישק יעקב לרחל', ואמרו (ור"ח שיה"ש ז: ט) שבע נשיקות, וברדאי היו הנשיקות בקדשה גדולה ואיזה יחיד נפלא, וכמו שאמרו (כ"ד ע"ב) על ענין 'ויבך' שראה ברוח הקדש שאינה נכנסת עמו לקבורה, ומסתמא כשהיה בשעה זאת ראוי לרוח הקדש, מסתמא לא היו הנשיקות חלילה במחשבה גשמיות רק בדבקות בעולמות עליונים, ומי כמותו קדוש ישראל.

והנה כשנלחם עמו שרו של עשו, לא הייתה האביקה בדרך פשוט בדרך שנלחמים בעלי מלחמות, רק בודאי הייתה המלחמה ברוחניות לכלבל ממחשבתו של יעקב אבינו, מי יודע באיזה חקירות עצומות, ורשתו אשר טמן וזהו שכתוב 'יבך' כי לא יכל לו, שאבינו יעקב התגבר בקדשתו נגדו, עד שנגע בכף ירכו, עין בזה"ק (ח"א קע-קעא). ותרצה קצת מזה. לכן אחרי שראה הבריאה הנבחרת יעקב איש תם פי לא יכל לו, אמר 'שלחני כי עלה השחר' והגיע זמני לומר שירה, שלכה נבראתי, וברוף ה' שפעלתי פעלתי, לכן אני חפץ לומר שירה:

לְבָן, כִּי נִתַּן לוֹ בָּנִים וְאָף עֲשִׂירוֹת גְּדוֹל, וְעַל כָּלֵם שֶׁהֲצִילוּ מִיַּד לְבָן, לְפִיכֶךָ סְבוּר יַעֲקֹב אֲבִינוּ ע"ה שֶׁכָּבַר שֶׁלֵּם לוֹ הַקַּב"ה כָּל שְׁכָרוֹ מִשְׁלֵם וְאִין לוֹ עוֹד כְּלוּם אֲצֵל הַקַּב"ה, וּכְאֵלוּ מַעֲתָה סִלְקוּ הַקַּב"ה מֵאֲצֵלוֹ וְאִין לוֹ עוֹד שׁוּם הַתְּקַרְבוֹת אֵלָיו, כְּדֹאמְרֵי אִינְשֵׁי הָא לָךְ שְׁכָר פְּעֻלָּתְךָ וְלָךְ, עַל דְּרָךְ הַפְּתוּב 'קִטְנֵתִי מִכָּל הַחֲסִדִים' (פסוק יא) וּכְפָרוֹשׁ רַש"י שָׁם, וְזֵהוּ 'וַיִּתֵּר יַעֲקֹב לְבָדוֹ', כְּלוֹמֵר כְּלָבוֹ וּבְמַחְשַׁבְתּוֹ נִשְׁאָר בְּמַסְסָם שֶׁהוּא לְבָדוֹ.

הַרְגַּשׁת שְׁפָלוּת יָפָה הִיא רַק כְּדֵי לְקַבֵּל מֵאֲרַעוֹת הָעוֹלָם בְּשִׂמְחָה, אוֹלָם לְגַבֵּי עֲבוֹדַת הַבוּרָא עַל הָאָדָם לְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ שֶׁכָּכֵל מִצָּב שִׁיָּהָא הַקַּב"ה מֵרַחֵם עָלָיו

אָמְנָם אָף כִּי זֹאת הַקְּטָנוּת וְהַשְּׁפָלוּת טוֹב וְיָפָה, בְּכָל זֹאת הוּא רַק טוֹב לְעִנְיָן סְבָלְנוֹת לְקַבֵּל אֶת כָּל הַבָּא עָלָיו בְּשִׂמְחָה, בְּעִבּוּר שְׂדַע הָאָדָם כִּי אִין לוֹ לְתַבַּע אֲצֵל הַבוּרָא עוֹלָמִים, אֲבָל בְּעִנְיָן עֲבוֹדַת צָרִיף הָאָדָם לְדַעַת וְלִהְיָאֵמִין שֶׁהַבוּרָא ית"ש הוּא פַעַל הַרְחֵמִים וּמְרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתָיו, וְאָף אִם הָאָדָם אִינוֹ רְאוּי לְפִי מַעֲשָׂיו אָף עַל פִּי כֵּן מְרַחֵם עָלָיו הַקַּב"ה וְנוֹתֵן לוֹ בְּמִדַּת רַחֲמָנוּת וּמְקַרְבּוֹ אֲצֵלוֹ, וְגַם אִישׁ הַשְּׁפָל יִגְבֶּה לְבוֹ בְּדַרְכֵי ד' וְיִתְחַזֵּק וַיֵּאמֶר לִית אָנָּא מוּבַד סְכָרִי מִן בְּרִי, וּבִשְׂבִילֵי נִבְרָא הָעוֹלָם וְד' הַטוֹב אִם לֹא לְמַעֲנֵי יַעֲשׂ, יַעֲשֶׂה לְמַעַן כְּבוֹד שְׁמוֹ, וְלְמַעַן רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ הָאֲצִילָה בְּקַרְבֵי חֵלֶק אֲלֵקֵי מַמְעַל וּכְמוֹ שֶׁעָשָׂה יַעֲקֹב אֲבִינוּ ע"ה, אָף כִּי הִיָּה 'צִלַּע עַל יָרְכוּ', בְּבַחֲמֵי קְטָנוּת, בְּכָל זֹאת הִיָּה מִתְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ בְּמִלְחָמוֹת ה' עִם שְׂרוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ וְיַכֵּל לוֹ וַיִּזְרַח לוֹ שְׁמֵשׁ יְשׁוּעָתוֹ.

אָבִי שְׂרוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ חֲשַׁב עַל יַעֲקֹב אֲבִינוּ ע"ה אֲשֶׁר כְּמוֹ שֶׁהוּא אָדוּק בְּמַחְשַׁבְתּוֹ כִּי נִשְׁאָר לְבָדוֹ לְעִנְיָן קְבַלַת הַשְּׁכָר, כֵּן נִשְׁאָר לְבָדוֹ עֲצוּר וְעוֹיֵב מִתְקַנְתּוֹ וְתוֹחַלְתּוֹ בְּמִלְחָמוֹת ד' וְעִבּוֹדָתוֹ יִתְבַרֵּךְ עַד שִׁיְהִיָּה לוֹ פֶּחַ וְשִׁלְטָה לְהִתְאַבֵּק עִמוֹ, וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמוֹ וַיִּרְאָ כִּי לֹא יָכֵל לוֹ וַיַּעַב בְּכַף יָרְכוּ, כִּי הִנֵּךְ הוּא הַרְגֵל, וְהַרְגֵל הִינְנוּ הַהִלּוּף שֶׁל הָאָדָם.

וַיֵּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֵאמֶר עוֹד שְׁמֵךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שְׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים וְעַם אֲנָשִׁים וְתוֹכֵל (לב ט)

קִדְשַׁת לִוִי

רַבִּי לִוִי יִצְחָק מִבְּרִדִּישׁטוֹב זִיע"א

עֲקַר הַדְּבָקוֹת לְהִיּוֹת דְּבוּק בַּה' גַּם בְּשַׁעֲה שְׂמִדְבָר עִם בְּנֵי אָדָם

וַיֵּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֵאמֶר עוֹד שְׁמֵךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שְׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים וְעַם אֲנָשִׁים וְתוֹכֵל. הַעֲנֵנִי כִּי יֵשׁ אָדָם שֶׁהוּא דְּבוּק תָּמִיד בְּהַבּוּרָא בְּרוּף הוּא אֲפֵלוֹ כְּשֶׁהוּא מְדַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם, וְיֵשׁ אָדָם שֶׁהוּא דְּבוּק בְּהַבּוּרָא בְּרוּף הוּא בַּעַת שְׁעוֹסֵק בְּעִבּוֹדָתוֹ וְכַתּוּרָתוֹ וּבְמִצְוֹתָיו, אֲבָל כְּשֶׁמְדַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם אִינוֹ יָכוֹל לְדַבֵּק מִחֲשַׁבְתּוֹ לְהַבּוּרָא בְּרוּף הוּא, וְהַבְּחִינָה הֵרָאשׁוּנָה נִקְרָא יִשְׂרָאֵל כִּי הוּא אוֹתִיּוֹת 'יִשְׂרָאֵל' וְגַם 'לִי רֵאשׁ'. וְהַבְּחִינָה הַשְּׁנִיָּה נִקְרָא יַעֲקֹב יו"ד עֲקֹב וְזֵהוּ 'לֹא יַעֲקֹב וְכוּ' כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שְׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים, כְּלוֹמֵר שְׂאִתָּה דְּבוּק בְּאֱלֹהִים אֲפֵלוֹ כְּשֶׁאִתָּה מְדַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם, וְזֵהוּ 'עִם אֱלֹהִים וְעַם אֲנָשִׁים', וְתוֹכֵל לְדַבֵּק מִחֲשַׁבְתּוֹ תָּמִיד לְהַבּוּרָא יִתְבַרֵּךְ:

וַיִּזְרַח לוֹ הַשְּׁמֵשׁ כְּאֲשֶׁר עִבְרָתָא פְּנוּאֵל וְהוּא צִלַּע עַל יָרְכוּ (לב לב)

עֲבוֹדַת יִשְׁשַׁכָּר

רַבִּי יִשְׁשַׁכָּר דֵּב מוֹוֵלְבְּרוֹד זִיע"א

בַּעַת שֶׁנִּכְנְסָה בְּלֵב יַעֲקֹב אֲבִינוּ מִחֲשַׁבָּה שֶׁכָּבֵל יוֹתֵר מֵדַאי חֲסִדִים וְשׁוֹב אִין לוֹ שִׁכּוֹת עִם הַקַּב"ה נִסָּה הַמַּלְאָךְ לְנַצֵּל הַרְגָּשָׁה זֹאת וְלַהֲפִיל אֶת רוּחוֹ

יְדוּע שֶׁהַמַּלְאָךְ הִנְאָבֵק עִם יַעֲקֹב אֲבִינוּ ע"ה הִיָּה שֶׁר שֶׁל עֲשׂוֹ הוּא הַס"מ הוּא הִיצְהָר, וְהַטַּעַם שֶׁבָּא עִתָּה לְהִתְאַבֵּק עִם יַעֲקֹב אֲבִינוּ ע"ה, כִּי הִנֵּה אַחַר שֶׁהֲצִילוֹ הַקַּב"ה מִבֵּית לְבָן, הִתְחִיל יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹת חֲשִׁבוֹן הַחֲסִדִים וְהַטּוֹבוֹת שֶׁהִתְחַסֵּד עִמוֹ הַקַּב"ה כָּל מְשֻׁף כ' שָׁנִים בְּבֵית

והנְקִיטָה מוֹכֵן, כִּי אִם הָאָדָם לֹא יַעֲזֹב אֶת
עַצְמוֹ וְלֹא יִשְׁגִּיחַ עַל זֶה אֲשֶׁר אֵינְנוּ
כֹּעֵת בְּמַחַ זְהִיר וּבְחֵיר וְנֶחֱרָעוּן מַעֲוֹנוֹת
וְחֻטָּאִים הַמְבַדִּילִים, וְיִגְבּוֹר מִלְחָמָה יַעֲמֵד עַל
עַצְמוֹ וְיֹאמֵר מִכָּאֵן וְלְהֵלֵן חוֹשְׁבָנָא, אֲזִי אִם ד'
יְאִיר עֵינָיו וְלָבוֹ רַגַע אָחָד, יְכוֹל הוּא לְמַתְּן הַכֹּל
כְּרַגַע זֶה וְהַחֲטָאִים יִתְהַפְּכוּ לְזִכְיוֹת, מַה שְּׂאִין
כֵּן אִם מֵרַב הַתְּרַשְׁלוּתוֹ יֵנִיחַ הָאָדָם וְיַעֲזֹב אֶת
עַצְמוֹ מְרָה יִהְיֶה אַחֲרֵיתוֹ ח'ו'.

הַמְלֵאךְ נִלְחַם בְּכַף יָרֵד יַעֲקֹב - נִסָּה
לְמַנְעוֹ מֵהַלֹּךְ וְהַתְקַדְמוֹת, אִךְ יַעֲקֹב
הַתְּגַבֵּר וְהַתְחַזֵּק אִךְ לֹאֲחֵר צְלִיעָתוֹ וְלָכוֹ
זָכָה לְזִרְיַחַת הַשָּׁמַשׁ

וְנִחְזֹר לְעֵנִינְנוּ, כִּי הִנֵּה זֶה הִיָּה כְּפִנַת הַשֶּׁר שֶׁל
עָשׂוּ בְּמַה שֶׁנִּגְעַ בְּכַף יָרֵכוֹ שֶׁל יַעֲקֹב,
כִּי הִיָּה רֹצֵחַ לְטַל מֵיַעֲקֹב בְּחִינַת הַיְגָל, הֵינְנו
הַהַלּוֹךְ בְּעַבְדוּת הַבּוֹרָא יִתְבַרַךְ, בְּעַבְדוֹ שֶׁרָאָה
כִּי נִשְׂאָר יַעֲקֹב בְּבְחִינַת 'לְבָדוֹ' הִיָּה סְבוּר כִּי
אֲזִי יִכַּל לוֹ וּבְהֵי"ל, אֲכֵן יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה הַרְגִישׁ
מֵיָד תְּחַבּוּלוֹתָיו אֲשֶׁר יַעֲזֵן עָלָיו שָׂרוֹ שֶׁל עָשׂוּ,
וְהִיָּה מִתְחַזֵּק עָלָיו בְּעַת שְׁפִלוּתוֹ, אִךְ כִּי הִיָּה
'צִלַּע עַל יָרֵכוֹ' הִיָּה בְּבְחִינַת פְּסוּחַ וְהַמְלִיט פְּסוּחַ
וְהוֹלֵךְ, וְלָכֵן הוֹשִׁיעַ לוֹ ד' וַיִּזְרַח לוֹ שֶׁמֶשׁ
יִשׁוּעָתוֹ, וּמִפְּנֵי מַה זָכָה יַעֲקֹב שִׁזְרַח לוֹ הַשָּׁמֶשׁ,
מִשׁוּם 'וְהוּא צִלַּע עַל יָרֵכוֹ', כִּי גַם בִּימֵי הַקְּטָנוּת
הִיָּה מִתְרַפֵּס וְצוֹעֵק הוֹשִׁיעָה ד' כְּאֲשֶׁר דְּבָרְנוּ
עַד הֵנָּה, וְהִבֵּן.

עֵינֵינוּ הַנ"ל הוּא טַעַם וְרָמֵז מִצּוֹת גִּיד
הַנֶּשֶׁה

וְיָזְדָה צִוְתָה הַתּוֹרָה הֵלָאוּ שֶׁל גִּיד הַנֶּשֶׁה עִם
טַעְמָה בְּצִדָה 'כִּי נִגַע בְּכַף יָרֵכוֹ', כְּדִי
שִׁיָּדָרֵשׁ הָאָדָם עַל טַעְמוֹ וְיִשְׁפִּיל וְיִבִּין בְּעִשְׂוֹת
כָּל מִצְוָה טַעְמָה וּמִי הוּא הַמִּצְוָה, כְּמוֹ בְּהִנְחַת
תְּפִלִּין כְּדִי לְשַׁעֲבֵד בְּנֵה תְּאֻזוֹת וּמַחֲשָׁבוֹת הַלֵּב,
וְהַנְּשִׂמָה שְׂבִמַח עִם כָּל הַחוּשִׁים לְעַבְדוּתוֹ ית"ש,
וְכֵן בְּכָל הַמִּצְוֹת אִךְ בְּעַת הַקְּטָנוּת וְהַשְׁפָּלוּת
לֹא יִשְׁמַע לְעִצָּת הַיֵּצֵה"ר הַמְקַרְרוֹ מֵעַבְדוּת הַשֵּׁי"ת
וְאוֹמֵר לוֹ מִי אַתָּה שְׂתוֹכָה לְהַתְּפַלֵּל לְפָנֵי בּוֹרְאֵךְ
וּמִבְּאוֹ לְעַצְבוֹת שְׂיִהְיֶה הָאָדָם נִבְזֵה וְנִמְאָס וְנוֹפֵל

אִפְלוּ בְּעַת שֶׁנִּרְאָה לָאָדָם שְׂהוּא מֵלֵא
בְּשֵׁעִים וְעוֹנוֹת יִמְשִׁיךְ לַעֲמֵד עַל עַמּוּד
וְלִהְתַּקְדֵּם הַלֵּאָה

בְּאוֹר הַעֵינָן, כִּי זֹאת תּוֹרַת הָאָדָם לְדַעַת שֶׁעָקֵר
גְּדוֹל לְעַבְדוּת הַבּוֹרָא יִתְבַרַךְ לְהִיּוֹת הוֹלֵךְ
וְלֹא עוֹמֵד, כְּמוֹ שְׂמֵבֵאֵר בְּסַפְרִים הַקְּדוּשִׁים אֲשֶׁר
הָאָדָם יַעֲשֶׂה מַה שְּׂמַטֵּל עָלָיו לְעִשְׂוֹת וְלֹא יִשְׁגִּיחַ
כָּלֵל עַל דְּבַר פֶּשַׁע וּפְצָעִים וְחַבּוּרוֹת, הִמָּה
הַחֲטָאִים וְהַעֲוֹנוֹת ר"ל, רַק לְשִׁמְרֵם אֶת עַצְמוֹ
לְהִיּוֹת עוֹמֵד עַל עַמּוּדוֹ, אִךְ כִּי לְפָעַמִּים יֵשׁ עַת
אֲשֶׁר הַמְּנוֹת נִבְחָר מִחֵיים ר"ל וְחֻשְׁכוֹת בְּאָדָם
עַד שְׂכַמְעַט אֵינּוּ יְכוֹל לְפַתַח פִּיו בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה,
אִךְ עַל פִּי כֵן לֹא יַעֲזֹב אֶת עַצְמוֹ וְיִתְחַזֵּק בְּכָל
הַיְכָלָתוֹ.

מִשָּׁל לְסוֹחֵר בַּעַל חוּב, אִם יִתְאַשׁ וְיִפְסִיק
לְסוֹחֵר יִקּוּמוּ עָלָיו בַּעֲלֵי הַחוּבוֹת, אִךְ
כְּאֲשֶׁר מִתְחַזֵּק לְסוֹחֵר כְּרַגִּיל מִמְשִׁיכִים
לְסוֹחֵר עִמּוֹ, וְלִכְסוּף יִכְסֶה אֶת כָּל חוּבוֹתָיו
ע"י עֲסָקָה אַחַת גְּדוֹלָה טוֹבָה

כְּמוֹ לְמִשָּׁל סוֹחֵר גְּדוֹל כִּי רָאָה בְּחֻשְׁבוֹנוֹ שְׂהוּא
בַּעַל חוּב גְּדוֹל וְאִפְלוּ אִם יִמְכַר כָּל אֲשֶׁר
יֵשׁ לוֹ בְּבִיתוֹ לֹא יִסְפִּיק לוֹ לְשַׁלֵּם חוּבוֹתָיו, אֲכֵן
אִם פָּקַח הוּא וְאֵינְנוּ נוֹתֵן רְפִיזוֹן יִאֻוֵּשׁ לְנַפְשׁוֹ
וּמִתְחַזֵּק שׁוֹב לְהִיּוֹת מוֹלִיךְ וּמִבְּאֵי הַפְּרָקְמִטָּא,
בְּשֵׁתִים יַצְמַח טוֹכְתוֹ, הָאָחָד, כִּי הַבַּעֲלֵי חוּבוֹת
כְּאֲשֶׁר הֵם רוֹאִים שְׂעָדִין הוּא מִשְׁתַּדֵּל בְּמַקָּה
וּמִמְכָּר, הִנֵּה הַנֵּם חוֹזְרִין וְנוֹתְנִין לוֹ סְחוּרָה
בְּהַקְּפָה וְעוֹמֵד בְּמִסְחָרוֹ בְּמַקְדָּם. וְהַשְּׂנִי כִּי יִתְעַלֶּה
וְיִתְרוֹמֵם עוֹד קָרָן הַצְּלַחְתּוֹ וְיַעֲזֹר לוֹ הַשֵּׁי"ת
לְשַׁלֵּם הַחוּבוֹת בְּמַעַט מַעַט, וּמַה גַּם פֶּן וְאוּלַי
יִזְדַּמֵּן לוֹ מִסְחָר אָחָד אֲשֶׁר יָרוּיַח בָּהּ הַרְבֵּה
וְאַחֲרֵיתוֹ יִשְׁגָּה מְאֹד לְשַׁלֵּם כָּל הַחוּבוֹת בְּפַעַם
אָחָד כְּרַךְ הַסּוֹחְרִים וְעוֹד עֲשֶׂר גְּדוֹל יִהְיֶה. אֲבָל
אִם יִתְרַשְׁלוּ יָדָיו וְיֹאמֵר כְּבֹר הִזְלָא לִית בִּי
לְרַצְיָנִי עִם הַבַּעֲלֵי חוּבוֹת וְלִהְתַּחֲזֵק עוֹד הַעֲסָק
כִּי אִפְסֵי כֶסֶף, הִנֵּה הוּא עוֹשֶׂה בְּנֵה תְּרַתִּי לְרִיעוּתָא,
הָאָחָד, כִּי מַעֲתָה לֹא יִשְׁגֵי עוֹד בְּהַקְּפָה וְיִתְהַפְּךְ
עָלָיו הַגִּלְגַּל לְהִיּוֹת עֵנִי וְאֲבִיוֹן, וְהַשְּׂנִי, כִּי הַבַּעֲלֵי
חוּבוֹת לֹא יִתְנוּ מְרוּצֵעַ לְנַפְשׁוֹ וּבְגִישָׁה רַבָּה
יִתְבַּעוּ מִמֶּנּוּ חוּבוֹתֵיהֶם.

בעיני עצמו, ובנפילה ניחא ליה דליקני כהנ"ל, אף ידע האדם ויתבונן ללמד מאבינו יעקב ע"ה אשר היה מתחזק לאחו לעצמו ה'הלוף' והשם היה בעזרו נגד שרו של עשו ויוכל לו והצילו הקב"ה אח"כ גם מעשו וממחנהו.

על ידי כן נצל יעקב אבינו מעשו ואנשיו וזהו שפיתב מיד אחריו וישא יעקב עיניו וירא והנה עשו בא ועמו ארבע מאות איש והצילו הקב"ה ממנו, ואלמלא זאת אשר היה יעקב אבינו ע"ה מתחזק עתה על שרו של עשו היה יכול עשו לבלעו חלילה עם כל וכל, ואף מחמת האמונה וההתחזקות נצול ממנו, ולזה כתוב ויבא יעקב שלם ופרש"י שלם בגופו שלם במקומו שלם בתורתו, פן נזכה בלנו שיזרח לנו השמש בקרוב אמן:

שרמו על רב אחא בגמרא, ולכן נקרא בר יעקב, שפח זה שהפיל רב אחא ז' ראשים של תנינה באה לו מן יעקב אבינו וכו', וכמו שהעיד עשו בעצמו ונבא ולא ידע מה נבא באמרו יש לי רב אחי שרמו על רב אחא שהפיל ז' ראשין דיליה. פי שבע יפול צדיק וקם (משלי כד טז), רצה לומר עם ז' השתתנאות שלו שנפל רב אחא לארץ, בזה קם אחר כך, שהפיל ז' ראשים של סטרא אחרא:

ויבא יעקב שלם עיר שקם אשר בארץ כנען כבאו מפדו ארם, ויחן את פני העיר ויגן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שקם במאה קשיטה (לג יח-ט)

רב ייבי

רבי יעקב יוסף מאוסטרצה זיע"א

רמז לקבלת האדם חלקו בעולם הבא על ידי התגברותו על היצר הרע

נראה לפרש בעזה"י, שקאי על ביאת צדיק לעולם הבא לאחר מותו. והצדיק נקרא יעקב מלשון 'יהיה יעקב' (דברים ז יב), שפניח חיי עוה"ז בשביל שיהיה לו בעקב וסוף שכר עולם הבא, והצדיק בא בשלום לאותו עולם, כמו שכתוב (כד א) 'ואברהם יגן בא בימים', שלא נחסר אפלו יום אחד ממיו שלא עבד להשם, לכך באים מלאכי השרת להקביל פניו ואומרים (ישעיה נז ב) 'בוא שלום ינוחו על משכבותם'.

עיר שקם הוא חלקו בעולם הבא, 'שקם' הוא לשון חלק, כמו (בראשית מח כב) 'ואני נתתי לך שקם אחד על אחיך'. 'אשר בארץ כנען', הוא ארץ עליונה חיי עולם הבא, שאינו זוכה בה אלא מי שהוא ענו כמו שכתוב (תהלים לו יא) 'וענוים יירשו ארץ', לכן נקרא ארץ כנען שאינו זוכה בה אלא מי שמכניע את עצמו.

ויאמר עשו יש לי רב אחי יהי לך אשר לך

(לג ט)

מגלה עמקות

רבי נתן נטע שפירא זיע"א

'יש לי רב אחי' - רמז לרב אחא בר יעקב שנצח את המזיק בעל שבע הראשים ע"י שבע כריעות

אמרו שם (קידושין לט): שבימי אבני הנה מזיק בי רבנן אפלו לבי תרי ביממא, ורב אחא בר יעקב בטל אותו מזיק דהנה דמי לתנינא שיש לו ז' ראשים. קלפת עשו הם ז' כחות הטמאה, וסמאל שר של עשו יש לו ז' שמות, כי סמאל הוא מלאך המות והוא יצר הרע, ואמרו רז"ל (סוכה נב.) ז' שמות יש ליצר הרע, והצדף יעקב להשתחות שבע פעמים עד גשתו עד אחיו לקבל ז' ראשין אילין, ובקריאת שמע שקרא יעקב הכניע ז' ראשין דיליה, וכמו שאמר מתחלה כה תאמרין לאדני לעשו, כה דייקא כ"ה אתון דיהודא של שמע ישראל, וזה נרמז במה שאמר עשו יש לי רב אחי,

הכִּזְוֵה יַעֲשֶׂה אֶת אַחֲוָתָיו (לד לא)

דְּבָרֵי יַחְזָקָל

רבי יחזקאל משינאווא זיע"א

על חלול ה' צריף למחות בפרהסיא

בַּפְּסוּק 'הַכִּזְוֵה יַעֲשֶׂה אֶת אַחֲוָתָיו'. [דְּבָרֵים אלו אמר על מעשה שהיה, שהוכיח פעם אחת לאיש אחד בפרהסיא ברבים על איזה חלול ה' שַׁעֲשֶׂה בְּרַבִּים, וְשָׂאֵל אוֹתוֹ גְּדוֹל אֶחָד, הֲלֹא בַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה כְּתוּב (ויקרא יט יז) 'וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא', דְּהֵינּוּ אֵף שֶׁמְצַוֶּה לְהוֹכִיחַ אָבִל לֹא יוֹכִיחוּ בְּרַבִּים לְבַזּוֹתוֹ. וְעַל זֶה הַשִּׁיב לוֹ, דְּבִשְׂלֵמָא אִם אֶחָד עוֹשֶׂה עֲבֵרָה בְּצַנְעָה צְרִיכִים לְהוֹכִיחוֹ גַם בֵּן בְּצַנְעָה, אָבִל אִם אֶחָד חֵס וְשְׁלוֹם חָלַל שֵׁם שְׁמִים בְּפִרְהֶסְיָא, וְאִם בֵּן אֵף אִם יוֹכִיחוֹ בְּצַנְעָה מִכָּל מְקוֹם יִשְׁאַר הַחֲלוּל ה' חֵס וְשְׁלוֹם, עַל כֵּן צְרִיף לְהוֹכִיחַ בְּרַבִּים כְּדִי לְקַדֵּשׁ שֵׁם שְׁמִים]. וְכֵּן פֶּרֶשׁ הַפְּסוּק, דְּלְכַאוּרָה קִשָּׂה מֵהַ תְּרַצוּ בְּנֵי יַעֲקֹב עַל שְׂאֵלַת אֲבִיהֶם 'עֲכַרְתֶּם אֹתִי וְגו'. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּבְנֵי יַעֲקֹב הַשִּׁיבוּ, בְּשִׂלְמָא אִם הוּא הִיָּה עוֹשֶׂה בְּצַנְעָה הֵי הֵם גַּם בֵּן הוֹלְכִים בְּצַנְעָה, וְלִקַּח אַחֲוָתָם וְלִילְף, אָבִל כִּשְׂהוּא עֲשֶׂה עֲזוֹת גְּדוֹל בְּפִרְהֶסְיָא וְחָלַל שֵׁם שְׁמִים אֲשֶׁר בֵּן לֹא יַעֲשֶׂה, עַל כֵּן עֲשׂוּ הֵם גַּם בֵּן דְּבָר גְּדוֹל לְהַרְגַּ כֵּל הַעִיר, כְּדִי לְקַדֵּשׁ שֵׁם שְׁמִים שְׁנֵתְחַלֵּל בְּפִרְהֶסְיָא:

וְיִסְעוּ וְיִהִי חַתַּת אֱלֹהִים עַל הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם וְלֹא רְדָפוּ אַחֲרָי בְּנֵי יַעֲקֹב (לה ה)

דְּבָרֵי אֲמֵת

רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א

אם פרנסת האדם מצמצמת ומסיח דעתו מקדו ומתרחק להנהיגת הבורא ישועתו קרובה לבוא

וְיִסְעוּ וְיִהִי חַתַּת אֱלֹהִים כו'. דְּהֵנָּה פֶּרֶשְׁנוּ עַל שְׂאֵרָיו וְרַ"ל (פסחים קיח). קָשִׁים מְזוֹנָתָיו

'בְּבֹאוֹ מִפְּדֵן אָרָם', הוּא עוֹה"ו שֶׁנִּקְרָא 'פְּדֵן אָרָם', שְׁנֵי אָרָם כְּמוֹ שְׁפִי רִשְׁיִי ז"ל, הֵינּוּ הַשִּׁי"ת נִתֵּן לְאָדָם בְּעוֹה"ו הַיָּצָר טוֹב וְיָצָר הָרַע, וְשִׁנְיָהֶם פְּנִינָתָם לְהַרִים אֶת הָאָדָם לְמַדְרַגָּה עֲלִיוֹנָה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דברים ו ה) 'וְאֶהְבֶּת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כְּכֹל לְבָבְךָ בְּשִׁנֵּי צְרִיף' (ברכות ג:). וְיִתֵּן אֶת פְּנֵי הַעִיר, שְׁחוֹנָה שֵׁם הַצְּדִיק בְּעוֹלָם הַבָּא 'אֶת פְּנֵי הַעִיר', עִם הַצְּדִיקִים שֶׁחֲשׂוֹבִים שֵׁם בְּגֵן עֵדֶן שֶׁהֵם נִקְרָאִים פְּנֵי הַעִיר.

מעלת האדם על המלאכים מחמת שיש לו יצר הרע

וּמִפְּרָשׁ הַפְּתוּב מֵהֵיכָן זָכָה הָאָדָם לְקִנּוּת חֵלֶק עוֹלָם הַבָּא, אִם בְּשִׁבִיל שֶׁעֲבָד לְהַשִּׁי"ת, קִשָּׂה הֲלֹא פֶּמָה מִלְּאֲכִים עוֹבְדִים לְהַשִּׁי"ת יוֹתֵר מִבְּנֵי אָדָם וְאִינֵם זוֹכִים לְקִנּוּת עוֹלָם הַבָּא. הַתְּרוּץ הוּא, מִלְּאָף אֵין לוֹ חֲמֵר וְיָצָר הָרַע לְמַנְעוֹ מִלְּעֲבֹד לְהַשִּׁי"ת. אָבִל אָדָם שִׁישׁ לוֹ חֲמֵר וְיָצָר הָרַע שֶׁמִּנְעוֹ מִלְּעֲבֹד לְהַשִּׁי"ת, לְכָף כִּשְׂמֵתָגְבֵר עַל יָצָרוֹ וְעוֹבֵד לְהַשִּׁי"ת קוֹנֵה חֵלֶק עוֹלָם הַבָּא.

נְדָוּוּ שְׁפָתוֹב וְיִקֵּן אֶת חֵלְקַת הַשְּׂדֵה אֲשֶׁר נָטָה שֵׁם אֱהָלוֹ, הֵינּוּ חֵלֶק עוֹלָם הַבָּא אֲשֶׁר נָטָה שֵׁם אֱהָלוֹ, קִנְיָה מִיַּד בְּנֵי חֲמֵר אֲבִי שְׂכָם, שְׂקִנְיָה חֵלֶק עוֹלָם הַבָּא עַל דִּי שֶׁחֲנַשְׂמָה נְתוּנָה בְּחֲמֵר הַגּוֹף, וְחֲמֵר הוּא 'אֲבִי שְׂכָם', הוּא חֵלֶק עוֹלָם הַבָּא, הִיא תוֹלְדָה מִן הַגּוֹף הַחֲמֵר, וְהַגּוֹף הַחֲמֵר הוּא 'אֲבִי שְׂכָם' חֵלֶק עוֹלָם הַבָּא, עַל דִּי שִׁישׁ לוֹ גּוֹף חֲמֵר זָכָה לְקִנּוּת חֵלֶק עוֹלָם הַבָּא.

'בְּמֵאָה קְשִׁיטָה', הוּא מֵאָה בְּרַכּוֹת, שֶׁמִּקְשֵׁט הַנְּשֵׂמָה בְּמֵאָה בְּרַכּוֹת כָּל יוֹם. וְאַחַר כֵּן וְיִצָּב שֵׁם מְזֻבָּח וְיִקְרָא לוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, הֵינּוּ שְׂאֵחַר כֵּן זָכָה לְקָרֵב בְּמְזֻבָּח שֶׁל מַעֲלָה, כְּנֹדַע (וזה"ק ח"א פא). שֶׁמִּקְרִיב נִשְׁמַת הַצְּדִיק עַל דִּי מִיכָּאֵל הַשָּׁר הַגְּדוֹל:

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א

הטעם שהקורא לאברהם 'אברם' עובר בעשה ואלו הקורא לישראל 'יעקב' אינו עובר

צריך לדעת מה נשפחה יעקב מאברהם, כי הקורא לאברהם 'אברם' עובר בעשה (ברכות ג,א), אבל הקורא לישראל 'יעקב' אינו עובר. והגם שרבותינו ז"ל (שם) אמרו כי יעקב אהדריה קרא, ולמה לא נלמוד ממה דאהדריה ליעקב הגם שאמר בו לא קרא ואהדריה, כמו כן באברהם.

ואולי כי לצד ששנה ה' דברו הטוב האמור ביעקב מהאמור באברהם, במה שאמר שמך יעקב, כי לא היה צריך לומר כן, כי מה חדש בזה באמרו 'שמך יעקב', אלא ודאי שנתכוון לומר שם קבוע הוא לה. אלא שצריך לדעת טעמו של הקב"ה, למה באברהם הקפיד על 'אברם', ועל יעקב לא הקפיד.

ויראה כי יש טעם נכון, והוא למה שקדם לנו כי שמות בני האדם הם שמות נפשיותם, וה' שם שמות בארץ (תהלים מו ט), ודרשו ז"ל (ברכות ז,א) וכו'. והנה יעקב יהיה שם נפש שהיתה לו, ולזה הגם שנתוסף בו רוח אלהים הנקרא ישראל, לא מפני זה אבד הראשון, והרי ישנם לראשון גם שני, ויכול הוא לקרא יעקב, ואין ראוי שיעקר שמו הראשון לחלוטין. מה שאין כן אברהם, כי גם אחר שנוי שמו לעלוי, לא נעקר שם הראשון, כי יש בכלל אברהם 'אברם'. ולזה יצו האל לקרות לו בתמידות 'אברהם', ואין עקירה לראשון, כי בכלל אברהם 'אברם'. ואולי כי זה רמז הפתוב בדברי הימים (א א כז) 'אברם הוא אברהם'. וכפי זה אמרו לא יקרא שמך עוד וגו', פרוש, לכו, אלא גם ישראל. גם ד"ק באמרו לא יקרא שמך עוד, ולא אמר 'לא יקרא עוד שמך', כמו שאמר באברהם (לעיל ז

ה), והבן:

של אדם בקריעת ים סוף, והוא תמוה, וכי קריעת ים סוף היה קשה לפניו יתברך, הלא במאמר ברא העולם, שהוא נס יותר, יש מאין, ולא ייעף ולא ייגע כו' (ישעיה מ כח). ועוד, הרי ליה למימר כיציאת מצרים שודאי היה קשה יותר, כמו שצוה לספר תמיד, ובנימים הראשונים (של פסח) אומרים הלל גמור ולא בשביעי של פסח, כמו שכתוב 'או הנסה אלקים כו' (דברים ל ד), משמע שעקר היה יציאת מצרים. ולולא שצוה יתברך לשוב ולחזור ולתנות לפני פי החירות כו' ולחזק את לב פרעה לרדף אחריהם לא היו צריכים יותר (וחה גם כן הוא במזמור אחד עם 'נותן לכל בשר').

והאמת נראה לי (מה) שנתן לי יתברך: דהנה איתא בזהר (ח"ב מה). קריעת ים סוף בעתיקא פליא. מהו זה. אף שכתוב 'מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו' (שמות יד טו), לשון הסיעו עצמם מן הארחה (רש"י בראשית לו י), וכן 'ויסעם עם הברית' (שופטים טו ג). פרוש, יסחיו דעתם מזה, לא יחשבו זה, כי אם לסמוך על ה' יתברך כפי מה שירצה הוא טוב. וזה בעתיקא, כמו 'עתיקי משדים' (ישעיה כח ט), וכמו 'ויצטק משם' (בראשית יב ח), ועל ידי זה היה קריעת ים סוף. וזה הנה כמו יש מאין.

וזה קשה מזונותיו – אם קשים מזונותיו של אדם, צריך להתנהג – בקריעת ים סוף, שלא ירצה דוקא כן כי אם יחשב כמו שירצה יתברך הוא טוב. וזה השלף על ה' יהבך (תהלים נה כג). וזה יש מאין, כי אין מזל לישראל (שבת קנא), 'מאין יבא לישראל מזל, בני חיי ומזוני. וזה 'ויסעו' – על ידי זה – ויהי חפת אלקים, כי נתגלה עליהם הרצון עליון ועל ידי (ה) כל דינים מתפקיין:

ויאמר לו אלקים שמך יעקב לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך ויקרא את-שמו ישראל (לה י)

וְנָהוּ שְׁאָמַר 'וַיְהִי בְּכִי לִוְטָן', דְּהִינּוּ, אֵלֶּה
הַפְּעֻלוֹת הַיּוֹצֵאִים מִנְטִילַת וְהַתְּעַסְקוֹת
בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם, כְּשֶׁנִּכְנָסִים בְּלִבּוֹ תַּאֲוֹת הָעוֹלָם
כָּא לֹו חֲרוֹן אָף עַל שְׁלֵא הִיָּה מִקְדָּם לְזֶה רוֹדֵף
אֲחֵר תַּאֲנוֹתוֹ, וְתוֹהֵה עַל הַמְצוֹת הַרְאֵשׁוֹנוֹת שֶׁהִיָּה
עוֹשֶׂה. וְנָהוּ 'חֲרֵי וְהִימָם', דְּהִינּוּ כָּא לֹו חֲרוֹן
אָף עַל מְצוֹת הַרְאֵשׁוֹנוֹת שֶׁהִיָּה עוֹשֶׂה וְתוֹהֵה
עֲלֵיהֶם, וְנָהוּ 'וְהִימָם', לְשׁוֹן תְּמִיּהָה. וְכִינּוֹן
שֶׁהַתְּחִיל לְטַל תַּאֲוֹת הָעוֹלָם וְלִהְתַּעַסֵּק בָּהֶם,
זֶה גֵרָם לֹו מְנִיעַת הַמְצוֹת, וְנָהוּ 'וְאַחֹת לִוְטָן
תִּמְנַע', כְּלוֹמַר, נְטִילַת וְהַתְּעַסְקוֹת בְּתַאֲוֹת הָעוֹלָם
הוּא סִבַּת מְנִיעַתוֹ מַעֲשׂוֹת מְצוֹת, דְּזֶה תְּלוּי בְּזֶה,
דָּאִם וְדָף אָדָם אֲחֵר תַּאֲוֹת הָעוֹלָם, מִמִּילָא
מִתְבַּטֵּל מִהַמְצוֹת:

וַיְהִי בְּכִי לִוְטָן חֲרֵי וְהִימָם וְאַחֹת לִוְטָן תִּמְנַע
(לו כב)

פְּתוּחֵי חוֹתָם

רבי יעקב אבימציירא זיע"א

כִּינּוֹן שְׂרֹדֵף אָדָם אֲחֵר הִנְאוֹתֵי מִבְּטַל
תַּפְלוֹת וּמְצוֹת

הַגָּה פְּתַכְנוּ שְׁלִוְטָן הוּא אוֹתִיּוֹת 'נוֹטְלִי', דְּזֶהוּ
תַּחֲלוֹת גְּרוּי יִצָּר הָרַע כְּאָדָם, שֶׁמִּתְחִיל לְטַל
הַבְלֵי הָעוֹלָם וְלִהְתַּעַסֵּק בָּהֶם. וְכִשְׁנוֹתָן לִב
לִהְתַּעַסֵּק בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם מוֹנַע עֲצֻמוֹ מִתַּפְלוֹת
וּמִפְּיוֹצֵא, וְכִשְׁנִכְנָסִים בְּלִבּוֹ תַּאֲוֹת הָעוֹלָם מִתְנַחֵם
עַל הַתַּפְלוֹת וְהַמְצוֹת שֶׁהִיָּה עוֹשֶׂה בְּרֵאשׁוֹנָה,
וְכִמוֹ שְׁאָמְרוּ רַז"ל (קִידוּשֵׁין מ: ב) בְּתוֹהֵה עַל
הַרְאֵשׁוֹנוֹת.

אוֹצְרוֹת גְּאוּנֵי הַדּוֹרוֹת

כֹּה תֹאמְרוּן לְאֲדָנִי לַעֲשׂוֹ כֹּה אָמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב
עִם לְבֹן גְּרָתִי וְאַחֵר עַד עֵתָה (לב ה). וְכַרְשׁ"י: דְּכָר
אֲחֵר גְּרָתִי בְּגִימְטְרִיא תְרַי"ג, כְּלוֹמַר עִם לְבֹן הַרְשַׁע גְּרָתִי
וְתַרְי"ג מְצוֹת שְׁמַרְתִּי וְלֹא לְמַדְתִּי מִמְעֻשְׂי הַרְעִים

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מִלְאָכִים לְפָנָיו אֶל עֶשָׂו אָחִיו אֲרַצָּה
שַׁעֲרֵי שְׂדֵה אָדָם (לב ד)

מַעֲיֵל צְדָקָה

רבי אליהו הכהן האייתמרי זצ"ל

קִיָּם יַעֲקֹב אֲבִינוּ תְרַי"ג מְצוֹת עַל יָדֵי
מְצוֹת הַצְּדָקָה הַשְּׂקוּלָה כְּכֹל הַמְצוֹת

קִשְׂיָה וְהֵלֵא הִיָּה בְּחוֹצֵה לְאָרְצָךְ, וְאִי אֶפְשָׁר כָּל
הַמְצוֹת הַנּוֹהֲגוֹת בְּאָרְצְךָ. וְעוֹד הֵלֵא עֵבֶר
עַל 'וְאִשָּׁה אֶל אַחֲתֶיהָ' (ויקרא יח יח). וְיִשׁ לֹוּמַר
דְּכָף אָמַר, מֵאַחֵר שֶׁכָּבַד נִדְר וְכֹל אֲשֶׁר תִּתֵּן לִי
עֲשֹׂר' וְכוּ' (לעיל כח כב), וּבִאֲתוֹ זְמַן לֹא הָיוּ
לְיוֹיִם, רַק הִכַּל נִתְּנָה לְעֲנִיִּים לְצְדָקָה שֶׁהִיא שְׂקוּלָה
כְּכֹל הַמְצוֹת, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ (ילקוט דוד פֵּרַשׁת וישלח
מִשֵּׁם הֵרֵב בַּעַל יֵד יוֹסֵף ז"ל).

אָמַר הַכּוֹתֵב, זֹאת אוֹמְרַת דְּמִלְכַד שֶׁהִנּוֹתָן
לְצְדָקָה נִחְשָׁב לֹו כְּאֵלוֹ מְקִים כָּל הַמְצוֹת,

חֹמַת אֵשׁ

רבי מנחם אייזנשטטר זצ"ל

שְׁלַח יַעֲקֹב מִלְאָכִים אֶל עֶשָׂו וְלֹא אֲנָשִׁים
כְּדִי שְׁלֵא יִלְמְדוּ מִמְעֻשְׂיוֹ

פֵּרַשׁ רַש"י מִלְאָכִים מִמֶּשׁ. וְיִשׁ לְדִקְדָּק לְמָה
הַטְרִיחַ מִלְאָכֵי מְרוֹם בִּשְׁבִיל זֶה. וְיִתְכַּן
עַל דְּרָף הַצַּחֲחוֹת, עַל דְּרָף אֶפְלוֹ אֲתָה נוֹתֵן לִי
אֶלְף אֶלְפִים דְּגָרִי זָהָב אִינִי דָר אֶלָּא בְּמִקּוֹם
תּוֹרָה, כִּי הִדָּר עִם אֲנָשֵׁי רַשָּׁע אָף אִם הוּא צְדִיק
גְּמוּר, לְסוּף יִלְמַד מִמְעֻשְׂיהֶם. וְלָכֵן יַעֲקֹב אֲבִינוּ
נִרְאָה גַם כֵּן לְשַׁלַּח אֲנָשִׁים אֶל עֶשָׂו אָחִיו, פֶּן
יִשְׁאָרוּ אֶצְלוֹ וְיִלְמְדוּ מִמְעֻשְׂיוֹ, וְהֵאֲשֵׁמָה תִּהְיֶה
תְּלוּיָהּ בּוֹ, לְזֹאת שְׁלַח מִלְאָכִים מִמֶּשׁ. וְזֶהוּ
'וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מִלְאָכִים', פְּרוּשׁ מִלְאָכִים מִמֶּשׁ,
וְלְמָה כִּי 'אֶל עֶשָׂו אָחִיו', וְגַם 'אֲרַצָּה שַׁעֲרֵי',
פְּרוּשׁ מְקוֹם אֲנָשֵׁי רַשָּׁע וּפֶן יִלְמְדוּ מִמְעֻשְׂיהֶם
(בִּשְׁם אֲבִי אֲדוּנִי).

בהיות ישראל באהבה ואהבה בלי פרווד, אָז נקראים גוף אָחד, ומצוה שעושה אָחד נחשב כאלו מקימים בלם. וזהו הטעם 'לא מצא הקב"ה בלי מחזיק טובה לישראל אלא השלום' וכו' (עוקצין פ"ג מ"ב), משום שעל ידי השלום נעשים גוף אָחד, ונמצא מקימים תרני"ג מצות כל אָחד ואָחד.

אָף כְּדֵי שִׁיחֵשֵׁב לְאָדָם מֵה שִׁמְקָמִים חִבְרוּ כְּאֵלוּ מְקָמִים הוּא גַם כֵּן, צְרִיף בְּתַנְאֵי שִׁיחֵשֵׁב בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ בְּחֻשָׁק כֹּל הַמְצוֹת, לומר מי יתגני להיות כֵּהֵן לְקָמִים גַּם מְצוֹת הַכֹּהֲנִים, וְכֵן בְּמְצוֹת הַלְוִיִּם וְהַמְלָךְ וּבִשְׂאֵר הַמְצוֹת שֶׁאֵין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹתָם, וְכֵן יִחֲשֵׁב עַל כָּל אָחָד מֵה שִׁמְקָמִים חִבְרוּ שִׁמְטָל עֲלֵיו לְקָמִים, דְּכֻשָׁם שִׁמְקָמִים הַכֹּהֵן אוֹ הַלְוִי הַמְצוֹת הַמְטָלוֹת עֲלֵיהֶם בְּחֻפְצָם וּרְצוֹנָם, כִּף הַיִּשְׂרָאֵל חֻפֵּץ בְּרְצוֹנוֹ, וְכֵינֵן שִׁפְלָם אָחָד, נִחְשָׁב רְצוֹן זֶה כְּרְצוֹן הַכֹּהֵן וְהַלְוִי מִמֶּשׁ, וְנִחְשָׁב כְּאֵלוּ הוּא גַם כֵּן קָמִים אוֹתָם.

וְכֵן תִּרְאֶה יַעֲקֹב אֲבִינוּ ע"ה שֶׁאָמַר 'עַם לְבָן גִּרְתִּי וְתַרְנִי"ג מְצוֹת שְׁמֵרְתִּי', וְקָשָׁה הָרִי לֹא קָמִים מְצוֹת מְלָךְ וּמְצוֹת כֹּהֲנִים וְלוֹוִיִּם, וְלֹא יְבוּם וְחִלְצֵה וְגַט, וְלֹא מְצוֹת הַתְּלוּיֹת בְּאָרֶץ בְּהִיּוֹתוֹ בְּחָרֵן שֶׁהָיָה בְּחֻפְצָה לְאָרֶץ, אִיף אָמַר 'וְתַרְנִי"ג מְצוֹת שְׁמֵרְתִּי'. אֲלֵא בֵּינֵן שֶׁהוּא שָׂרֵשׁ נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שִׁפְלָם יוֹצְאֵי יְרֻכּוּ הֵם, וּבְהִיּוֹת שְׁעֵתִידִין לְקָמִים בְּקַבְּלַת הַתּוֹרָה, נִחְשָׁב כְּאֵלוּ כְּכֹר הוּא קָמִים אוֹתָם, שִׁכַּח הָעֲנָפִים מְבַלְעִים וְכֹלְוִלִים בְּשָׂרֵשׁ, וְנִמְצָא כֹל מֵה שֶׁהָיוּ עֲתִידִין יִשְׂרָאֵל לְקָמִים, הִיָּה לְכֹל בּוֹ הַמַּעֲשֵׂה עֲצָמוֹ וְנִכּוֹן. וְדו"ק.

גַּם יֵשׁ לומר דְּכֵינֵן דְּמַחֲשָׁבָה טוֹבָה הַקַּב"ה מְצַרְפָּה לַמַּעֲשֵׂה מִמֶּשׁ (קידושין מ), בְּהִיּוֹת כֹּל אָדָם חוֹשֵׁב לומר אִם הֵייתִי מְלָךְ אוֹ כֹהֵן אוֹ לְוִי הֵייתִי מְקָמִים הַמְצוֹת הַמְטָלוֹת עֲלֵיהֶם, וְכֵן בִּשְׂאֵר הַמְצוֹת כִּיבוּם וְחִלְצֵה, נִחְשָׁב לוֹ כְּאֵלוּ קָמִים. וְעַל דֶּרֶךְ זֶה אָמַר יַעֲקֹב וְתַרְנִי"ג מְצוֹת שְׁמֵרְתִּי, דְּכֵינֵן דְּכָל מְגַמֵּת פְּנֵי הָיָה עַל קָיָם כֹּל הַמְצוֹת, אִם הַחַיִּיב הִיָּה מְטָל עֲלָיו, נִחְשָׁב כְּאֵלוּ קָמִים בְּלָם, וְכֵן בְּכָל אָדָם. [פּרָק ל']

גַּם אִם יֵשׁ בְּיָדוֹ עוֹן לֹא נִחְשָׁב לוֹ, שֶׁהָרִי יַעֲקֹב אֲבִינוּ עֲלָיו הַשְּׁלוֹם אִף עַל פִּי שֶׁעָבַר עַל 'וְאִשָּׁה אֶל אֶחָתָהּ', בְּעִבּוֹר הַצְּדָקָה נִחְשָׁב לוֹ שֶׁלֹּא עָבַר וְכֵאלוֹ קָמִים תַּרְנִי"ג מְצוֹת. [ס' א' סוּד]

שִׁבְט מוֹסֵר

רבי אליהו הכהן האייתמרי זצ"ל

עַל יְדֵי הַאֲחֻדוֹת וְהַשְּׁלוֹם מְקָמִים כֹּל אָחָד מִיִּשְׂרָאֵל כֹּל הַתַּרְנִי"ג מְצוֹת / הַנִּבְסָף לְקָמִים כֹּל הַתַּרְנִי"ג מְצוֹת נִחְשָׁב כְּאֵלוּ קָמִים אֵת כָּלֵם

אָמְנָם מֵה שֶׁנִּרְאָה לִי עוֹד בְּזֶה, שִׁיִּשְׂרָאֵל מְצַד נִשְׁמָתָם הֵם נִפְשׁ אַחַת, כְּדְבָרֵי רְבוּתֵינוּ וְזְרוּנָם לְכַרְכָּה (ויק"ר ד' ו) עַל הַפְּסוּק (שְׁמוֹת א ה) 'וַיְהִי כֹל נִפְשׁ יִצְאֵי יִרְף יַעֲקֹב שְׁבָעִים נִפְשׁ'. וְגַם בְּכַחֲנֵית הַגּוֹף הֵם אָחָד, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל לו' לא) 'אָדָם אֶתֶם', וְנִרְאָה שֶׁהַכֹּהֵן לומר, אֶתֶם יִשְׂרָאֵל בְּלָכֶם אָחָד, לְפִי שִׁיִּשְׂרָאֵל כֹּל אָחָד מְרֻגֵשׁ בְּצַעַר חִבְרוּ כְּאֵלוּ הַצַּעַר בְּגוּפוֹ מִמֶּשׁ, לְפִי שִׁפְלָם גּוֹף אָחָד אָדָם אָחָד, דְּלִכֵּן נִמְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל לְשִׁרְבִיט שֶׁל זָהָב, שֶׁאִם תִּנְיַח קֶצֶת הֵימָנוּ בְּאֵשׁ, נִכְוָה קֶצֶה הַשֵּׁנִי, כִּף יִשְׂרָאֵל נּוֹגַע לְכָל אָחָד צַעַר חִבְרוּ, וְגַם יִשְׁמַח בְּטוֹבוֹ בְּהִיּוֹתָם בְּלָם גּוֹף אָחָד. וְזֶהוּ הַטַּעַם דִּישְׂרָאֵל עַרְבִים זֶה לָזֶה, דְּכָל אָחָד נִתְפַּס עַל חִבְרוּ בְּהִיּוֹתָם גּוֹף אָחָד, וְכֻשָׁם שֶׁבּוֹגֵף בְּהַגִּיעַ נֹזֵק לְאֶבֶר אָחָד, נִתְפַּסִּים שְׂאֵר כֹּל הָאֲבָרִים בְּאוֹתוֹ כְּאֵב, כִּף בְּחֻטָּא שֶׁל אָחָד נִתְפַּסִּים בְּלָם.

וְכֵינֵן שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל בְּלָם אָחָד מְצַד הַנִּפְשׁ וּמְצַד הַגּוֹף בְּמַדְבָּר, כֹּל מְצוּה שִׁמְקָמִים אָחָד מִיִּשְׂרָאֵל נִמְצָא שִׁמְקָמִים בְּלָם. הָרִי שֶׁכָּל אָחָד וְאָחָד מְקָמִים מְצוֹת הַמְלָךְ, וּמְצוֹת הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם, וְהַלְוִיִּים מְצוֹת הַכֹּהֲנִים, וְהַכֹּהֲנִים מְצוֹת הַלְוִיִּים. וְעַל דֶּרֶךְ זֶה מְצוֹת יְבוּם וְחִלְצֵה וְגַט. וְהַמְשָׁל לָזֶה אֲבָרֵי הַגּוֹף, דְּמַמָּה שְׁעוֹשָׂה הַדָּד מְגִיעַ תּוֹעֵלַת לְשֶׂאֵר כֹּל הָאֲבָרִים, וְכֵן מֵה שְׁעוֹשָׂה הַרְגֵל, וְכֵן כֹּל אֲבָר וְאֲבָר, בְּהִיּוֹתָם בְּלָם גּוֹף אָחָד. וְלִכֵּן

דברי שאול

רבי יוסף שאול נתנזון זצ"ל

כונת לשם שמים בעבודת הפרנסה

פֶּרֶשׁ רַשׁׁי, וְתַרְנִיג מִצּוֹת שְׁמַרְתִּי, אֵף עַל פִּי שְׁהִיְתִי בְּבֵית לְבָן. הֵעֲנִין נִרְאָה לִי, דְהִנֵּה בְּאֵמֶת יִפְלֵא עַל יַעֲקֹב אֲבִינִי, שְׁכַפִּי הַנִּרְאָה פֶּשֶׁט הַמִּקְרָא מִשְׁמַע שֶׁהַשְּׂתַדֵּל מֵאֵד בַּקְּנָנִים הַמְדַמִּים, וְעֵשָׂה תַחֲבֹלוֹת אִיף שִׁיְהִי לֹו צֶאֱן וּבְקָר הַרְבֵּה, וְתוֹרְתוֹ מְתִי נַעֲשִׂית, וְעִבּוֹדֶת ה' אִיפֵה.

אָבִי הֵעֲנִין הוּא, פִּי בְּאֵמֶת הַתּוֹרָה בָּא לְהוֹרוֹת גְּדֹל מַעֲלַת יַעֲקֹב אֲבִינִי ע"ה, פִּי בְּאֵמֶת עֲנִינֵי הַתּוֹרָה וְהַעוֹלָם הֵם צְרוּת זֶה לְזֶה, וּבְקָר אָמְרוּ (ע"ז יז) אִי סִפְרָא לֹא סִיפֵא, וּמֵאֵד קָשָׁה עַל הָאָדָם שִׁיעֲסֹק בַּתּוֹרָה וְעִבּוֹדָה יַעֲסֹק בַּקְּנָנִי הַעוֹלָם. אֵף הָאִישׁ הַשְּׁלָם מֵאֵד, אֲשֶׁר זָכָה לְכַרֵּד מַעֲשׂוֹ שִׁיְהִי הַפֶּל לְשֵׁם שְׁמִים, הוּא יוֹכֵל לַעֲלוֹת אֶל הַמְדַרְגָּה שְׁאֵף בְּעַת עֶסְקוֹ בַּעֲנִינֵי הַעוֹלָם יְהִי יָדִיו וְלִבּוֹ לֹאֵל אֲמוּנָה לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה וְעִבּוֹדוֹתָיו, וְכָל מַעֲשָׂיו יְהִי לְשֵׁם שְׁמִים. וַיַּעֲקֹב אֲבִינִי קָיָם בְּעַת רְעוּתוֹ הַצֶּאֱן כָּל דִּינֵי שׁוּמְרִין בִּיְתֵר שְׂאֵת וְיִתֵּר עֹז, וְעַל כֵּן הֶאָרִיכָה הַתּוֹרָה עֲנִינָיו, שְׂאֵף שְׁכַפִּי פֶּשֶׁטוֹת הַפְּתוּב מִשְׁמַע שֶׁעֲבַד בְּשִׁבִיל רַחֵל. וְזֶה לְדַעְתִּי מֵהַ שֶׁהַתְּפָאָר עֲצָמוֹ 'עִם לְבָן גִּרְתִּי' וּבְכָל זֹאת 'תַּרְנִיג מִצּוֹת שְׁמַרְתִּי', שְׁכָל הַעֲנִינִים עֲשִׂיתִי, וּבְכָל זֹאת לֹא הִיְתִי סֹר מִמִּצְוֹת ה' וְתוֹרָתוֹ.

דָּרַךְ מוֹסֵר, דִּידוּעַ מִסְפָּרִים הַקְדוּשִׁים דָּאִין דָּכָר בְּעוֹלָם שְׁלֵא יְהִי צָרָךְ בּוֹ לְקַחְהָ מִמֶּנּוּ מוֹסֵר, וְאֵף רֶשַׁע בְּמַעֲשָׂיו הָרָעִים שְׁעוֹשָׂה בְּכָל לְבוֹ וּנְפִשׁוֹ וְתַשׁוּקָתוֹ, וְכִמּוֹ כֵּן מִמֶּנּוּ יֵרָאוּ וְכֵן יַעֲשׂוּ 'רְאִי ה' לְקַנְיֵם מִצּוֹת וּמַעֲשָׂים טוֹבִים בְּאֵשׁ אֶהְבֶּה כְּזוֹ.

וְהִנֵּה יַעֲקֹב אֲבִינִי כִּשְׁהִיָּה בְּבֵית לְבָן, אֲזִי הִיָּה לְבוֹ נִכְנַע תָּמִיד עַל שְׁלֵא זָכָה לְקַנְיֵם שׁוּם מִצְוָה בְּכָל כַּחוֹ בְּאֶהְבַת יוֹצְרוֹ, כְּעִין לְבָן שְׁעוֹשָׂה עֲבָרָה בְּאֶהְבַת יוֹצְרוֹ. וְדוּעַ דְּעָקֹר שְׁטִימַת עֲשׂוֹ לְיַעֲקֹב הִיָּה בְּשִׁבִיל הַבְּרִכוֹת שְׁקִבֵּל מִיִּצְחָק, וְאֵף שְׂאֵמֵר לֹו 'וְהִיָּה בְּאֲשֶׁר תִּרְיֵד', כְּשִׁיעֲבֹר יִשְׂרָאֵל עַל הַתּוֹרָה, אֲזִי וּפְרָקֶת עֲלוֹ' וְגו' וּכְפִרַשׁ רַשׁׁי שֵׁם, אִוְלָם עֲשׂוֹ הִיָּה מִחֲזִיק אֶת יַעֲקֹב לְצַדִּיק תָּמִים. וְעַל כֵּן אָמַר לֹו כְּמַתְנַצֵּל לְפָנָיו, אֵף שְׂאוּלִי קִימְתִי תַרְנִיג מִצּוֹת, עִם כָּל זֶה עֲדִין לֹא לְמַדְתִּי מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים, וְלֹא קִימְתִי אֵף אֶחָד מֵהֵם בְּדוֹמָא דְלִיָּה, וְהִמָּה בְּלִי שׁוּם דְּחִילָא וּרְחִימָא, וְכַגּוּף בְּלֹא נְשִׁמָּה, וְאִין זֶה תּוֹרַת ה' תְּמִימָה, וּמַעֲתָה אִין לָךְ לְהַשְׁטִימֵנִי. (מהרב בעל משכיל אל דל)

וַיֵּצֵא אֹתָם לְאֹמֶר כַּה תֹאמְרוּן לְאֲדָנִי לְעֵשׂוֹ כַּה אָמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב עִם לְבָן גִּרְתִּי וְאַחַר עַד עָתָה. וַיְהִי לִי שׁוֹר וְחִמּוֹר צֶאֱן וְעֶבֶד וּשְׂפָחָה וְאֲשֻׁלְחָה לְחַגִּיד לְאֲדָנִי לְמִצְאָ חֵן בְּעֵינֶיךָ (לב ה-ו)

אמרי שפר

רבי שלמה קלוגנר זצ"ל

מהרעות שחפצים אמות העולם להרע לישראל נמשך להם מזה טובה

רַשׁׁי לְפָרֶשׁ דְּהִנֵּה כָּל מַה שְׂאֵמֹת הַעוֹלָם חֲפָצִין לַעֲשׂוֹת רָעָה לְיִשְׂרָאֵל, נִמְשָׁךְ לָהֶם מִזֶּה טוֹבָה, וְכִמּוֹ שְׂאֵמֵר הַקַּב"ה לְאֲבָרְהָם (לעיל טו יג-יד) 'יָדַע תִּדַּע כִּי גַר יְהִיָּה וְרַעַךְ' וְגו', וְאַחֲרֵי כֵן יֵצֵאוּ בְּרַכְשׁ גְּדוֹל', שְׁמֵן הַעֲבָדוֹת יֵצֵא לָהֶם

דבש וחלב

רבי מנחם מאנדל קרנגיל זצ"ל

עשית מצות ומעשים טובים באש אהבה, כדרך הרשע שעושה מעשים רעים בכל לבו ונפשו

פֶּרֶשׁ רַשׁׁי, תַּרְנִיג מִצּוֹת שְׁמַרְתִּי וְלֹא לְמַדְתִּי מִמַּעֲשָׂיו הָרָעִים, עִין שֵׁם. וְלִכְאוּרָה נִרְאִים הַדְּבָרִים כְּחִדּוּדִין בְּעִינֵי עֲשׂוֹ. וְאַפְשָׁר לְפָרֶשׁ עַל

שם מתנהג הקב"ה רק במדת הדין, בלי רחמים, רק לפי מדת האמת. כאן בעולם הזה אנחנו רגילים למדת הרחמים של הקב"ה שמתנהג אתנו בה. האנשים הגדולים הגיעו למדרגה גם בעולם הזה, שהקב"ה היה יכול להתנהג אתם במדת הדין והיו שמחים על זה, כמו שיצא אבינו אמר 'אם יהיה אלקים עמדי', זה אומר מדת הדין. דוד המלך אמר (תהלים קא א) אם 'חסד ומשפט אשיר', ואמר חז"ל (ברכות י:ו) בין חסד ובין משפט אשירה.

שמעתי דבר טוב מכבוד מורי ורבי הרה"צ רבי יוסף אריה נדיק, משגיח דישיבת קלצק, מקדושי ליטא הי"ד, שבאר הפסוקים (תהלים קטו א-ב) 'אהבתי כי ישמע ה' את קולי תחנוני כי הטח אָזְנוֹ לִי וגו', ושאל, איזו חדוש משמיע לנו, כי הוא אוהב כי הקב"ה שומע את תפלתו, כל אחד אוהב את זה.

ואמר כי 'אהבתי' מוסב גם על הסוף, על 'אפיוני חבלי מות ומצרי שאול מצאוני', גם זה הוא אוהב. כי הצדיקים הגדולים כששמחו על חסד שהקב"ה עשה להם, לא שמחו בעקר על הטובה הגשמית, רק עקר שמחתם היה שבתוך החסד הם רואים את הקב"ה הרחום וחנון, ומתוך זה הם מתקרבים לה, אם פן במשפט רואים יותר את הקדוש ברוך הוא איך שהוא משלם מדה כנגד מדה בדייק, ומתוך המשפט והיסורים הם מתקרבים אל הקדוש ברוך הוא ומכירים את האמת, וזה להם שמחה גדולה כמוצא שלל רב.

ובזה אפשר לבאר מה שחז"ל אומרים (ברכות יד.) חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברכים על הטובה, ואמרינו בגמרא (שם י:ו) לקבולי בשמחה, מפני שעל ידי הרעה הוא מכיר את האמת ומתקרב אל הקב"ה ועו וחדוה במקומו. וזהו מה שאמר יצחק, יש לי להודות להקב"ה על שני דברים, על החסדים שעשה

טובה וכוש גדול. וכן הכי נמי ביצחק מחמת שהיה עם לבן, ולכן רצה להרע לו כמה פעמים, לכך נמשך לו עשר גדול.

ויצא הנה יצא ידע דעשו רוצה לעשות לו רע, לכך שלח לו יצחק להודיעו כי הרוצה לעשות לו רעה גורם לו טובה גדולה, ולכך אם תרצה לעשות לי רעה ימשך לי מזה טובה, לכך טפי טוב לפניך שלא תוסיף להרע לי, ולא ימשך לי טובה מזה. וזה שאמר הכתוב 'עם לבן גרתי ואחר עד עתה', ולכך עבור הגרות לבן יצא לי שור וחמור וגו', ונמשך לי עשר מזה, לכך יצא לך להגיד לאדני למצא חן בעיניך ולא תבקש להרע לי, כדי שלא תמשך לי טובה ביותר.

קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות (לב יא)

דרכי מוסר

רבי יצחק ניימן זצ"ל

שמחה במדת הדין כמו במדת הרחמים

צריך להבין מהו 'ומכל האמת' שאמר יצחק אבינו ע"ה. ונראה לי לאמר, כי יש מדת הדין ויש מדת הרחמים. רחמים נקראת מדת החסד, ודין נקרא מדת האמת, כי חסד זהו סטיה ממדת האמת, זהו ותור, אבל מדת האמת איננה יודעת שום ותור. הקב"ה רצה לברא את העולם במדת הדין, זה אומר לנהג את העולם על ידי מדת האמת, וראה הקב"ה שאין העולם מתקיים, שתף את מדת הרחמים.

מין הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל היה אומר, כי בעולם הבא לא נפיר את הקב"ה, כי

פניו והוא לן בלילה ההוא במחנה (לב כא-כב)

צָרוּר הַמּוֹר

רבי אברהם סבע זצ"ל

רמזי המקראות על יום הכפורים וכפרת

שעיר של עזאזל

בַּיּוֹם אָמְרוּ כִּי זֹאת הַפָּרֶשֶׁה הִיא רִמְזֵיהָ לְעֵתִיד. וְזֹאת הַמִּנְחָה שֶׁל עֵינַיִם מְאֵתִים הִיא רִמְזוֹ עַל שְׁעִיר לְעִזָּאוֹל, שֶׁמְכַפֵּר עֲוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְזֶהוּ 'כִּי אָמַר אֲכַפְּרָה פָּנָיו בַּמִּנְחָה'. וְהוּא לֵן בַּלַּיְלָה הַהוּא, מִכָּאן סִמּוֹן לְלוֹן בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בְּיוֹם הַכְּפוּרִים. 'וַיִּקְחֶם וַיַּעֲבֵרֶם אֶת הַנְּחֹל', זֶה רִמְזוֹ לְטָבִילַת יוֹם הַכְּפוּרִים. 'וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ' זֶה סִמּוֹן שֶׁבָּא לְהַזְכִּיר עֲוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. 'וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוּ' זֶה הַרְוָאָה קָרִי בְּיוֹם הַכְּפוּרִים כְּסֶבֶת סִמּוֹן וְכַתּוּב וּזְגוּ. וּכְשֵׁרוּאָה טְהַרְתֶּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִהְפֵּךְ לְאוֹהֵב, וְאוֹמֵר יֵשׁ לָךְ עִם רַב כְּמִלְאָכֵי הַשָּׁרָת, וְזֶהוּ 'כִּי שְׂרִית עִם אֱלֹהִים'. 'כִּי רְאִיתִי אֱלֹהִים פָּנִים אֶל פָּנִים' זֶה גְלוּי שְׂכִינָה לְכַהֵן גְּדוֹל בְּיוֹם הַכְּפוּרִים.

וַיִּשָּׂא יַעֲקֹב עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה עֹשׂוֹ בָּא' זֶה סִמּוֹן וְסִיעֵתוֹ, 'וַיִּחֶץ אֶת הַיְלָדִים' כִּי בְּיוֹם הַכְּפוּרִים אֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְקִטְנִים חִבִּים לְהִיּוֹת בְּבֵית הַכְּנֶסֶת. 'וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה שְׁבַע פְּעָמִים', שְׁבַע הַנְּאוֹת אַחַת וְאַחַת, כֵּן אָמַר שֵׁם כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וְכוּ'. 'וַיִּשָּׂא אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת הַנָּשִׁים וְאֶת הַיְלָדִים' שֶׁהֵם נֶאֱסָפִים בְּיוֹם הַכְּפוּרִים בְּתַפְלוֹת וְתַחֲנוּנִים. 'קַח נָא אֶת בְּרַכְתִּי' זֶהוּ שְׁעִיר שֶׁל עִזָּאוֹל, וְאֵז נִהְפֵּךְ לְאוֹהֵב וְאוֹמֵר יֵשׁ לָךְ עִם כְּמִלְאָכֵי הַשָּׁרָת וְכוּ', וְזֶהוּ 'נִסְעָה וּנְלַכְהָ'. וְהוּא אֵינוֹ רוֹצֵה בְּטוֹבָתוֹ, וְזֶה 'אֲדֹנָי יֵדַע כִּי הַיְלָדִים רַכִּים' וְגו', 'עַבְרָה נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדּוֹ עַד אֲשֶׁר אָבָא אֶל אֲדֹנָי שְׁעִירָה' הוּא שְׁעִיר עִזָּאוֹל. וְאֵז אָמַר 'אֲצִיגָהָ נָא עִמָּךְ' וְגו', וְלֹא רָצָה לְקַבֵּל שְׂלֵלָךְ עִמּוֹ, לֹא הוּא וְלֹא עִמּוֹ, לִפְנֵי שֶׁהֵם כָּלֵם מִלְּאָכֵי הַמְּנוֹת אַחֲזוּי חֶרֶב. וַיִּשָּׁב עֹשׂוֹ לְדַרְכוֹ שְׁעִירָה', הוּא שְׁעִיר עִזָּאוֹל שֶׁמְכַבֵּל וְהוֹלֵךְ לוֹ, 'וַיַּעֲבֹק נִסַּע' מִיּוֹם הַכְּפוּרִים לְסִכּוֹת לְעֲשׂוֹת מִצְוֹת סֶפֶה בְּשִׁמְחָה.

עמי, ועל האמת שהתנהג עמי לפי מדת הדין והכרתי את האמת. וזוהי מתנה גדולה, כמו שאמר הרבנו יונה בספר שערי תשובה שצריך האדם לשמח בסיורים פהצלחות הכי גדולות. ומבאר יעקב את שני הטובות 'כי במקלי עברתי את הדרך הזה, אז התנהג עמי לפי מדת האמת על פי מדת הדין, ועתה הייתי לשני מחנות, וזה מדת החסד. ויעקב אבינו בענותנותו אמר 'קטנתי מכל זה, כי לא שלמתי להקב"ה כמו שצריך לשלם בעד הטובות הגדולות שעשה לי, ממדת הרחמים וממדת הדין, בנחד.

כי יפגשך עשו אחי ושאלך לאמר למי אתה ואנה תלך ולמי אלה לפניך (לב יח).

חֲמֻדַּת יִשְׂרָאֵל

רבי ישראל יהודה קארפונקעל זצ"ל

רמז בפסוק לדברי המשנה 'דע מאין באת'

יש לרמוז על פי מה שאמרו חז"ל במשנה במסכת אבות (פ"ג מ"א), הסתפל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עברה. וידוע שעשו הוא מקור היצר הרע (תיקוני זוהר קלט: ליקוטי תורה פר' שמוח), וזה שרמו יעקב אבינו עליו השלום, 'ושאלך' לשון שאלה בפעלים, ויבוא לפתותך לדבר עברה רחמנא ליצלן, 'לאמר' תשיבנו למי אתה? הינו מאין באת, 'ואנה תלך' למקום עפר רמה ותולעה, 'ולמי אלו לפניך' לפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון. וקל להבין.

ואמרתם גם הנה עבדך יעקב אחרינו כי אמר אכפרה פניו במנחה ההלכת לפני ואחרי כן אראה פניו אולי ישא פני. ותעבר המנחה על

רוצים להפך האמה ישראלית להכותם ולהפילם
 ארצה בל יקומו, ויחמנו ליצילן. וירא שאין יוכל
 לו, שאי אפשר להפילו לאבדו ולשפך דתו
 בדרך זה, ויצע בכף ירכו ותקע כף ירך יעקב,
 היינו שהעתק ממקומו ולא עמד במישור, ולא
 היו רגליו רגל ושרה לעמד בחזקה. בהאבדו
 עמו, שהאביק עמו, שחבוקו בנורעותיו והראה
 לו סימני אהבה, על ידי זה ותקע כף ירכו
 בנזכר לעיל. והשתא אתי שפיר נמי לרמוז כמה
 דכתיב וינרח לו השמש והוא צלע על ירכו,
 היינו כשינרח השמש וחשכת הגלות מתמעטת
 והאיר להם, אז הוא צלע על ירכו, פוגעים על
 שתי סעפים, ונאה עניותא לישראל עד יבא
 גואל צדק במהרה בנימינו, אמן.

ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל
 כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל (לב כט)

מהר"ם שיק

רבי משה שיק זצ"ל

הדבוק בה' ובתורתו בעת עסקו בצרכי
 עולם הזה מתעלה יותר ממלאך

יש לפרש מה שאמר המלאך אל יעקב, דהנה
 ה' ברא את האדם בעולם הזה, ונתן בו
 נשמה קדושה חלק אלקי ממעל לנסות אותו
 אם ילך בדרך ה', או ישמע בקול יצרו, ועקר
 גדל הנסיון הוא העשר, כמו שאמר שלמה המלך
 ע"ה (משלי ח) 'רש ועשר אל תתן לי וגו',
 על ידי זה נתעלה האדם יותר ממלאך שאין
 להם נסיון.

והנה אם האדם מתבודד בינו לבין עצמו ואינו
 עוסק בעניני עולם הזה, אז קל לו להיות
 אדוק בה', אבל אם עוסק בצרכי עולם הזה
 וגם עושה חיל, ונאפלו הכי דבוק בה' ובתורתו,
 זה מעלה אותו למדרגה גדולה. ובה נתעלה
 מעלות יעקב אבינו שעסק טובא בצרכי עולם

ויאבק איש עמו עד עלות השחר. וירא כי לא
 יכל לו ויגע בכף ירכו ותקע כף ירך יעקב
 בהאבדו עמו (לב כה-כו)

כתב סופר

רבי אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל

התחכמות אמות העולם להטות את
 ישראל מדרך הישר על ידי חבוק וסימני
 אהבה

צריך באור מאחר דכבר אמר ויאבק איש
 עמו מאי צריך עוד בהאבדו עמו,
 הלא ידענו שהיה כן. ועוד יש לדקדק טובא.
 ואומר, הנה רש"י כתב שני פרושים ב'ויאבק',
 לשון אבק שהיו מעלים עפר ברגליהם על ידי
 נענועים, או שחבוקו ואבדו בנורעותיהם. הנה
 פרוש הראשון שהעלו עפר, כן דרך שונאים
 שרוצים להפך זה את זה, אבל לחבק בנורעותיו,
 זה דרך אהבים שמתחבקים ומנשקים ונורעותיהם
 חבוקים זה עם זה.

והנראה לי בענין הזה, הנה כבר ידוע שפעשי
 אבות סימן לבנים, והנה בשני אפנים
 מתחכמים האמות לרדות בישראל ולנטותם
 מדתם, או על ידי גזרות ושקדות בישראל ויחמנו
 ליצילן, כאשר היה מלפנים. ובאמת כאשר יענו
 אותם כן ידבוקו יותר באלקים וישובו אל ה',
 כדכתיב (דברים ד) 'בצר לך וכו' ושבת עד ה'
 אלקיך, גודרים גדרים, ופורשים עצמם ביותר,
 לא בדרך זה יכבשו האמה, ולא באלה ינתקו
 המסורות התורה.

אבל יש הדרך אחר, שיקריבו את ישראל ויאמרו
 להם אחינו אתם, ויתנו להם שארית וחרות,
 ואנו רואים כי על ידי זה ויתעורבו בגוים וילמדו
 מעשיהם. וכמה בעוונותינו הרבים אשר רוצים
 לקרב עצמם יאכלו וישתו עמם, ואם אף כל
 זאת לא אלמן ישראל, מכל מקום בדרך זה
 ינטו ישראל מדרך הישר, פוסחים על שתי
 סעפים, לא יעמדו בחזקה ויבדת אלקים.

וזה מרמז פאן ויאבק איש עמו, היינו שהעלו
 אבק פאנשים המסורתיים ריב, שהאמות

להלחם עם יַעֲקֹב וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ, וְאִיתָא בְּחַז"ל שֶׁהֵיחָה שִׁנְאָתוֹ שֶׁל עֶשָׂו לְיַעֲקֹב גְּדוּלָה וְעֲצוּמָה כְּפִי שֶׁהֵיחָה בְּאוֹתָהּ שְׂעָה שֶׁנִּטַּל יַעֲקֹב מֵעִמּוֹ אֶת הַבְּרִכּוֹת, וְעָלְיוֹ נֶאֱמַר (עמוס א יא) 'וְעִבְרָתוֹ שִׁמְרָה נֶצַח'. וְעוֹד בְּחַז"ל (ב"ר עה ז), מָה עֶשָׂו שֶׁהוּא גְבוּר וְיָכוֹל לַעֲמֹד כְּנֶגֶד אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ, כִּן כָּל אֶחָד מֵהֶם יָכוֹל לַעֲמֹד כְּנֶגֶד אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ, וְאַף לְאַחַר כָּל הַשִּׁנְאָה הַגְּדוּלָה הַזֹּה, וְאַפְשָׁרְיּוֹת הַנִּצְחוֹן שֶׁהָיוּ לְגְבוּרֵי עֶשָׂו, מְכַל מְקוֹם נִכְנַע עֶשָׂו וְלֹא עָשָׂה מְאוּמָה לְיַעֲקֹב. וְסִבַּת הַכְּנִיעָה הֵיחָה כְּנֶאֱמַר בְּפִתּוֹב 'וְהוּא עֶבֶר לְפָנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה שָׁבַע פְּעָמִים, וַיִּרְץ עֶשָׂו לְקִרְאָתוֹ וַיַּחֲבֹקֶהוּ, וַיִּבְרַשׁ', כִּשְׂרָאָהוּ מִשְׁתַּחֲוֶה כָּל הַהִשְׁתַּחֲוֹת נִכְמְרוּ רַחֲמָיו עַל אָחִיו. הַתְּכּוּפּוֹת וַיִּכְנִיעֵתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב לְאָחִיו עֶשָׂו שָׁבַע פְּעָמִים הַסִּירָה אֶת כָּל שִׁנְאָתוֹ שֶׁל עֶשָׂו וּמוֹטְטָה אוֹתוֹ.

נִמְצָא שֶׁשִּׁנְאָה גְּדוּלָה יָכוֹלָה לְהַתְּבַטֵּל וּלְמַג כְּהִרְף עֵין בְּגִלְל הַתְּכּוּפּוֹת אַחַת. וְחִזְיֵנָּה שֶׁכָּל הָעוֹלָם הֵזָה כְּלוֹ מִתְּבַטֵּל עֲבוּר מַעַט כְּבוֹד קָל. וְהַדְּבָרִים נוֹרְאִים, וְטוֹב לְהִתְבּוֹנֵן בְּזוֹה, אִם שִׁנְאָה גְּדוּלָה הַנִּמְשַׁכֵּת כ"ב שָׁנָה, וְאוֹתוֹ שׁוֹנֵא מְלַךְ וּמוֹשֵׁל בַּכְּפָה, וְעִשְׂרֵיאוֹת לֹא גְבוּל, מִתְּבַטֵּל עֲבוּר קִמְט קָל שֶׁל כְּבוֹד, נִמְצָא שֶׁכָּל הָעוֹלָם הֵזָה אֵינוֹ שׁוֹה אֶת אוֹתוֹ קִמְט, הָרִי לָנוּ אִפְסִיּוֹתוֹ שֶׁל עוֹלָם הֵזָה שְׂאִינוֹ שׁוֹה יוֹתֵר מִפְּרוּר שֶׁל כְּבוֹד.

וְעוֹד יֵשׁ לְהוֹסִיף, שֶׁהֵנָּה מְבַאֵר שֶׁמִּתְנַתּוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אֲבִינוֹ ע"ה לְעֶשָׂו הֵיחָה בְּגִדְר וְרוּחַ תְּשִׁימוּ בֵּין עֶדֶר וּבֵין עֶדֶר' (לב טז), וַיִּבְרַשׁ"י לְהִשְׁבִּיעַ עֵינָיו שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע. טְבַע הָאָדָם כְּאֶשֶׁר רוֹאֶה הַכֹּל בְּרַצִּיפּוֹת דּוּמָה בְּעֵינָיו כְּאֵלוֹ וְהַמִּתְנָה פְּעוּטָה, אֵף כְּאֶשֶׁר יֵשׁ מְרַחֵק בֵּין עֶדֶר לְעֶדֶר נִדְמָה לְאָדָם כְּאֵלוֹ וְהַמִּתְנָה אֵינָה מִסְתַּיֶּמֶת.

וְעוֹד שֶׁם בְּפִתּוֹב 'וַיְצַו אֶת הָרֵאשׁוֹן לֵאמֹר כִּי יִפְגְּשְׁךָ עֶשָׂו אָחִי וַיִּשְׁאַלְךָ לֵאמֹר לְמִי אַתָּה וְאָנָּה תִּלְךָ וְלִמִּי אֵלֶּה לְפָנֶיךָ, וְאַמְרַתְּ לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב מִנְתָּה הִיא שְׁלוּחָה לְאֲדָנִי לְעֶשָׂו וְהֵנָּה גַם הוּא אֶחָרִינִי, וַיְצַו גַּם אֶת הַשֵּׁנִי גַם אֶת הַשְּׁלִישִׁי גַם אֶת כָּל הַהַלְכִים אַחֲרֵי הָעֲדָרִים לֵאמֹר

הֵזָה אֶצֶל לְבֶן, כְּמוֹ שֶׁאָמַר (לעיל לא מ) 'הֵייתִי בְּיוֹם אֶכְלֵנִי חֶרֶב' וְגו', וּבְזוֹה נִתְעַלָּה יוֹתֵר מִמְּלֶאךָ. וְזוֹה שֶׁאָמַר הַמְּלֶאךָ 'לֹא יַעֲקֹב יֵאמַר וְגו' כִּי שָׂרִית עִם אֱלֹקִים וְעִם אַנְשִׁים', הֵינּוּ שֶׁהֵיחָה עוֹסֵק וְהַצְלִיחַ גַּם בְּעֵינָיו עוֹלָם הֵזָה, אֶפְלוֹ הִכִּי עִם אֱלֹקִים, לְכַךְ 'וַתִּיכַל' יוֹתֵר מִמְּלֶאךָ שְׂאִינָם בְּעָלֵי נְסִיּוֹן.

וַיִּקְרָא יַעֲקֹב שֵׁם הַמְּקוֹם פְּנִיאֵל כִּי רְאִיתִי אֱלֹהִים פְּנִים אֶל פְּנִים וַתִּנְצַל נַפְשִׁי (לב לא)

יִלְקוּט הַגְּרָשָׁנִי

רבי גרשון שטרן זצ"ל

עצה לנצח יצר הרע על ידי שיציר לנגד עיניו שם ה'

כָּבֵד כְּתוּבוֹ ו'ל דְּמִלְחָמָת יַעֲקֹב הָיָה מִלְחָמָת הַיְצִיר, וַיִּכְבֵּר כְּתוּבוֹ בְּסַפְרֵי מוֹסֵר דִּיכַבֵּל אָדָם לְנִצְחוֹ בְּמַה שִׁיְצִיר תְּמִיד לְנֶגֶד עֵינָיו שֵׁם הַנְּהִיג ב"ה כִּי הוּא הוֹלֵךְ עִמּוֹ, וַיִּכְמוּ שִׁפְתָּב רַמ"א ו'ל בַּתְּחִלַּת שְׁלֹחַן עֲרוּף אוֹר"ח 'שׁוֹיִתִּי ה' לְנֶגְדֵי תְּמִיד הִיא כָּל גְּדוֹל בְּמַעֲלוֹת הַצְּדִיקִים' וְכוּ', עֵינַי בְּלִשְׁוֹנוֹ הַזֶּהב. וְזוֹה שֶׁאָמַר 'כִּי רְאִיתִי אֱלֹקִים', פְּרוּשׁ עַל יְדֵי שְׂרָאִיתִי תְּמִיד אֱלֹקִים פְּנִים אֶל פְּנִים, עַל יְדֵי כֵן וַתִּנְצַל נַפְשִׁי מִיְצִיר הָרַע וַתַּחֲבֹלוּתִיו. (מֵהַגּוֹן רַבִּי אֶהֱרֹן צַבִּי דו"ב זצ"ל אֲבֻדָּק מֵאֲרוּרְעִין יע"א).

וְהוּא עֶבֶר לְפָנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה שָׁבַע פְּעָמִים עַד גִּשְׁתּוֹ עַד אָחִיו. וַיִּרְץ עֶשָׂו לְקִרְאָתוֹ וַיַּחֲבֹקֶהוּ וַיִּפַּל עַל צְוָאָרוֹ וַיִּשְׁקָהוּ וַיִּכְבּוּ (לב ג-ד)

אור יחזקאל

רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל

הפרת אפסיות עולם הזה

הַזֶּה כְּאֶשֶׁר נִבִּיט מֵעַט בְּחַיִּי עֶשָׂו וּבְסוֹפוֹ הַמֵּר נִרְאָה דְּבָרִים מְפֻלְאִים. עֶשָׂו הִרְשָׁע בְּאֵ

יש לי כל', לפי שהרשעים אף על פי שיש להם כל כסף וזהב שבעולם, מכל מקום נראה להם שעדין הם חסרים, ויש להם רוב אכל לא כל צרכם, לכך אמר עשו יש לי רוב, אכל לא כל, כי עדין חסרים המה, יש בידו מנה מתאנה למאמס. והצדיקים בהפך זה, כי אפלו אם יש מעט בידם, הם מסתפקים בו ושמחים בחלקם, ונראה כאלו יש להם כל.

כמו שנאמר (קהלת ה יח) 'גם כל האדם אשר נתן לו האלהים עשר ונכסים והשליטו לאכל ממנו וגו' זו מתת אלהים הוא, ואחר כך אמר (סם י ב) 'איש אשר יתן לו האלהים עשר ונכסים וכבוד, ואיננו חסר לנפשו מכל אשר יתאנה, ולא ישליטנו האלהים לאכל ממנו וגו'. וקשה למה הזכיר תחלה 'אשר נתן לו האלהים' לשון עבר, ואחר כך אמר 'אשר יתן לו האלהים', 'יתן' להבא משמע. אלא לפי שפסוק ראשון מדבר באיש צדיק, אשר לא יבקר בין רב למעט, כי אפלו במועט שבידו דומה לו כאלו כבר נתן לו האלהים את כל, ואיש כזה שליט על ממונו לעשות בו כרצונו והשליטו האלהים וגו'. אבל פסוק שני מדבר ברשע רע, שלעולם אין כל העולם שיהיה לו די ספוקו, כי לעולם הוא מבקש שיתן לו ה' עוד להבא עשר ונכסים, ומבקש גם הכבוד המדמה המשג על ידי רבוי העשר, מה שאין בן באיש טוב לפני האלהים אשר ימלט ובורת מן הכבוד, על כן לא הזכיר הכבוד בראשון. ואחר כך הזכירו בורדפים אחר רבוי הממון, אף על פי שבאמת אינו חסר לנפשו, מכל אשר יתאנה ויש בידו די מחסורו, והוא על כל פנים יתאנה שיתן לו ה' עוד, זה האיש ודאי לא ישליטנו האלהים לאכל ממנו, כי ממונו שליט עליו אל כל אשר יחפץ ישנו, אבל הוא אינו שליט על ממונו וינינו צרה בשלו, ויש לו שר הממנה עליו, ולא יניחו לנגע בממונו לקח ממנו ולהוציאו לדקה או לצרפו.

כדבר הזה תדברון אל עשו במצאכם אתו. זו עצה נוספת אשר עשה יעקב כדי להכניע את עשו, כל העבדים ההולכים עם המתנות ישפילו את עצמם בפני עשו ויאמרו לפניו כמה פעמים 'אדני עשו. הרי לנו מה היא מציאותה של עולם הזה, מעט כבוד ומעט חנפה ודמיון עינים, ויותר מזה אין כל ערך לעולם הזה.

ואדם אזיל בהאי עלמא וחשיב דיליה הוא ולדור דור (וזהר ח"ג קכו). אין אדם מסתפק במה שרכש מעולם הזה, אלא שואף ומדמה שכל העולם שיהיה לו ובעבורו נוצר. ולהאמור ידגש ביתר שאת, לאחר שכל העולם הזה אינו אלא פרור קטן של כבוד ודמיון עינים, ומכל מקום חושב שכל העולם הזה שלו ואינו מסתפק במה שהשיג]

נתנה לנו פרשת יעקב ונעשו ללמדנו בינה מה היא מציאותה של עולם הזה ומה שויותה, מעט כבוד מזולתו ויותר מזה אין מאומה. ומחשבות אלו אינם רק בעשו, אלא אף בלנו נגועים בתכונה זו. 'מה יאמרו הבריות', מקיף וכולל את כל העולם הזה, וכל רצוננו הוא שאחרים יפירו וידו במציאותנו. ומשום הכי בטל עשו את כל עצירותו ושנאתו, ברגע שיעקב הפיר בחשיבותו והשתתחו לפניו כעבד לפני האדון. [דרכי העבודה]

ויאמר עשו יש לי רב אחי יהי לך אשר לך (לג ט)

פלי יקר

רבי שלמה אפרים מלונטשיץ זצ"ל
הצדיקים מסתפקים במועט ושמחים בחלקם, אף הרשעים אף שיש להם כל ממון שבעולם מרגישים שעדין חסר להם ויאמרו עשו יש לי רב, משמע רוב אכל לא כל, ויעקב אמר 'כי חנני אלהים וכי

זרה לאש, מתר להם לומר להסרדיוטים כשפגעו בהם עבדי דנונרא אנו, ופרש רש"י בגמרא (ר"ן נדרים סב: ד"ה עבדא) שזוהו הלשון הוא לשנא דמשתמע לתרי אפי, שפנתון של תלמידי חכמים הוא עבדי דנונרא אנו פרוש עבדי דקב"ה אנו שהוא אש, פי ה' אלקיך אש אכלה (דברים ד כד), והסרדיוטים הבינו שהן המה עובדי עבודה זרה שעובדים לאש, וכלישנא המשתמע לתרי אפי מתר להציל עצמו.

והנה אסור להסתפל פני השכינה, וגם להבדיל אסור להסתפל פני רשע. אמנם אסור ראית פני השכינה הוא מצד הקדושה, אבל אסור ראית פני רשע הוא מצד הטמאה, אבל באסור המה שוים, שזה וזה אסור. והנה יעקב פאן ערום ביראה, והנה מקים דברי חכמים, ולא ראה פני עשו, ואי משום שעשו יאמר ששנאה עוד בלבבו, לכך הקדים ואמר 'על פן ראיתי פניך כראת פני אלקים', כמו שאסור לי לראות פני השכינה כך אסור לי לראות פניך. ועשו היה סבור שמשום רב חשיבותו וקדושתו אינו מסתפל בו, כמו שהוא נזהר מלהסתפל בשכינה, ובאמת פונתו היה שמרב טמאתו אינו מסתפל בו, נמצא היה יוצא ידי שניהם, פי לשון המשתמע לתרי אפי מתר לומר.

ע"פ פן נאמר בעשו יש לי רב, ובעקב יש לי כל'. והזכיר לשון חנני, פי הצדיקים לעולם אינן תולין במעשיהם הטובים, וחושבים שכל הנטן להם חסד אל כל היום הוא, הנותן להם על צד החנינה, אבל הרשעים על הרב הוא שהמה חושבים את עצמם לצדיקים, וחושבים שהכל נתן להם על צד החיוב.

ובמדרש רבה (אסתר ג יא) אמר רבי יצחק רשעים אין להם טובה בעולם הזה, שנאמר (קהלת ח יא) 'וטוב לא יהיה לרשע'. מתיבין והכתוב (אסתר א י) 'כטוב לב המלך ביני', אמר לו 'כטוב' לא נאמר, אלא 'כטוב', טובה ואינה טובה, אבל בישראל כתיב (מלכים א' ח טו) 'וגלכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה', עד כאן לשונו, וזה מסכים לדברינו שהרשעים בכל הטובות הגדולות שהם מקבלים נראה להם טובה ואינה טובה, כאלו הם חסרים עדין, אבל בצדיקים כתיב 'על כל הטובה', פי לעולם נראה להם שיש להם כל, על פן אמר יעקב 'פי חנני אלהים וכי יש לי כל'.

ויאמר יעקב אל נא אם נא מצאתי חן בעיניך ולקחת מנחתי מידי פי על כן ראיתי פניך כראת פני אלהים ותרצני (לג י)

דברי מהרי"א

רבי יהודה אסא זצ"ל

תחבולת יעקב אבינו להמונע מלהביט בפני עשו

והנשה להבין האידך היה מדמה יעקב פני עשו לפני אלקים. והנה אסור להסתפל בפני הרשע (מגילה כח:), והנה יעקב דואג מה לעשות, ואם לא אסתפל בו, יאמר עשו שזהו סימן על השנאה שיש בלבבו. ונראה דאיתא בטור יו"ד (שו"ע ס' קנו ס"ב ובש"ך ס"ק יח), תלמידי חכמים שהיו בורחים בשעת השמד שהיו עובדים עבודה

יעבר נא אדני לפני עבדו ואני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה אשר לפני ולרגל הילדים עד אשר אבא אל אדני שעירה (לג יד)

אלשיך

רבי משה אלשיך זצ"ל

בזכות למוד התורה וזכות תינוקות של בית רבן יכולים ישראל להתקיים בגליות ויעבר נא אדני לנהג אדנות ושררה תחלה בעולם הזה, וזהו לפני עבדו, פי אני אחרון, שחלקי בעולם הבא. ושמא תאמר שלא

כדי להחיות את נפשו, וישלח ידי זה יוכל לעבד את הבורא ב"ה בשלמות, ובזה יזכה לבנות לו בית וטרקלין לעולם הבא. אבל מי שסובר שחיי העולם הזה הם העקרים, וחי רק חיי גופני, הוא לא יבנה בית, כי יאבד זכרו ולא ישאר ממנו מאומה, כי גם בחייו נקרא מת.

נמצא זה פונת הפסוק, ויעקב נסע סכתה', רצה לומר כל נסיעותיו של יעקב בעולם הזה היו רק בבחינת סכה ודירת עראי ופרוודור בפני עולם הבא, על ידי הכנתו בעולם הזה בנה לו בית בעולם הבא. וילמקנהו עשה סכת', רצה לומר לחלקי הבהמיות ולהנאת הגוף עשה רק סכות, רצה לומר נתן להם טרף חקם והצטרכותם, אבל רק בבחינת סכה ודירת עראי. על כן קרא שם המקום סכות', רצה לומר בכל מקום בואו קרא שם המקום 'סכות', דעו נא בני, כי בסכות אתם יושבים ולא בכתיים.

אוכל לבדי לסבל צער העולם הזה בין שאין להם חלק בעולם הזה כלל ואין יתקומו, כלומר ולכן טוב שאתחבר עמך בעולם הזה, כמאמרך 'נסעה ונלכה', כי תהיה מעיר לעזר בעולם הזה כי הוא חלקך, ומאשר לך ייטיב לי בעולם הזה. הנה אין צריך, כי ואני אתנהלה לאטי בעולם הזה, ומה שאוכל עמד בגליות עם שאין לי חלק בזה העולם.

הנה על ידי שתי זכיות אתנהלה שלא יעדרו מזרעי. א. זכות שלא תבצר בכל דור, וזהו 'לרגל המלאכה אשר לפני' שהיא תורה, כי יושב אהלים היה, ואמר כי ורעי המתהלכים בתורה שהיא 'מלאכה אשר לפני' כי יושב אהלים היה. וגם זכות תנוקות של בית רבן, הכל שאין בו חטא, וזהו 'לרגל הילדים', על ידי שתי זכיות אלו אתנהלה עד זמן שאבא אל ארני שעירה', שהוא זמן יעלו מושיעים כו' לשפט את הר עשו.

ובני יעקב באו מן השדה כשמעם ויתעצבו האנשים ויחר להם מאד כי נבלה עשה בישראל לשכב את בת יעקב וכן לא יעשה (לד י')

בית הלוי

רבי יוסף דובנר סולוביצ'יק זצ"ל

הבא לחטא חטא הל ונעלם מעיניו שיש בו עון גדול נצטב כמדת העון החמור יש לפרש דהכתוב בא לתאר ולספר גדל העולה והנבלה שעשה שכם, וזהו שאמר 'כי נבלה עשה בישראל לשכב את בת יעקב', שהוא מגדל המעלה, הן מצד אבותיו, והן מצד עצמו, בחיר שבאבות, ומדרגתו גדולה היא, ושכם הלך וטמא את בתו.

אמנם בודאי דשכם לא ידע כלל ולא הגיע להפיר גדל מעלתו של יעקב עד כמה מגיע, ואם כי בודאי היה יודע שחשוב הוא

ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת על כן קרא שם המקום סכות (לג י')

מטה יוסף

רבי יוסף פיש זצ"ל

חיי בעולם הזה בבחינת סכת עראי זוכה לבית בעולם הבא

יש לרדקק הלא יש יותר חשיבות לבנין בית מעשית סכות לבהמות, אם כן היה לו לקרא שם המקום בית ולמה סכות.

אמנם יש לפרש על דרך מוסר, הנה העולם הזה דומה לפרוודור בפני עולם הבא, דהיינו כל מי חיי האדם בזה העולם העובר, הנה רק הקנה להשלים נפשו לזכות לחיים הנצחיים לעולם הבא. אם כן כל מה שנהנה האדם בעולם הזה מאכילה ושתיה וכדומה, הוא רק לתן מזון לחלקי הגוף שהם חלקי הבהמי,

מזיד, וקמור הוא הרבה מחטא דהוא שוגג, ועל העון אמר 'בחלי השוא', ועל החטא אמר 'וכעבות העגלה'. רק המשך הפסוק הולך לכונה זו. אמר 'הוי' לשון צעקה ודאגה, 'מושכי העון בחבלי השוא', דהוא [אינו] מכון לחטא במזיד, רק עון קל וקטן כחוט השערה, וזהו 'בחבלי השוא', דסובר שאין במעשה זו רק עברה קלה, אבל באמת יש באתו מעשה עצמו דבר חטא חמור וגדול, אשר הוא 'כעבות העגלה' הנעלם מהאדם, והוא שוגג בה, והוי ואבוי לזה האדם, דאלהים יביא במשפט גם על כל נעלם, כיון דהוא מפל מקום נתפנן לעשות דבר האסור לעשותו.

וכמו למשל חלב שחלבו כתי אשר אסרוהו רבנן משום חשש שמא נתערב בו חלב מבהמה טמאה, ומי שהקל לעצמו לעבר איסורא דרבנן הלז ולא חשש לו ואכלו, הרי אם במקרה וסבה נודמן לו פעם אחת שהיה בו תערובות חלב טמא, הרי כבר נכשל באסור דאורייתא, ובאמת היה שוגג בזה, דאם היה יודע מזה לא היה אוכלו, כי אין בדעתו לעבר על אסור דאורייתא, מפל מקום לדידיה אינו נחשב זה לשוגג, יען על כל פנים נתפנן לדבר האסור. ואף על גב דגם לאדם פשוט יוכל להודמן שיתערב במקרה בלא ידיעה דבר אסור במאכלו, מפל מקום לדידיה הוא שוגג גמור, כיון דנתפנן לעשות מה שרשאי לעשותו, אבל זה שנתפנן לדבר האסור נדון גם על הנעלם, וזהו שאמר 'וכעבות העגלה חטאה'.

והאדם בעצמו יוכל להתבונן במעשיו, אשר כמה פעמים סבר שאינו עובר רק על מנהג ישראל שנהגו מצד החסידות וחומרא בעלמא, ובאמת יש באותו דבר אסור דאורייתא מהחמורים, רק הוא לא ידע שגש הדברים והלכותיו, או דגורם במעשיו חלול השם חלילה שאחרים למדים ממנו שהוא מן החמורות כמבאר במסכת יומא (פא).

למאד, וכמו שאמר הפסוק 'כי חפץ הוא בבת יעקב' דמרמז שחפץ ביחוסו של יעקב, אמנם ודאי דעקר מעלתו של יעקב לא השיג. ואם גם אנתנו בני ישראל אין אנתנו יודע עד מה לידע בחינתו ומדרגתו, ואף כי גם השכל פשכם שלא ידע, ואם כן הוא בעצמו לא ידע כמה גדלה הנבילה שעשה בזה, ואם כן לכאורה יאמר האומר אשר על פי שורת הדין לא יגיע לו ענש גדול, כיון דלא ידע כמה הרע במעשיו.

רק זהו אם נניח אשר בתו של אדם פשוט יש לו רשות לשכם לטמא אותה בעל כרחיה, ואם כן בעצם המעשה לפי הכנתו אין בו חטא, וכל החטא הוא מה שהיא בת יעקב, הנה לו ההתנצלות שלא ידע מעלתו של יעקב ונחשב כשוגג גמור. אבל כיון דגם בת אדם פשוט אסור לו לטמאה, אם משום גדר, או משום דהיה בעל כרחיה, וכל המעשה הוא בעצמו עון אשר חטא בה, ממילא מגיע לו הענש כפי ערף הנבילה אשר עשה, דזה לא נקרא שוגג, דמה לו להפגם לרשות שאינו שלו.

ועין בבבא קמא (סב) דהנותן לאשה דינר של זהב ואמר לה שהיא של כסף, ופשעה בו ונאבד בפשיעתה שלא שמרתו כראוי, אין צריכה לשלם רק של כסף, אבל אי הדיקתה, חגיבת לשלם של זהב, דאמר לה מאי הנה ליה גביה דאזקתיה. הרי דאף על גב דבשמירתו אינה חגיבת רק בשל כסף, מפל מקום אם הדיקתו בידיים, כיון דגם של כסף אין לה להדיקו ועברה והדיקה, חגיבת לשלם כשל זהב כל ההזק גם מה שלא ידעה בו. וזהו שאמר הכתוב 'כי נבלה עשה בישראל לשפכ את בת יעקב וכן לא יעשה', פרוש דגם לבת של אדם פשוט לא יעשה כן, וכונתו היה לעול, ועל כן מגיע לו התשלום כפי ערף הנבילה אשר עשה.

ועל זה הענין אמר ישעיה הנביא (ישעיה ה יח) 'הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה'. ולכאורה אינו מוכן, דעון הוא

מזבח יותר, כמו שעשה אברהם אבינו בכמה מקומות שהעמיד מזבח, ואחר כך כתיב 'ויקרא שם', שהוא תפלה כמו שכתבתי שם. ורמז לו ה' עוד באמרו 'לא אל הנראה אליך בכרחה וגו', והיית בעת צרה והתפללת על העתיד, כן תעשה עתה.

וכן עשה יעקב, לא הזדרז בבית אל להקים נדרו ולהציב מצבה אחר המזבח, עד אשר עברו ימי הבכיה על דבורה ורקה, ואחר כך בא הדבור (פסוק ט), ואחר כך כתיב (פסוק יד) 'ויצב יעקב מצבה וגו' שהוא הנדר, אלא שעשה כדבר ה' שאמר 'ושב שם'.

ומכאן יש ללמד, שמי שארעה לו צרה ונמלט ממנה ונצרך להביא תודה או לכרף הגומל, ועד שלא הגיע לזה ארעה לו צרה אחרת, אין לו להביא תודה או לכרף הגומל עד שיהיה נצל גם מאותה צרה שהוא נכנס שנית.

אלה בני שעיר החרי ישבי הארץ לוטן ושובל וצבעון וענא. ודשון ואצר ודישן אלה אלוסי החרי בני שעיר בארץ אדום (לו כ-כא)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זצ"ל

עצותיו של היצר הרע לפתות את האדם

אפשר לפרש אלה הפסוקים בדרך רמז על יצר הרע ומועצותיו הרעים, שבתחלה בא לאדם לפתותו פי אם בדרך קל, וחוזר ומפתהו בחמור ממנו, עד שיטימעהו שלא יוכל לצאת. ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות פ"ד מ"ב) **שעברה גוררת עברה, דהינו עברה קלה גוררת חמורה ממנה**. וכמו שעשה בתחלת פתויו עם חנה בעץ הדעת, כשאמרה לו צרה

זוהו שאמר הכתוב (קהלת יב יד) **'כי האלהים יבא במשפט על כל נעלם אם טוב ואם רע'**, ואמרו במסכת חגיגה (ה) **זה ההורג פנה בפני חברו ונמאס בה**. באור דבריהם הוא דאף על גב דהוא לא נתפון כלל לצער את חברו, ולא נתפון רק לדבר קטן וקל היוצא מגדר הדרך ארץ, והקל בכבוד חברו להרג פנה בפניו, ונודמן שחברו הוא איסטניס ונמאס בה, והגיע לו צער הרבה וגם חלי, הגם דהוא לא נתפון לזה, מפל מקום יביאנו אלהים במשפט, וזהו שאמר הכתוב **'בא במשפט על כל נעלם'**, דהגם דזה היה נעלם ממנו, שלא ידע כלל טבעו של חברו שיצטער בזה הרבה, עם כל זה יביאנו במשפט.

ויאמר אלהים אל יעקב קום עלה בית אל ושב שם ועשה שם מזבח לאל הנראה אליך בכרחה מפני עשו אחיך (לה א)

העמק דבר

רבי נפתלי צבי יהודה קרלין זצ"ל

הנחלץ מצרה וארעה לו צרה שניה אינו מכרף הגומל עד שינצל מהצרה ההיא

בבר נתקשה הרמב"ן מה זה 'ושב שם', ושיבה זו מה היא. והנראה, משום שהיה ליעקב תכף בכוואו לבית אל להקים נדרו, היינו להציב מצבה, ויהיה בתורת תודה על העבר, ולעשר כל אשר לו לקרבנות. אבל הקב"ה הודיעו שקדם שיביא נדרו יש לו להתפלל על ההנה, שהרי הוא בעת צרה, ולזה אמר לו 'ושב שם', לא ימהר להקים המצבה אלא יתעכב, וכבר כתב הרא"ש בספר פקד ד' (ס"א) **'דלישיבה משמעו כמה פעמים עכבה**. ותחלה יעשה שם מזבח', שהוא מסגל יותר לתפלה ממצבה, ומצבה היתה מסגלת יותר לתודה או להשיג רוח הקדש בלי צרף תפלה, כמו שהעמיד משה רבנו שתים עשרה מצבה בהר סיני, אבל לתפלה מסגל

כמו השדים שמבחיילים בני אדם. וְכֵן לְרַמּוֹז כָּאֵן אֱלֹה סְבוֹת בְּנֵי אָדָם עַד שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִצְחָק הָרַע, וְיִצְחָק הָרַע הוּא הַמְּבִיא חֲרוֹן אִף לְעוֹלָם, וְזֶהוּ הַחֲרִי', מְלִשׁוֹן חֲרִי אִף. וְאֵלֶּה בְּנֵי יִצְחָק הָרַע נִקְרָאִים 'שְׂבִי הָאָרֶץ', לְפִי שְׁמַתְעַסְקִים וְטוֹרְחִים כִּי אִם לִישִׁיבֵת זֶה הָעוֹלָם לְהַשִּׁיג תַּאֲוָתָם בָּהּ, לְפִיכֵן נִקְרָאִים 'שְׂבִי הָאָרֶץ'.

וְכֵן לְפָרֵשׁ בְּמָה נַעֲשׂוּ אֱלֹה בְּנֵי אָדָם בְּנֵי שֵׁל יִצְחָק הָרַע. רֵאשׁוֹן הוּא 'לוֹטוֹן', אוֹתוֹת 'עוֹטֵל', זֶה הַתְּחַלֵּת בְּנֵי אָדָם בַּפְּתוּי יִצְחָק הָרַע, בַּתְּחִלָּה נוֹטְלִים הַכְּלִי הָעוֹלָם וּמַתְעַסְקִים בָּהֶם. וְכֵינֵן שְׁמַתְעַסְקִים בָּהֶם, אַחֲרֵי זֶה עוֹשִׂים אוֹתָם מְלַבּוֹשׁ וְלוֹבְשִׁים אוֹתָם, וְזֶהוּ 'וְשׁוֹבֵל', אוֹתוֹת 'לוֹבּוֹשׁ', מְתַלַּבֵּשׁ בַּהַכְּלִי הָעוֹלָם. אַחֵר כֵּן עֲבָרָה גוֹרֶרֶת עֲבָרָה אַחֲרֵת חֲמוּרָה, וְלֹא דִי לוֹ שְׁעוֹשָׂה מְלַבּוֹשׁ בְּמַעֲשֵׂה יִצְחָק הָרַע, אֲלָא גַם הַגּוֹף מַצְטַבֵּעַ בְּמַעֲשֵׂה יִצְחָק הָרַע, וְזֶהוּ 'וְצַבְעוֹן', דְּהִינּוּ שֶׁנֶּצְבַּע גַּם גּוּפוֹ. וְלֹא דִי לוֹ, אֲלָא אַחֵר זֶה מוֹצִיא פְּעוּלֹתָיו הָרָעִים לַחוּץ וּמְרַאֶה אוֹתָם בַּפֶּעַל, וְזֶהוּ וְעִנָּה, דְּהִינּוּ דְבָרִים הַמְּעַנִּים בְּנֵי אָדָם וּמַעֲשִׂים הַמְּעַנִּים בְּנֵי אָדָם, בְּלִשׁוֹן הָרַע וְרַמְאוֹת וְאָוֶן וְעוֹל וְאוֹנָאָה.

אַחֵר זֶה מְעַנֵּג עֲצָמוֹ בַּתְּאוּוֹת הָעוֹלָם, וְזֶהוּ 'וְרֵשׁוֹן'. וְזֶה גֵרָם לוֹ עַד שְׁדוּחֵק עֲצָמוֹ לְמִצָּא תַּאֲוָתוֹ, וְזֶהוּ וְאָצֵר, וְכֵן מַשִּׁיג כָּל הַתַּאֲוֹת, וְזֶהוּ וְיִדְיֵשׁן. וְכֵן אֱלֹה כַחַת יִצְחָק הָרַע, וְנַעֲשִׂים כָּלֵם מְלָכִים עָלָיו, וְזֶהוּ שְׁאָמַר 'אֱלֹה אֱלוֹפֵי הַחֲרִי', כְּלוֹמַר, אֱלֹה מְלָכִים שִׁיִּצְאוּ מֵיִצְחָק הָרַע שֶׁהוּא הַחֲרִי', חֲרוֹן אִף, 'בְּנֵי שְׁעִיר', הוּא יִצְחָק הָרַע. 'בְּאָרֶץ אָדוֹם', הוּא מְקוֹם הַתְּקַף שֵׁל יִצְחָק הָרַע, וְכֵן אָדָם שֶׁשׁוֹלֵט בּוֹ יִצְחָק הָרַע בְּכַחַת הַנְּזַפְרִים, הָאָדָם וְהַמְּקוֹם שֶׁהוּא יוֹשֵׁב בּוֹ נִקְרָא 'אָרֶץ אָדוֹם', שֶׁהוּא יִצְחָק הָרַע.

לְנוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גַם עַל הַנְּגִיעָה, מִיַּד דְּחִפָּה עָלָיו וְאָמַר לָהּ, הֲרֵי נִגַּעְתָּ בּוֹ וְלֹא בָּאָה לָךְ מִיְתָה, אִם כֵּן גַּם הָאֲכִילָה אַכֵּל וְלֹא תַמוּת, עַד שֶׁגִּרְמָה מִיְתָה לָהּ וְלִכֵּל הָעוֹלָם (ב"ר י ט א). וְכֵן הוּא עוֹשֶׂה תַמִּיד עִם בְּנֵי אָדָם, בַּתְּחִלָּה מַסִּית אָדָם בְּדָבָר קָל וּמוֹשְׁכוֹ לְחֲמוֹר מִמֶּנּוּ עַד שְׁמֻטְמִיעוֹ.

וְדַרְךָ מְשַׁל, כְּמוֹ יֵשׁ מְלַבּוֹשׁ אַחַד שֶׁהַלּוֹבֵשׁ גוֹרֵם לוֹ לְהִיּוֹת רוֹדֵף אַחֵר מַעֲשִׂים רָעִים וְלְהִיּוֹת רַמְאֵי וְדַרְכָּיו מְקַלְקֵלִים בְּכָל עֵנֶן, וְהַלּוֹבֵשׁ הַזֶּה תַּאֲוָה לְעֵינַיִם וְנַחֲמָד לְלֵב, וּמַתְאוּיִם בְּנֵי אָדָם אִף לַפְּחוֹת לְשׁוֹלֵוֹ בְּיָדָם לְרֵאוֹתוֹ. וְהִנֵּה אִישׁ הַזֶּהִיר וְהִזְרָא, שׁוֹמֵר עֲצָמוֹ וְנִזְהָר שְׁלֹא לַעֲבֹ בּוֹ כָּלֵל, כְּדִי שְׁלֹא יָבֹא לְלָבֹשׁ וּלְעֲשׂוֹת בּוֹ מַעֲשִׂים הָרָעִים, אַכֵּל אִישׁ פְּתִי וְשׁוּגָה כְּשִׁרְוָאָה אוֹתוֹ הַמְּלַבּוֹשׁ וְחוֹמְדוֹ, וְכֵן אִישׁ פְּתִי כְּמוֹתוֹ וְאוֹמֵר לוֹ אִם רָצִיתָ לְטַל כְּלִי זֶה בְּיָדְךָ וְלְרֵאוֹתוֹ מַה כָּכָךְ, כִּי אֵינְךָ הִזַּק כִּי אִם בְּלִבִּישְׁתּוֹ, אַכֵּל בְּנִטְלֹתוֹ אֵינְךָ הִזַּק, וְכִשְׁשׁוּמַע לוֹ וְנִטְלֹו מִפְּתָחוֹ עַד שְׁלוֹבְשׁוֹ, עַד שִׁישְׁתַּקַּע בּוֹ וְלֹא יוֹכַל לְהִסְרִיּוֹ. כֵּן דַּרְךָ הַיִּצְחָר עִם בְּנֵי אָדָם, בַּתְּחִלָּה מַפְתָּה אוֹתָם לְעַסֵּק בַּהַכְּלִי הָעוֹלָם, וְכִשְׁתַּכְּנִס בָּהֶם תַּאֲוֹת הָעוֹלָם מַפְתָּה אוֹתָם עוֹד לְהַתְּבַשֵּׁל מַמְצוֹת וּמַהֲתַפְּלָה כְּדִי לְהַשִּׁיג תַּאֲוָתָם בַּהַכְּלִי עוֹלָם, וּמִזֶּה גוֹרֵם לָהֶם עוֹד לְעֲשׂוֹת עוֹל בְּמַשָּׂא וּמִתֵּן וְלְרַמּוֹת בְּנֵי אָדָם וְלְהוֹנוֹתָם, וְעוֹד גוֹרֵם לָהֶם לְעֲשׂוֹת כָּל תַּאֲוָתָם אֲפִלוּ בְּדָבָר הָאָסוּר, וּמִמִּילָא נִשְׁתַּקְּעוּ בְּיַד יִצְחָר הָרַע וְנַעֲשָׂה מְלָךְ עָלֵיהֶם הוּא וְכֵן כַּחוֹתָיו, עַד שֶׁהֵם בְּעֲצָמָם עוֹשִׂים מַעֲשֵׂי שְׁטָן, וּמוֹשְׁכִים אַחֲרֵים וּמַפְתִּים אוֹתָם לְעֲשׂוֹת כְּמַעֲשֵׂיהֶם.

וְזֶהוּ רַמּוֹז הַפְּסוּקִים. 'אֱלֹה בְּנֵי שְׁעִיר', הֵם בְּנֵי אָדָם הַרוֹדְפִים אַחֵר עֲצַת יִצְחָק הָרַע וְנִקְרָאִים בְּנֵי, וְשְׁעִיר הוּא יִצְחָק הָרַע, לְפִי שֶׁעָשׂוּ נִקְרָא 'אִישׁ שְׁעִיר' (לעיל כו יא), וְהוּא מִצַּד יִצְחָק הָרַע. אֵי נָמִי, 'שְׁעִיר' מְלִשׁוֹן 'לְשְׁעִירִם' (ויקרא יז ז) שֶׁהֵם הַשְּׂדִים, לְפִי שִׁיִּצְחָר הָרַע מְבַחֵיל בְּנֵי אָדָם

מעשי הצדיקים

גם לבעל הפנדק על מעשיהם. נבהל היהודי מאד, משום שהבין כי הם הכו בדיוק את המלמד שלו אשר מלמד את בניו.

יצא מייד היהודי למקום, וראה את רבי אורי כי הוא עדין שוכב במקום ללא אפיסת כחות עד שהגיע למצב של עלפון. חיש מהר חמם אותו בעל הבית במלבושים חמים, החייה את רוחו והשיבו אחר פבוד לביתו. אבל גם לאחר מעשה זה לא פסק רבי אורי מגנוני הקדשה שלו, ושוב המשיך לעשות גלגולי שלג, ולעבד את בוראו במסירות נפש.

(אמרי קדוש)

"שלחני כי עלה השחר..." (לב, יז)

במוצאי יום הכפורים קרא הרה"ק רבי שלמה **מבאבוב** ז"ע לאחד הילדים שהיו בבית המדרש ושאל אותו: "אמר נא לי, על מה חשבת בשעת התפלה?"

"**חשבתי** בשעת התפלה", ענה הילד בתמימות, "מתי כבר יחשיף היום ואוכל כבר לאכול". נענה הרבי ואמר לו: אתה חשבת מתי יחשיף היום. חכית ללילה... אבל אנחנו התפללנו מתי יגיע כבר הבקר, ויתגלה אורו של משיח צדקנו... (כרם החסידות)

"לא יעקב ואמר עוד שמך כי אם ישראל..."

(לב, ט)

נודע בפעולותיו הפכירות למען כלל ישראל, היה האדמו"ר רבי ישראל אביחצירא ז"ע, ה"בנא סאלי". וכבר ספר עליו נכדו

"ויאבק איש עמו עד עלות השחר" (לב, כה)

דחק רב היה בביתו של הרה"ק רבי אורי 'השרף' **מסטרעליסק** ז"ע לאחר נשואיו. הוא לא היה סמוך על שלחן חותנו, והדחקות שררה בכל פנה בביתו. בשל כך החליט לעשות לביתו והוא השכיר את עצמו למלמד דרדקי אצל אחד מן היהודים העשירים בסמוך ללבוב, שם למד את בניו של היהודי חמש וגמרא, ומפנוו ההפרנס קמעא.

גם בהיותו מלמד, היה מומשיך בגנוני הקדשה, והיה עורך מפעם לפעם גלגולי שלג, גם בימות החורף הקפואים, כאשר הקר היה חודר לעצמות. וכך היה מנהגו גם בלילות החורף; היה נוטל את בגדו החם של בעל הבית, ויוצא למשך שעה או שעתים, כאשר אף לא אחד מבני הבית יודע להיכן פניו מעדות. באותם שעות היה עורך גלגולי שלג, ולאחר מכן, פדי שלא יקפא, היה לובש את הבגד החם והיה חוזר לבית היהודי.

באחד מלילות החורף, כשהשרף עשה גלגולי שלג, הלכו כמה גויים בדרך, ולאור הירח ראו אדם מתגלגל בשלג הירוד על הקר, ויורד וטובל בנהר הקפוא, ואח"כ הוא שוב עולה להר ושוב מתגלגל, ושוב טובל, וחוזר חלילה כמה פעמים. התקרבו איפוא הגויים למקום, וראו כי איש זה הוא יהודי. הם שמחו ל"מציאה" שנקלעה לידם, והחלו להכותו מכות נמרצות, עד שמרב הפכות נשאר רבי אורי לשכב על הארץ באפיסת כחות, מבלי יכלת לנוע.

משסימו הגויים את מעשיהם, נכנסו אל ה'קרעטשמע' (בית הפרוז) פדי לשתות י"ש, מתוך שמחה על שהצליחו להכות יהודי מכות נמרצות. בין הדברים ספרו

רבות פעל לסייע לבני ישראל, עד שהיה בבחינת כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל. כי בכחו ובקדשתו הגדולה יכל לעמוד בפני המקטרגים ובפני המשטינים. ולא רק בחיים חיותו עזר ותמוך, אלא בודאי שגם בשמי מעל הוא עומד לפני פסא הכבוד ומלמד זכות על הכלל והפרט.

ועל כך אומר נכדו האדמו"ר רבי דוד חי אביחצירא שליט"א: פידוע, פיום פלנו זקוקים מאד לישועות גדולות, כל אחד באפן פרטי ובאפן כללי. ועל כך היו אומרים האדמו"רים רבי ישראל אביחצירא, ה'בבא סאלי', ובנו (מור אבי ז"ע) רבי מאיר: "אין בכלל אלא מה שבפרט", כי בחינת ישראל היא בחינה כללית ולא פרטית, כל אחד מישראל הוא כללות ישראל. הלא 'שרון' ראשי תבות 'יש ששים רבוא נשמות' ו'ישראל' ראשי תבות 'יש ששים רבוא אותיות לתורה', ואם חסרה אות אחת בספר תורה הוא פסול. לכן צריכים לדאג לכל יהודי, לקרב כל יהודי, שהיה שפע לכל יהודי, שתהיה ברכה לכל יהודי, ואת זה היו עושים האדמו"רים רבי ישראל, ובנו רבי מאיר ז"ע עבור כל כלל ישראל. (ישאל אשר

בר אחפאר)

האדמו"ר רבי דוד חי אביחצירא שליט"א, כי הסבא קדשא, שמו היה 'ישראל', בגימטריא 'אור חשף', לומר שבכל יהודי יש אור וחשף וכל אחד צריך לגרש את החשף באור של מצוה ותורה, כי נר מצוה ותורה אור. וכזאת היתה דרכו של ה'בבא סאלי', לגרש את החשף מכל כלל ישראל על ידי החדרת אור לתורה ומצוות.

ועוד בואת. ה'אור החיים' הקדוש ז"ע אומר, ש'יעקב ישראל' בגימטריא 'קרע שטן', ראשי תבות של הפסוק 'קבל רנת עמך שגבנו טהרנו נורא'. ואמנם, לא לחנם השם 'ישראל' מועזע בכל העולם, לפי שהוא רומז שאחרי ששרו של עשו, הוא השטן, נלחם ביעקב ויכל לו, אמר לו "לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל".

לאחר שנאבק יעקב בשרו של עשו, מאבק שנמשך עד עלות השחר, התוצאה היא שם 'ישראל'. אלו דברים שמראים לנו את כחו של עם ישראל בעולם. אמה נסחפת, דוניה ונרדפת, אבל ישראל בעצם שמו מרמז על נצחוננו של יעקב על השטן.

'ישראל' הוא ראשי תבות 'יש ששים רבוא אותיות לתורה', 'היה שפע רב לישראל אמן', 'שתדל לעשות רצון אבינו שבשמים', אותיות 'לי ראש'. ואף גם רמזים בתבה זו שמותיהם של אבות ואמהות העולם: "רומז ליצחק ויעקב, ש' לשרה, ר' לרבקה, א' לאברהם ול' ללאה. כשיעקב אבינו ע"ה שלח את בניו למצרים, אמר להם 'ואל שדי יתן לכם רחמים', חתם שמו לפי הסדר, כי זהו סוד נצחונם של בני ישראל אם הם באים מכחו של ישראל.

כל ימיו היה האדמו"ר רבי ישראל אביחצירא ז"ע מלמד זכות על ישראל, ופעולות

"כי ראיתי אלקים פנים אל פנים ותנצל נפשי" (לב, לא)

פידוע, מאז החל נגע ההשפלה להתפשט בחצונת ישראל, היו רבים מבני הנעורים אשר התרחקו ביותר מבית אבותיהם, ונתפסו בשבי ההשפלה. הללו הלכו שולל אחרי דעות כוזבות של תנועות השפלה, ושל חברים, כשהם נסחפים אחריהם ומתדרדרים לבירא עמיקתא, וזונחים אחריהם את כל היקר והקדוש להם אותו ראו בבית הוריהם.

"אליהו הנביא" להשיב לב בנים לאביהם שבשמים.

שהרי מלותיו של הנגון מוכיחות עליו; "איש ציר נאמן להשיב לב בנים על אבות... תבשרנו בשורות טובות במוצאי שבתות, תשמחנו בנים על אבות... תוציאנו מאפלה לאורה". ובפרט בסוף הנגון בו אנו אומרים 'פכתוב הנה אנכי שלח לכם את אליהו הנביא לפני בא יום ה' הגדול והנורא, והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבתם'.

"משום כן", סיים הרבי ואמר, "בקשתי ממך שתביא את בנך לקאן דנקא במוצאי שבת, כדי שישמע את הנגון 'אליהו הנביא'. ואמנם, הנגון פעל את פעלתו על נפש הנער לטובה. ולא עוד, דווע הוא פי על ידי הנגינה נמתקין הדינים, ומי שמנגן, וקול הנגינה נשמע בזכות ובבהירות גדולה, אזי הוא מלביש את השכינה בלבושין דנהירין ובה נמתקין הדינים. כך, על ידי הנגינה נמתקו הדינים מעל בנך וחזר למוטב, בזכות הנגון אליהו הנביא".

(נפלאות הצדיקים)

"הנלדים אשר חנו אלקים את עבדך" (ל, ה) **אור** יקרתו של רבי דוד מלעלוב זי"ע זרח בשנת תק"ו, אז נולד לאביו רבי שלמה **צבי** זצ"ל בכפר קטן בשם ביאלא הסמוך לעיירה לעלוב (ולפי גרסא אחרת בכפר פראדלא הסמוך לעיירה שטוחטשין). לפי המספר עצם זכיתו של האב רבי שלמה צבי לבן קדוש שפנה היה בכח השירה... וכך ספר נכדו הרה"ח רבי דוד זצ"ל מלעלוב:

בשנים בהן הלכו האחים הקדושים הרה"ק רבי **זושא מאניפולי** זי"ע ואחיו הרה"ק

צרה שכזו היתה ל"ע מנת חלקו של אחד מחסידי אמשינוב, אשר בנו הלך שולל אחרי חבריו ונתפס בנגע ההשכלה. הוא עזב את הבית ואט אט התדרדר מטה מטה, עד שר"ל היו הליכותיו כאחד מן הפוחזים והריקים.

בצר לו, הגיע האב לביתו של הרה"ק רבי **מנחם מאמשינוב** זי"ע, ותנה בפניו את צרתו. כששמע רבי מנחם את אשר ארע, אמר הרבי לאבא לעשות את כל המאמצים, כדי להביא אליו את בנו במוצאי שבת לסעודת 'מלנה מלכה', אפשר ואז יוכל לעשות לו טובה. ואמנם, לאחר מאמצים הצליח האב להשפיע על בנו לבא אל הרבי, כדי להיות נוכח במחצתו בסעודת 'מלנה מלכה'.

כאשר החל הרבי לשורר את הפיוט "אליהו הנביא", החל הנער לפתע להזדעזע על עומדו... וכאשר אמר הרבי בקול את המלים "איש ציר נאמן להשיב לב בנים על אבות", נפר היה פי חל מפנה לטובה בנפשו של הנער. הוא החל ממש לרעד, עד שהיו צריכים להחזיקו לבל יפל. לאחר הסעודה, בקש הרבי מהנער פי יבא גם למוצאי שבת הבאה, והנער הבטיח לבוא.

ואמנם, סערה רבתי התחוללה בנפשו של הנער, ולמוצאי שבת הבאה הגיע לבית המדרש כשהוא לבוש כפר בבגדים יהודיים, וכל העת בה שר הרבי את הפיוט "אליהו הנביא" לא גרע הנער את עיניו מן הרבי. דמעות נראו על פניו, ואכו, לימים נטש הנער את דרכו הרעה, שב למקור מחצבתו, וחזר להיות כאחד הבחורים הטובים בכרם בית ישראל.

אביו של הנער בא להודות לרבי על שהציל את בנו מדרת שחת, ואז אמר לו הרבי: "מקבל מצדיקים קדמונים, פי בכחו של הנגון

תפלתו לא שבה ריקם והקב"ה ממלא את תפלתו ובקשתו". (מודש הילולים)

אם תהיו כמנו להמל לכס כל זכר" (לה, טו) **בתקופה** בה כהן הגאון רבי חיים ברלין זצ"ל כרב במוסקבה, פנה אליו פעם בסתר קצין צבאי בעל דרגה גבהה, ובקש ממנו שיזאיל לבא אל ביתו כדי למול את בנו. הגיע רבי חיים בחשאי לביתו של הקצין, וערך את ברית המילה פהלכתה. כעבור ימים מספר, כאשר הגיע שוב לבקר את הרף הנמול, הקציר רבי חיים באבי הבן שיגלה לו את סודו, על מה ולמה הליט לפתע לעשות מעשה כה נועז ולמול את בנו. הרי אתה חי בין הנכרים, אמר לו, קצין גבה בצבאם, נהג כמותם בכל ארחות חייו, ומה ראית להסתפן ולמול את בנו תוך חרוף נפש?

השיב לו הקצין: תדע לך פבוד הרב, פי סבי זקני לפני פמה דורות היה יהודי גרא ושלם, כדקדק בקלה כבמורה. בנו, כבר זלזל קמעא בשמירת התורה והמצוות, התקור במקצת. נכדו כבר זלזל בגלוי, ואלו אבי כבר נהג כגוי גמור. אני כשלעצמי, הנך רואה, אין לי כל סממן יהודי, ובני זה שנולד זה עתה, כבר רחיק לכת עוד יותר, ומה יהא כמנו? **בשל** כך, דבר אחד חיב אני לתת לו. אם ירצה לשוב ולהיות כיהודי פשר, שלא תהא הדלת סגורה בעדו. לכן ברצוני שיהיה מהול, שלא יגדל ערל, שלא לשרף לגמרי את הגשר מאחוריו.

או אז בכה רבי חיים ואמר: "הוא שדרשו חז"ל על הפסוק בשיר השירים (ז, א) 'הנך יפה עיניך יונים', ואמרו 'הנך יפה קודם החטא, הנך יפה לאחר החטא'. ולכאורה הדבר מקשה, בשלמא קודם החטא הנך יפה, אולם לאחר

רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע בגלות, נודע להם אודות הילד הקדוש דוד'ל שמתגורר בכפר ביאלא. הם עשו את דרכם לביאלא, וכשהגיעו לביתו של רבי שלמה צבי, מצאו בבית רק את הילד דוד. הם שאלוהו היכן אביו? והוא השיב כי האבא הרף לעיר סמוכה. והיכן האמא? והילד משיב: 'עוד רגעים מספר היא צריכה לחזור'. ואכן, כעבור שעה קלה שבה האם לביתה.

מששבה האם לביתה, נגשו אליה שני האחים הצדיקים ושאלו אותה: "תספרי לנו מעט מדרך התנהגותו של בעלך. כיצד הוא נוהג במשא ומתן, באכילתו ושתיתו, ואף בענינים אחרים. שכן, חפצים אנו לדעת מפני מה זכה בעלך שיהיה לו בן גדול וקדוש שפנה, בעל נשמה גבהה כמו דוד? וננתה האשה ואמרה: אינני רואה עבודה מיוחדת בעבודת ה' אצל בעלי. בכל עבודתו דומה הוא לשאר פשוטי העם, ואולם, בדבר אחד רואה אני הבדל בינו לבין יתר האנשים הפשוטים:

בכל שבת קדש בסעודה שלישית, כשהוא מזמור את הזמור "יצה צור חסדו", כשהוא מגיע לחרוז "ויזכו לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות לשמה", הוא מתחיל לשיר זאת בהתלהבות גדולה, והוא בוכה מאד, עד שהוא מכה את עצמו בכתל, והוא מבקש ומתחנן לפני אבינו שבשמים שיזכה לבן הגון וכשר. כך עשה קודם שנולד בנו, וכך הוא עושה גם עתה בכל שבת. וכל כך הוא בוכה ומתלהב, עד שבכל שבת הוא מתעלף לגמרי, ואני מכרחה להקיצו מעלפונו.

נענו האחים הקדושים: "אי משום הא ניחא. מעתה מבינים אנו היטב מדוע באמת זכה האבא לבן גדול וקדוש שפנה. באשר

והנה, המשיך ואמר לו הרבי ממוז'זיין, שלש סעודות בשבת הלוא הטה כנגד אברהם יצחק ויעקב. והדבר קרמו בשלשת התבות הללו: "ואהבך וברכך והרבך" עולין בגימטריא כמנין "שירה", קמו לשירה וזמרה בשלש סעודות של שבת.

הוסיף ואמר על כך נכדו האדמו"ר רבי ישראל דן ממוז'זיין זי"ע, בעל "נחלת דן": "שבת היא תקון הדבור, שהרי בקשי התירו לומר שלום בשבת (ירושלמי שבת פט"ו ה"ג), ואף אמרו (שבת ק"ג, ב) שלא יהא דבורך בשבת כדבורך בחול. ואם שבת היא תקון הדבור, הרי שבשירה וזמרה יכולים לתקן זאת." (אמרי שאל)

החטא מה יפי יש כאן? אבל לאור מעשה נועז זה מובן הכל. מה יפה הנה פנסת ישראל גם לאחר החטא. גם הם משקעים חס ושלום בחטא, לא חפצים הם לנתק את הקשר אל ההקדוה.

והוא שמפשיף הפתוב ואומר "עיניך יונים". היונה, כשהיא מנדדה מהקו, תמיד היא מחזירה את עיניה לאחוריה, לעבר הקו ממנה פרחה, לראות האם היא עדין רואה את הקו. ואם כבר היא מרחיקה לכת, עד שאינה רואה יותר את הבית, את הקו ממנה פרחה, היא עוצרת ושבבה לאחוריה, אל ביתה... (הגדה "מרבח לספר")

"ויאמר לו אלקים אני אל-ש-די פרה ורבה..." (לה, יא)

באחת השנים נפש הרה"צ רבי צבי העניף לזין זצוק"ל, רבה של בנדין (חתנו של הרה"ק קרו השפת אמת מגור זי"ע) בעיר הקייט קרעניץ, ושם נפגש עם הרה"ק רבי שאל ידידה אלעזר ממוז'זיין זי"ע, בעל "אמרי שאל". בשבת קדש, כאשר ישבו באותו מקום לסעודת שבת, שמע הרב מבנדין את הרבי ממוז'זיין כשהוא שר ומזמר זמירות לכבוד שבת. נגש אליו רבה של בנדין ושאלו: "מוז'זי'צ'ער רבי, האם אוכל לדעת מהו ענין השירה והזמרה בעת סעודת שבת?"

ענה לו הרבי ממוז'זיין: הענין הזה קרמו בפרשת עקב, לפי דבריו של בעל הטורים. "ואהבך, בזכות אברהם שנאמר בו (ישעיה מ"א, ה) זרע אברהם אהבי. 'וברכך', בזכות יצחק שנאמר בו (בראשית כ"ה, יא) וברך אלקים את יצחק. 'והרבך', בזכות יעקב שנאמר בו (בראשית לה, יא) פרה ורבה. עכ"ל של בעל הטורים.

אמירת פרשת וישלח קודם יציאה לדרך מאז הגיע הרה"ק רבי יואל טייטלבוים מסאטמר זי"ע להתגורר בארה"ב, נהג לומר בכל מוצאי שבת את "פרשת וישלח" (אותה אומרים קודם שיוצאים לדרך בשבוע הקרוב), שכן תמיד הדמיון לו לנסע באותו שבוע בעיר ממקום למקום. ולא בכדי נהג תמיד לעשות כן, זאת משום מעשה שהיה: פעם אחת הצרף הרבי לנסע לרופא, ואולם באמצע הנסיעה ארעה תקלה חמורה במכוניתו, אבל בעזרת השי"ת ובחסדיו כי לא תמו הנוסעים לא נזוקו.

או אז פנה הרבי למשמשו, ואמר לו: "דע לך, כי במוצאי שבת העבר נסתפקתי, האם לומר פרשת וישלח או שקמו לאו. והנה, כעת הראו לי מן השמים שאפילו על נסיעה קצרה שקזאת יש לומר". ואמנם, מיני אז ואילך, נהג הרבי לומר את הפרשה בכל מוצאי שבת קדש. (זמירות דברי יואל)

- יומא דהילולא -

הרה"ק רבי דב בער זי"ע

המגיד הגדול ממעורר ט"ט
יומא דהילולא - י"ט פסלו

ראשונה את המגיד הגדול: כיצד משפירים את הגאון? והמגיד השיב להם: "מדת הגאון שיכת לבואר יתברר, כמו שגאמר 'ה' מלך גאות לבט'. לכן אין עצה לעקור מדה זו, ויבנים להלחם בה כל ימי חיינו". מיד ידעו התלמידים כי הוא הראוי למלאות את מקום רבם, עמדו והתירוהו כמנהיג הדור.

כשנסתלק הבעש"ט הק' ברח השבועות תק"כ, מיד נתישב בנו יחידו הרה"ק רבי צבי על כס הרבנות, והנהיג את התלמידים. לתקופת השנה, ברח השבועות תקכ"א, כשכל התלמידים ישבו יחדיו אל השלחן, קם לפתע רבי צבי, פנה אל המגיד ממעורר ט"ט ואמר לו: "היום היה אצלי אבא ז"ל ואמר לי, כי השכינה והפמליא של מעלה 'עם כל החבילה' (מט"ן גאנצען פעקל) עברו לכבודו". מיד פשט רבי צבי את הבגד הלבוש והלבישו את המגיד, וצוה עליו לישב בראש השלחן. מאותו רגע קבל המגיד הק' לדידי את שרביי בהנהגה.

רק שתיים עשרה שנה הנהיג המגיד את קהל עדת ישראל. בשנת תק"ל עבר המגיד לגור בעיר ראוני, ובשנת תקל"ב בסופה, חדשים ספורים קודם הסתלקותו עבר המגיד לגור בעיר אניפולי, כדי לעצור את המגפה שהתפשטה שם. ביום י"ט בכסלו תקל"ג נחצו אראלים את המצוקים, ותעל נשמתו הקדושה בלהב אש בסערה השמימית, ומנו"כ בבית העלמין באניפולי.

דברי תורתו נלקטו בספרים הקדושים "מגיד דבריו ליעקב", "אור תורה", ו"אור האמת".

המגיד הקדוש השאיר אחריו את בנו יחידו הרה"ק רבי אברהם "המלאך", וממנו נסתעפה לאחר מכן שושלת וז'ו' וסדיגורא לכל ענפיה.

היחוס יתחיל ממני - - -

פעם, כששמע המגיד הגדול ממעורר ט"ט היה עדין ילד פרצה דלקה בבית הוריו, ואמו הצטערה מאד. שאל אותה בנה המגיד הק': "אמי, למה תצטערי, האם על רכוש גשמי שנסוף?" השיבה לו אמו הצעקת: "חלילה לי! לא על הבית אני מצטערת, אלא על פת החסין שלנו שנסוף. וכדיע לך, אילו היחוס שלנו מגיע עד לרבי יוחנן הסנדלר".

השיב לה המגיד: אם כן, אמי, היחוס יתחיל עתה ממני. ואמנם, המגיד קים את הבטחתו, הוא יצר שלשלת יחסין חדשה, ובמלא העז עמל לצרף ולגבש את החלה הראשונה באילו היחסין.

לאוקמי שכינתא מעפרא

בעמלו הרב היה המגיד הק' פועל רבות לקרוב הגאולה, ותמיד החדיר בשומעיו לקחו את הענין של "לאוקמי שכינה מעפרא",

רבי דב בער נולד בשנת תס"ד (בגור) בלוקאטש לאביו הקדוש רבי אברהם. משחר נעוריו נודע כילד פלא, קדוש וטהור. נכדו הרה"ק רבי ישראל מרז'ין אמר עליו: "המגיד היה מקור הצדיקים שהיו בעולם מעת בריאת העולם עד ביאת גאל צדק. הוא היה כתר תורה וכתר מלכות, וזרעו הקדוש המה כתר מלכות".

בלוקאטש למד תורה מפי המרא דאתרא הגאון רבי שלמה דב בער, ונעבר שנים מספר גלה ללבוב המעטירה, שם למד ביישיבתו של הגאון בעל ה"פני יהושע". בהגיעו לפרקו, נשא לאשה את בתו של רבי שלום שכנא מטורשטין. פרנסת חתנו לא הספיקה לו, ולכן ידע המגיד הק' ימי עמי ומחסור. הוא נאלץ לקבל עליו משרת "מלמד", ובכל ילד שלמד החדיר בו ממש את מעמד הר סיני...

מטורשטין עבר לגור ברובנו, שם ידע יותר נוחה. אבל שם היה נהר בו שרצו צפרדעים לרב. אלו בנקורדיהם לא הניחו להמגיד הק' לעצם עין בלילה. ועל כך אמר: הצפרדעים אומרים כל העת שירה לה, אפילו באישון ליל, ואני אשבב לישון? לא מצא המגיד מנוח לנפשו, עד שעזב את רובנו ועבר לגור בקוריץ, שם לא הטרודוהו יותר קרקוה הצפרדעים...

בכל מקום בו גר, היה העני והמחסור בבית מנת חלקו. אבל גם לך בא הקץ. פעם נכנסה אליו הרבנית וספרה לו כי בנו "המלאך" שהיה עדין ילד הולך יום יום לחדר ללמד, אבל בתרמילו אין בכלל אוכל. באותו רגע זלגו עיניו של המגיד דמעות. אז נמנו ונמרו בפמליא של מעלה, כי המגיד הק' חטא, ועונשו יהיה כי הוא צריך להתגלות על פני ארץ... פנה המגיד הק' לרבנית ואמר לה: חטאנו, אבל מעתה יהיה בביתנו לחם לאכול. מאז החל המגיד הק' להתפרסם, אבל יחד עם זאת המשיך להיות לעצמו בתי דחקות ועני.

כאשר החל אורו של הבעש"ט להאיר בעולם, הנהגד בתחלה המגיד ממעורר ט"ט לדרך החדשה, ואולם, לימים הפך לבחיר תלמידיו, לממלא מקומו ולממשיך דרכו של הבעש"ט בתורת הסיסיות. לימים נפגש המגיד הק' עם בעל הפני יהושע ששאל אותו: "שמעתי שהפקתם להיות חסיד. על כך אני רוצה לשאול אתכם שום שאלה, אבל תאמרו לי, היכן הן כל הקשיות שהיו לכבודו על הבעש"ט? כיצד הן יתקצו?"

השיבו המגיד הק' ואמר: "עד עכשיו החשבתיו אותו לאיש בין אנשים וזהו שרף להקשות עליו. אבל עתה כשאני מפירו, עד כדי כך שלא יאמן כמעט שהוא ילוד אשה, אלא ממלאכי מרום, ואי אפשר לנו להשיג אפילו שמץ ממהותו, צוי אין לנו פה להקשות דבר".

קודם שנסתלק הבעש"ט שאלוהו תלמידיו; מי ימלא את מקומו? והוא השיב להם: "מי שיגיד לכם כיצד משפירים את מדת הגאון". לאחר הסתלקותו של הבעש"ט שאלו התלמידים

- יומא דהילולא -

הרה"ק רבי דב בער זי"ע

המגיד הגדול ממעוזיטש
יומא דהילולא - י"ט כסלו

"ויגש אליו יהודה..." (בראשית מד, יח)

כמין חומר נדרש הפסוק הזה: "ויגש אליו יהודה" - הצדיק נקרא יהודה, לפי שתמיד הוא מלא שבח והודיה להשי"ת. "ויאמר בי אדני" - עקר מחשבתו למען פבדו יתברך, להמליכו על כל הארץ. ולכן "יתברך נא עבדך דבר באזני אדני, ואל יחר אפך בעבדך", מבקש הוא עבור כל אחד מיישוראל, ובתפלה פזאת אכן אין שטן ואין חרון אפי. שהרי אף אם האיש אינו ראוי לקבל שפע ורחמנות, אצל השי"ת ראוי להשפיע למען רוממות מלכותו.

"זאת תורת העלה..." (ויקרא ו, ב)

במדרש אמרו (רבה פ"ג); לעולם אין העולה באה אלא על הרהור הלב. ומהו הרהור הלב?

חז"ל אמרו (יומא כט) הרהורי עברה קשים מעברה. פרוש הדבר, הרהורי העברה הם קשים - מעברה, בגלל מעשה העברה. משום שהם באו על ידי העברה. שהרי מי שפא לידי הרהורים קשים, סימן הוא שעשה עברה קודם לכן. שכן גלי חטא אין הרהור. ועל כך העולה צריכה לכפר. ועל זה אמרו תנה בני לבך לי, לטהר את הלב מהרהורי הלב...

"הן עם פלביא יקום וכארי יתנשא..." (במדבר כג, כד)

ארי הוא יותר חזק מלביא. פשיהודי קם בבקר לעבודת הבורא, הוא עדין רק כמו לביא. אבל אם הוא רק רוצה, מן השמים מיני מסייעים לו, פי הרי הבא להטהר מסייעין לו, ואז הוא מתנשא כמו ארי, ומתגבר בעבודת השי"ת ביתר שאת ויתר עז.

פי חובה על כל יהודי לראות בצער השכינה ולעשות ככל יכלתו לקרוב הגאולה. ועל כך מסר:

פעם הלך המגיד ברחוב בלנית מקרבי, וראה ילדה קטנה מסתרת פשיא בוכה. נגש אליה ושאלה לסבת בכיה. ענתה הילדה: אני משחקת במחבואים עם חברותי, והן אינן באות לחפש אותי, ולכן אני בוכה.

נאנח המגיד ואמר: "בתשובת הילדה ובבכייה אני שומע כבכיול את בני השכינה... ואלכני הסתר אסתיר פניי, הסתרת י את עצמי, כבכיול, ואף אחד מבני ישראל לא בא לחפשני..."

שיפוצו מעינתיה חוצה...

בתקופת נשיאותו של המגיד הק', שלח את בחירי תלמידיו להצית את אבוקות החסידות בכל תפוצות ישראל, ומהם נבחרו ארבעה מבחירי תלמידיו עליהם האציל מהודו והדרו: רבי אהרן הגדול מקארלין ושלח לליטא. רבי מנחם מנדל מויטבסק ושלח לריסין. רבי נחום הגדול מטשורנוביל ושלח לוואהלין, ורבי אלימלך מליז'עניסק ושלח לגאליציה.

מאמרותיו:

"ותשחת הארץ לפני האלקים..." (בראשית י, יא)

החטא הגדול וההשחתה הנוצרה של דור המבול היה פי - הארץ לפני האלקים. הם הקדימו את הארציות ואת הגשמיית לפני האלקות. עשו את הגשמיית לעקר ואת הרוחניות לטפל. וזה היה החטאם.

העלות נר תמיד - לזכר נשמת

יח' כסליו

רבי ברוך ב"ר יחיאל מיכל ממז'בוז'

רבי יקותיאל שמואל שמעלקא ב"ר משה לייב מסאסוב

רבי יוסף יצחק מאוורוטש ב"ר מנחם מנדל מליובאוויטש

יט' כסליו

רבי דב בער ב"ר אברהם (המגיד הגדול ממזריטש)

רבי מנחם נחום ב"ר מרדכי מטאלנא

כ' כסליו

רבי משלם פייבוש ב"ר אהרן משה הלוי מז'בראז' (ב' יושר דבוי אמת)

רבי דב בער מאושיצין (ב' דברי צדיקים)

רבי ברוך ב"ר מנחם מנדל מויז'ניץ (ב' אמרי ברוך)

רבי יוחנן ב"ר דוד טווערסקי מרחמסטריווקא ירושלים

יד' כסליו

לאה אמנו

ראובן בן יעקב אבינו

רבי דוד ב"ר מסעוד אבוחרירא

רבי מנחם נחום משטיפניטש ב"ר ישראל מרוז'ין

טו' כסליו

ר' יהודה הנשיא ב"ר שמעון בן גמליאל

רבי שמחה בונם ב"ר אברהם שמואל בנימין סופר מפרעשבורג ברטיסלבה

(ב' שבט סופרים)

רבי דוד ב"ר יצחק האדמו"ר מסקווירא

טז' כסליו

רבי שאול ידידיה אלעזר ב"ר ישראל טאוב האדמו"ר ממז'ז'יץ

כל מצותיך אמונה יסודות האמונה בפרשה במשנת הבעש"ט

צדיקים פועלים ישועות בכח האמונה

לתקן פגם זה. וסוף תיקון זה, שהיה נצרך פעם אחת לעבור את הנעסטיר, מחמת סכנת מוות של ישמעאלי והניח בגד חגורה על הנעסטיר, ועבר הנעסטיר בלי שום שם, אלא באמונה גדולה באלהי ישראל, וכל זה זכה על ידי לימוד תורה לשמה ודביקות נפשו בקונו בכל עת ורגע.

ובזה ביאר נכד הבעל שם טוב הרה"ק ר' משה חיים אפרים מסדילקאב זיע"א בספרו הקדוש 'דגל מחנה אפרים' את הפסוק בפרשתנו (לב יא): "כִּי בְמַקְלֵי עֲבָרְתֵי אֶת הַיָּרְדֵן תִּהְיֶה". על דרך שסיפר אדוני אבי זקני נשמתו עדן זללה"ה, שפעם אחת עבר הנעסטיר בלי שום שם, רק היה מניח חגורו ועבר עליו, ואמר שבאמונה גדולה הוא שעבר. וזה יש לומר שרימז יעקב אבינו עליו השלום, 'במקלי גימטריא 'יעקב' היינו בשמו שהוא יעקב מידת אמת, והיינו לגודל אמונה שלו, בזה עברתי את הירדן.

יש הטועים לפאר את כוח הצדיקים הפועלים ישועות בקרב הארץ, מכח ידיעתם העמוקה בסודות הקבלה ובשמות הקודש שעל ידם יפה כוחם להושיע לישראל באותות והמופתים. אך בבית מדרשו של אור שבעת הימים מרן הבעל שם טוב הקדוש זיע"א למדנו, כי הכח היחיד בו משתמשים הצדיקים לפעול ישועות לישראל, הוא בכח אמונתם החזקה בבורא עולם, בלי להשתמש בשמות קודש ועניינים אחרים.

וכן כתב הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאמרנא זיע"א (נוצר חסד פי"ד"ה אוהב את המקום אות ח, זוהר חי ח"ג נא): סיפר הבעל שם טוב, שבעת היותו עדיין קטן ולימד לו רבו המובהק אחיה השילוני הנביא כל השתמשות השמות להבין ולהורות, ומחמת שהיה קטן חשק לראות בכוחו לעשות איזה פעולה, והניח חתיכת בגד על נהר הנעסטיר והוא נהר רחב שם, קרוב לתחום שבת, ועבר הנעסטיר בשם, ועל זה עשה תשובה כל ימיו והרבה תעניתים על זה

השבת נועם הנשמות השבת בפרשה בכבשונה של חסידות

על ידי שמירת שבת מכניעים קליפת עשיו

שני המלאכים המלווין לאדם בשבת קודש, וכשמצא נר דלוק ומטה מוצעת ושלחן ערוך אז מברכין אותו כנודע (שבת קיט). ואותן המלאכים הם באים בערב שבת לקראת האדם, רק אחר כך הולכין ללוות את האדם מבית הכנסת לביתו. ועל זה אומרים 'שלח מלאכו לפני ללוותי לוי'. וכמו כן היה אצל יעקב אבינו שנאמר בו (בראשית לב ב) 'ויפגעו בו מלאכי אלקים', שהלכו לקראתו, והם היו מלאכי ארץ ישראל, שהיא בחינת שבת קודש. ובאו לקראתו בכדי ללוותו אחרי כן. ויעקב כשאמר 'עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי', ולכאורה איך אפשר זאת, וכי נתן תרומה או קיים מצות חליצה ויבום. רק נראה, דכוונתו כי רבקה אמרה לו (כז מד) 'וישבת עמו ימים אחדים', וכוונתה להזהירו שישמור שבת בבית לבן, וזה נקרא ימים אחדים, על דרך אמרם ז"ל (ב"ר יא ח) 'כלום נתת בן זוג ולי לא נתת בן זוג. ואמרו חז"ל (שמו"ר

מידי ליל שבת אומרים אנו מיד עם כניסתנו אל הבית את תפילת 'שלום עליכם' לכבודם של מלאכי השרת. כל כך רגילים אנו באמירה זו, עד שלעיתים שר של שכחה גורם לנו שלא נתייחס למציאות שהמלאכים אכן נמצאים עמנו במחיצתנו, כאן ועכשיו. ולא זו בלבד אלא שזכותם הגדולה וזכות השבת בכוחה ללוותנו במלחמתנו מול שרו של עשיו היצר העומד עלינו לכלותנו.

וכן מצינו במדרשו של הרה"ק ר' מאיר מדזיקוב זיע"א בספרו 'אמרי נועם' (וישלה אות טו): "וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכָיו לְפָנָיו" (לכ"ד). ואמרו ז"ל (ב"ר ע"ה ד) מלאכים ממש. והוא על דרך שאומרים בנוסח הזמירות של שבת 'שלח מלאכו לפני ללוותי לוי'. ולכאורה איך שייך לומר שישלח המלאך לפניו ללוותו, הלא אם המלאך הוא ללוותו הלא הוא הולך מאחוריו או מצדו. אך עיקר הכוונה על אותן

אותן שהלכו אתו ללוותו, כי המה מלאכי חוץ לארץ, ויעקב רצה להכניעו בכח מצוות שבת שהיא בחינת ארץ ישראל. וזהו שאמרו ז"ל מלאכים ממ"ש, ר"ת מ"טה מ'נורה ש'לחן, והוא על דרך שהזכרנו אמרו ז"ל (שבת ס"ט) [על המלאך שבא בערב שבת], מצא נר דלוק, מטה מוצעת, שלחן ערוך.

נה"י) כל השומר שבת כאילו קיים כל התורה כולה. על זה רמז יעקב 'עם לבן גרתי ותר"ג מצוות שמרת', היינו שומר שבת ששקולה כנגד כל תרי"ג מצוות. והפחיד את עשו בזה, אשר בכח שמירת שבת יתגבר על עשו להכניעו. על כן שלח אליו המלאכים שהיו לפניו, היינו אותן מלאכי ארץ ישראל שבאו לקראתו, ולא שלח

הלכה למה חתן מתענה ביום חופתו? והאם גם הכלה מתענה?

הרמ"א הזכיר שגם הכלות מתענות ביום חופתן, וכתב באליה רבה שהטעם לכך הוא משום שאף הן זוכות ביום זה למחילת עוונות, ואף להן נחשב יום זה כיום כפור ועליהם להתענות בו. ואכן, אף על פי שבירושלמי לא נזכר שהכלה זוכה אף היא למחילת עוונות, מכל מקום במדרש אכן נאמר שאף הכלה זוכה לכך. אולם הבן איש חי כתב שבבגדד עירו לא נהגו הלכות להתענות ביום חופתן, וכן כתב השדי חמד, רבה של חברון. לדעתו הסיבה לכך היא משום שנקטו שהטעם לתענית היא כדי למנוע מצב שבו מתוך שכרות לא תהיה דעתו של החתן מיושבת עליו בשעת הקידושין, כטעם השני לתענית, ובנשים אין חשש שיבואו לידי שכרות.

הרוקח כתב טעם אחר למנהג התענית, מפני שכך מנהג חסידים הראשונים להתענות לפני עשיית כל מצווה חביבה. לפי טעם זה, כותב האדר"ת שעולות מספר הלכות: א. חיוב התענית הוא רק על לאחר החופה, ב. הכלות פטורות מלהתענות, ג. אין לאסור טעימה בעלמא, כמו לפני נטילת לולב.

מקורות: ירושלמי ביכורים פ"ג ה"ג; שו"ת מהר"ם מינץ סי' קט; רמ"א אבע"ז סי' ס"א ומשנ"ב סי' תקס"ב סי' ק"י; ברכי יוסף או"ח סי' תע"א וכן איש חי שופטים יג; הרי בשמים דף ע"ג; אליה רבה סי' תקע"ב; מדרש רבה סו"פ תולדות; שדי חמד מערכת חתן וכלה אות ד; רוקח סי' שנג; קובץ כנסת הגדולה תרנ"א עמ' 32.

בסוף הפרשה (בראשית כ"ט) מסופר שעשיו הלך ונשא את מחלת בת ישמעאל לאשה. הירושלמי מקשה, וכי מחלת שמה והרי בשמת שמה (להלן לו"ג)? ומתרץ, שכונתה 'מחלת' משום שנמחלו לעשו כל עוונותיו בשעה שנשאה. מכאן למדו חז"ל שחתן מוחלים לו כל עוונותיו.

מהר"ם מינץ, מראשוני האחרונים באשכנז, מתעד את מנהגי הנישואין שראה. ביניהם המנהג שהחתן והכלה מתענים ביום הנישואין עד אחרי ברכת הנישואין שבחופה. בטעם המנהג הוא מביא דעות שונות, ולפי הראשונה שבהן, הסיבה היא משום שיום הנישואין הוא יום סליחה, כדברי הירושלמי הנזכרים, ונחשב להם כיום כפור, ולכן עליהם להתענות בו. וכן פסק הרמ"א, וכתב המשנה ברורה שטוב שהחתן יתנה לפני קבלת התענית שאין בדעתו להתענות אלא עד החופה, וכך לא יצטרך להשלים את תעניתו. מהר"ם מינץ מוסיף טעם נוסף, שחששו שמא יבוא החתן לידי שכרות ולא תהיה דעתו מיושבת עליו בשעת הקידושין, ולכן גזרו שכל החתנים יתענו ולא יאכלו ולא ישתו כלל.

מנהג זה התפשט בין כל האשכנזים בכל רחבי אירופה, ובעקבותיהם נהגו כך גם חלק מעדות המזרח, כגון בני בגדד, כפי שמעיד הבן איש חי. אולם בהרי בשמים, מרבני סלוניקי בשנת ת"פ, כתב שאסור לחתן להתענות ביום חתונתו, שהרי צריך לשמוח ביום זה ועיקר השמחה היא ביום הראשון, אלא יתענה ביום שקודם החופה, כפי שאכן מנהג בני אשכנז כיום.

ספיר ויהלום

הארה הסיידית לפרשת השבוע

צדיקים שחביב עליהם ממונם

עבירה לבזבו גפרור

מעיר ואומר: 'מה שאני - הנני, אך קמצן אינני' (קדוש ישראל פרק טז).

* * *

מחלקה שלישית

בימי הקיץ, בשנת תרצ"ה, לאחר ששהה הרה"ק ה'אהבת ישראל' מויז'ניץ זיע"א היה זהיר אף בממונם של אחרים, והיה מקפיד מאד לא לקלקל ממון יהודי. כאשר היה נר דלוק על השלחן או אש בערה בתנור שבחדר, לא נתן להדליק גפרור על מנת להצית סיגריה, שהרי אם אפשר להשיג אש ממקור שאינו עולה דמים חבל להשחית ולהדליק גפרור לשוא.

סיפר נכדו ובנו אדמו"ר מויז'ניץ מונסי שליט"א: מסילת הברזל היה נחלק לשלשה חלקים, ואני נסעתי עם ה'דריטק קלאס' - [מחלקה שלישית] שהיה מחירה נמוך. הרב מסאטמאר היה אז בעיר 'בעטלאן'... וכשהמסילת הברזל שלנו הגיע לעיר בעטלאן עלה הרב מסאטמאר באותו מחלקה שלישית שאנחנו ישבנו שם... דבר זה שראיתי אצל הרב מסאטמאר שנסע עם המחלקה השלישית של המסילת הברזל, אע"פ שהיה מלא עד אפס מקום, ובוודאי היה ביכולתו לנסוע עם המחלקה הראשונה כראוי לכבודו, כמו כן ראיתי זאת אצל ה'אהבת ישראל', שהיה תמיד נוסע במחלקה השלישית, על אף שהיה ביכולתו לנסוע במחלקה הראשונה כראוי לכבודו. וכששאלו אותו פעם אחת: למה הוא נוסע עם המחלקה השלישית? ענה בצחות לשונו: מפני שאין מחלקה רביעית! וזה היה הכל רק מפני שלא רצו להוציא ממון על מותרות, שהצדיקים הקפידו מאוד שלא להוציא ממון בחינם (גינת ורדים' גליון יז).

* * *

מיאן לדרוס על השטיח

בעת ששטחו שטיח חדש על רצפת ביתו של הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זיע"א, לא רצה ה'דברי יואל' לדרון

אמרו חז"ל (סוטה יב.): צדיקים, ממונם חביב עליהן יותר מגופן, לפי שאין פושטין ידיהן בגזל. הרה"ק ה'אהבת ישראל' מויז'ניץ זיע"א היה זהיר אף בממונם של אחרים, והיה מקפיד מאד לא לקלקל ממון יהודי. כאשר היה נר דלוק על השלחן או אש בערה בתנור שבחדר, לא נתן להדליק גפרור על מנת להצית סיגריה, שהרי אם אפשר להשיג אש ממקור שאינו עולה דמים חבל להשחית ולהדליק גפרור לשוא.

פעם אחר כשרצה ה'אהבת ישראל' להצית סיגריה, הוציא אחד החסידים גפרורים, אלא שרעהו הקדימו והצית מצית. הראשון בכל זאת רצה להבעיר גפרור, כי באמצעותו נוח יותר להצית את הסיגריה. העיר לו הרה"ק: 'אין צורך, עבירה לבזבו גפרור'. הפטיר הלז: הלואי שלא תהיינה לי עבירות יותר גדולות מזו. הגיב ה'אהבת ישראל' ואמר: וגם זו לא.

כך היה נוהר לא להעלות את האור בעשית כשלא היה בו צורך. בערבי שבתות שבימות החורף היה מתפלל מיד כשהאירו פני המזרח, וממילא היו נאלצים להשתמש באור האלקטרי בבית המדרש, אך משגגיעו לחזרת הש"ץ ולעתים אף בשעת פסוקי דזמרה, כאשר אור היום חדר לשם, רמז לכבות את האלקטרי, והיה מקפיד שלא ידלק האור בחדרים שאין משתמשים בהם לשוא. לפרקים היה נגש בעצמו לכבות את האור שדלק ללא צורך.

פעם ביקר אצלו אחיו הרה"צ מוהר"פ מבארשע זצ"ל, ובעברו בחצר שאל הצדיק: 'מדוע לא מואר כאן?' משגגיעו הדברים לאזני ה'אהבת ישראל' ציווה להעלות אור בחצר. הרה"צ שהה שם מספר ימים וכל אותה עת דלקו בערב הנורות בחצר. כאשר נסע משם אחיו הורה שוב לכבות את האור שבחצר. לעתים היה

ספיר ויהלום

הארה הסיידית לפרשת השבוע

משל בני זמנינו. כך חיו את ימיהם במנוחה ושלוה... כל אחד חי בהתאם למה שהשפיע לו השי"ת ונסתפק במועט. שלווים ורגועים ללא דאגות והתמרמרות, בבחינת מה שנאמר (משלי יז א) 'טוב פת חרבה ושלוה בה'.

כינוי של גידוף היה מוכר שם במקומות מושבותיהם: "אויסברענגער" - "בזבזן", היה זה עלבון צורב כשאמרו לאחד: "אתה אויסברענגער". בימים כתיקונם ראו בחסכון אחד מעיקרי היהדות. אם מישוה קנה יותר מדי אוכל לביתו או איזה פרי מיותר, כבר הלעזו עליו כל אנשי העיירה, שהוא "אויסברענגער", למרות שהמאכלים היו בתכלית הכשרות וההידור הוקיעו אותו על כך שהוא חי כמו גוי, לא עלינו, בל תשחית. יהודי חייב לדעת שכסף זה חפץ יקר וחיוני שצריך לחוס עליו ולשמרו ואסור לבזבז על דברים של מה בכך.

הגאון הצדיק אבד"ק נאסויד זצ"ל סיפר על הרה"ק ה'דברי יחזקאל משינאווא זיע"א שהקפיד גם על גרגירי מלח שנשפכו על השולחן לאספם ולהחזירם לתוך המלחיה, שסבר להלכה דגם בזה יש משום ביזוי אוכלין (אמרי יציב' מאמר ג).

***

במקוה צוננת

סיפר הרה"ח ר' גרשון ז"ל, מי שהיה משב"ק אצל הרה"ק ממכנובקא זיע"א, שראה פעם את הרה"ק רבי יצחק אייזיק מוזוטשקא זיע"א נכנס למקוה של אביו הלא הוא הרה"ק רבי איתמר מנדבורנא זיע"א ביד אליהו בתל אביב, והמים היו קרים. ושאל את הרה"ק: מדוע לא יחמם את המים? והשיב לו כי חס על ממונו אביו ועדיף לו לטבול בצוננץ ובלבד שלא לבזבז ממונו אביו (ילב האר"י עמוד 69).

***

עליו. באומרו: 'איך אדרוס על ממונם של ישראל'. כמו כן הקפיד ששום אור של "עלעקטער" לא יהא דולק בחדרי ביתו כשאין בו צורך. בפרוודור ביתו לפני חדרו דלק נר קטן של "עלעקטער", ובכל פעם שיצא מביתו כיבהו, כדי שלא ידלוק שלא לצורך, כי התורה חסה על ממונם של ישראל. וכן עשה בכל מקום שבא לבקר, כי הרבו בנרות לכבודו. באחד מביקוריו של הרה"ק מסאטמאר זיע"א בארץ הקודש, נתאכסן בבית אחד מחסידיו, וכשרצה לעזוב את הבית שאל את בעל הבית: 'היכן מכבים את האור'. ענה לו בעה"ב, שאין צורך לכבותו, כי זה כבוד הרבי להרבות אור בבית! אמר לו הרבי: הכי ממון ישראל הוא הפקר? וצויה לכבות האור. פעם אחת לפני חג הסוכות ראה ה'דברי יואל' כי שיירי הסכך שקנו לצורך הסיכוך מוטלים בביזיון על הארץ ואחד מילדי השכנים משחק בו. התרעם על כך ואמר: למה לא חסים על ממונם של ישראל, הלא הסכך עלה בדמים יקרים. וצויה להמשב"ק שימכור שיירי הסכך לאחרים (חיים שיש בהם 'קמא, פרשת ויחי').

***

הבית היהודי

שח הרה"ק ה'שפע חיים' מצאנז קלויזנבורג זיע"א כי מאז ותמיד ניכר היה הבית היהודי באורח חיים פשוט וצנוע. מדת ההסתפקות היוותה הבדל עקרוני ובלט בין ישראל לעמים. תמיד ידעו שיהודי אף מנחותי דרגה אינו חי כמו כומר ופריץ. אצל הפריצים והבארונים ראו חיים של בזבזנות ופיזור. הם הוזילו מכיסם על תכשיטים יקרים, אבנים טובות מרגליות ופנינים. ולא כן בבתי היהודים העשירים שידעו לשמור על הונם. בעיירה רודניק גרו יהודים עשירים, יערות ענקיים היו בבעלותם, אך בכל העיירה כמעט ולא היתה מטה של עץ. רובם ישנו על שקי קש שהושמו על מטות של ברזל, ולא החליפו את הקש אלא משנה לשנה, לכבוד חג הפסח. לולא חשש חמץ היה הקש נשאר למשך שנים רבות, והיתה שנתם מתוקה יותר

ספיר ויהלום

הארה הסיידית לפרשת השבוע

שנשתייר על פניו קטנים

על הפסוק בפרשת השבוע, פרשת וישלח (בראשית לב כה): **וַיִּזְתֵּר יַעֲקֹב לְבָדּוֹ וַיֹּאבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר**, דורשים חז"ל במסכת חולין (צא): **אמר רבי אלעזר, שנשתייר על פניו קטנים, מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם יותר מגופם, וכל כך למה - לפי שאין פושטין ידיהן בגזל.**

וכמה נפלאים הם דברי היהודי הקדוש זיע"א, כפי שאמרם תלמידו הרה"ק הרבי רבי שמחה בונם מפרשיסחא זיע"א, והובאו אצל הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א בספרו 'פרי צדיק' (פסח, אות ט): צדיקים ממונם חביב עליהם יותר מגופן לפי שאין פושטין ידיהן בגזל, היינו, שלא לוקחים מה שאינו מגיע להם מה' יתברך, על דרך מה שנאמר (משלי ל ח) 'לחם חוקי', היינו שנחלק ונקצב מה' יתברך לחלקו, וקרי ליה 'גזל', על דרך מה שאמרו (ברכות לה) כאילו גזול להקב"ה וכנסת ישראל, כי לה' הארץ ומלואה, ומה שלא נברא בשבילם הוא אצלם כגזול ואין פושטין ידיהם ליקח, ומפני זה ממונם שמייוחד להם שנברא בשבילם חביב עליהם כל כך עד שמסר יעקב אבינו ע"ה את נפשו עליהם, על דרך מה שסיפר רבינו הקדוש **צדוק"ל ששמע מרבינו ר' בונם מפשיסחא צדוק"ל שאמר בשם היהודי הקדוש צדוקלה"ה, שדבר שיש לו שייכות לצדיק מחויב ליהנות ממנו אף במסירות נפש. ולכן יעקב אבינו ע"ה שידע שהפכים קטנים הם שלו ושייכים לנפשו ונבראו בשבילו מסר נפשו להעבירם, וכן ענין כל כסף וזהב שהוציאו ממצרים היה מה שרצו להוציא הקדושה שהיה כבושה בתוכם.**

ויסוד הדברים נמצא בדברי האר"י הקדוש בספר 'לקוטי תורה' (פרשת וישלח): **חביב עליהם ממונם, כי להיות שנשפע מלמעלה [אינו ראוי שימאס בו], כי אם אינו צורך לו לא היה ניתן לו אותו דבר מהקב"ה, לכן חזר על פכים קטנים, כי אם לא היה חוזר היה נראה כאילו אין רוצה אותן וכל דבר הנשפט מלמעלה צריך להדר עליו, לכן חזר להורות שהיא חביבה עליו. ע"כ.**

ויש להטעים את הדברים כי הזלזול בפכים קטנים הרי הוא בוקע ועולה מתוך קלות ראש שבפנימיות נפש האדם, וככל שהאדם מזלזל בפכים קטנים כך סופו להוסיף ולזלזל כהנה וכהנה, עד כי יפרוק מעליו עול מלכות שמים.

אמנם, הפכים הקטנים אינם נראים כדברים בעלי ערך, אך הצדיקים האמיתיים, מתוך שהתבוננתם בכל דבר בעולם היא על התועלת שיש בו, ועוד יותר הם מחשבים חשבונו של עולם, שכל דבר שברשותם הרי הקב"ה הוא זה שהעניק להם כל זאת, לפיכך אין הם מקילים ראש בדבר כלשהו, וכל פרוטה או דבר קטן יש לו חשיבות אצלם, כי מבי גזא דרחמנא הוא. וזו היתה שלימות מידתו של יעקב אבינו ע"ה שלא המעיט בערך שום פרט ממתנתו של הקב"ה שהשפיע עליו מטובו.

***

וזהו צריך סיוע גדולה והוא עיקר בעבודת השם יתברך העובדים באמת

והא לך לשון אגרת הקודש להרה"ק רבי אלעזר זיע"א בן הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א (בסוף הספר 'נועם אלימלך'): **כמו שמצינו ביעקב אבינו עליו השלום שהיה וותרן בממונו ונתן חומש מכל, כמו שנאמר (בראשית כח כב) וכל אשר כו' עשר אעשרנו לך, ואף על פי כן הקפיד על פכים קטנים ששכח, וזהו חכמה גדולה אף שהדברים אינם כפשוטן, אבל הפשוט גם כן אמת וזהו צריך סיוע גדולה והוא עיקר בעבודת השם יתברך העובדים באמת.**

***

מהממונן אפשר להתנתק וליהנו לצדקה

מסופר על הרה"ק רבי מאיר מפרימשלאן זיע"א, שהיה מפזר את כל כסף הפדיונות שנתנו לו לצדקה, והוא וביתו חיו חיי צער. פעם הגיע אליו אחד המגידים, שכנוע באותה העת היו נודדים ממקום למקום, ועל זה היתה פרנסתם. אמנם, היו מן המגידים

ספיר ויהלום

הארה הסיידית לפרשת השבוע

הללו שלא היה תוכם כברם, רק שהיו בעלי לשון ואין כוחם אלא בפה, ואהבו המוני העם לשומעם. והנה פעם נזדמן אחד המגידיים לעיר פרימישלאן, ודרש את דרשתו בביהמ"ד בין מנחה לערבית ובגמר הדרשה סבב השמש בין המתפללים כנהוג לגבות מהם דמי הדרשה, ונצטרפו בידו פרוטה לפרוטה בסכום פועט ומסר את כולו לידי המגיד.

לאחר מכן סר הלה לבית הרה"ק הרבי ר' מאיר'ל ליטול את ברכת הדרך, ולזכות במתת נדיבה בידעו את מנהגו של הרבי לפזר ממונו לצדקה.

בהכנסו אל החדר ראה והנה השולחן גדוש פתקאות ברכה ולצידם ערימה של מטבעות זהב וכסף שהצטברו מנותני הפדיונות. הרבי רבי מאיר זיע"א קבלו בסבר פנים יפות הושיבו לצדו ולתדהמתו הרבה אסף את כל הכסף שהצטבר על שולחנו הטהור ונתנו לאורת.

שאל אותו מגיד את הרה"ק מפרימישלאן: ילמדנו רבנו, הלא כבודו יושב ספון בביתו ואומר דברי תורה רק בשבת קודש ויומא דפגרא לקהל המסתופפים בצילו. ואילו אני נע ונד בקהילות ישראל ודורש לפניהם בדרושים נעימים מתובלים מעשיות ופרפראות, ורואה אני לא פעם את קורת הרוח על פניהם ממאמרי. אם כן מה נשתנתה תורת מתורתו של מר, שבאים עד לביתו ומזילים מכספם נדבת יד הגונה בעין יפה וברוח נדיבה בסכומים נכבדים. ואילו אני צריך לנוד בין העיירות והכפרים, ולדרוש במקהלות עם ה', ואף על פי כן שומעי לקחי מעלים לפני רק פרוטות נחושת דלות, ביד קפוצה וברוח קפוצה.

נענה לו רבינו הקדוש מפרימישלאן: הנה מי שדורש לישראל בדברי תורה, הרי הוא משפיע על שומעי לקחו מרוחו אשר עמו שיקבלו דבריו וידבקו במידותיו. ואכן, שנינו משפיעים על המקשיבים לאמרי פינו כל אחד כמידתו. אני שונא מעות בתכלית

השנאה, והממון נחשב אצלי כמוקצה מחמת מיאוס, כך שאם נותרת פרוטה בביתי, איני יכול להירדם, עד שלא יצא כל הכסף לצדקה, ואני מסלקו מביתי עד תום, ומידה זו אני משפיע גם על כל המסתופפים בצלי. לכן, כאשר הם באים לפני מיד מרגישים הם מיאוס בכסף אשר בכיסם, והם מפזרים וזורקים את כספם וזהבם על שולחני. ואילו אתה כוסף אל הכסף וחובב את הממון, ולכן הנך מסובב בין העיירות כשכל כוונתך באמירת הדרשות היא לקבל כסף מהמקשיבים לקולך. וכיוון שדורש דמים אתה, ותאב אתה לכספם של אחרים, הרי אתה משפיע מרוחך על השומעים, שממונם יהיה חביב עליהם, ובהשפעתך עליהם נעשים הם אוהבי כסף שלא ישבעו כסף, וממילא אינם יכולים להוציא מאום מכיסם, עד שאפילו אחרי ששמשי בית המדרש מקרקשים בקופתך לתבוע ממון בעבורך, עדיין קשה להם להיפרד אפילו מפרוטות הנחושת הדלות שהם משליכים לתוך הקופה.

והנה אומרים בשם צדיקים - יש שאמרו זאת בשם המגיד הקדוש מקאזניץ זיע"א, יש שסיפרו בשם הרה"ק ר' חנוך העניך מאלכסנדר זיע"א, ואחרים הביאו זאת בשם הרה"ק בעל 'דברי חיים' מצאנז זיע"א - שדרשו נוטריקון על תיבת גוף בכמה וכמה אנפין: גוף וויל פ'רעסען, גוף וויל פ'אפען, גוף וויל פ'לוידערין, [-הגוף רוצה ללול, לשקוע בשינה ולפטט דיבורי הבל]. ואת רצונותיו של הגוף יש לדחות ולהזהירו באותו אופן: גוף וועט פ'ייגערין, גוף וועט פ'ארפוילען [הן הגוף יתפגר וייקב]. אלא שעדיין הגוף משיב ועונה בראשי תיבות משלו: גוף וויל פ'ארט [-הגוף בכל זאת רוצה את שלון].

ועל פי זה פירש הרה"צ ר' אריה וואהל שליט"א מסעדליקוב בדרך צחות מה שאמרו חז"ל 'צדיקים ממנום חביב עליהם יותר מגופם', כי מהממון יכולים להיפטר ולהעביר אותו לצדקה. אבל הגוף, אתו קשורים ומחוברים בקשר בל ינותק עד זיבולא בתרייתא וצריכים לעדנו מחדש בכל רגע ורגע.

פְּרָקִים מִתּוֹלְדוֹת חַיֵּי הַנְּשֻׁגָבִים שֶׁל מָרִן 'עֲטָרַת רֵאשִׁנו' רַבֵּנוּ דָּוִד אַבִּיחֲצִירָא הִי"ד זִזִיע"א

"אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא, עתיד הקדוש ברוך הוא להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק, שנאמר (שעיהו כח ה) 'ביום ההוא יהיה ה' צבאות לעטרת צבי ולצפירת תפארה לשאר עמו' וגו', מאי 'לעטרת צבי ולצפירת תפארה', לעושים רצונו ומצפים לישועתו" (סנהדרין דף קיא עמוד ב)

כלומר, מעשיו שעושה למען בני עמו החוסים בצלו, ופעולותיו לחיזוק אלו שתחת שבט הנהגתו, מהיום כתר מפאר בראשי עם מרעיתו, והוא מעניק בחמתו את אור השכינה לתלמידיו ולבני דורו. הוד אישיותו המרוממת וטהר הליכותיו מהיום להם כ'עטרה בראשם'.

לא בכדי, כנו בני העיר תאפיללת המעטירה את רבנו זיע"א בשם "עטרת ראשנו", וכך גם נקרא בפייהם של כל יושבי אדמת מרוקו, על קהילותיה ועדותיה. אכן כי כך היה בעיניהם, קדשתו ופרישותו היו כעטרה בראשיהם, ומנהיגותו הספלאה ענדה כתר של תפארה עליהם ועל זרעם. היה להם רבנו זיע"א פראש בכל הליכותיהם, ואחריו הלכו בתמימות אמתית כגופו של אדם המובל על ידי ראשו. דבוקים היו בו בחבלי אהבה והערצה, והיטיבו להעריך את עבודת הקדש שלו, בפרישות נשגבה ובהבדלות מחלטת מתענוגות.

הערצה מן חדת היתה לרבנו זיע"א בקרב בני משפחתו, משפחת אביחצירא

לעולם לא נשיג בדעתנו את גדולתם של צדיקי הדורות, אלו שהנהיגו את קהלות ישראל בשנות עולם, ונשאו בעל הדרך התורה. קל וחמר שלא נשפיל להבין את מהותה של העטרה שעתידה לפאר את ראשם בבוא היום, נוכל רק לעמוד על הדברים כמו שהובאו, שעתידי הקב"ה בעצמו להיות כעטרה בראשם ולהעניק מכבודו עליהם.

עטרה זו של הצדיק, נתנת לו בזכות מעשיו הטובים וכשכר על עבודתו בימי חייו, שבהם כפיכול הוא מעטר לפני הקב"ה "עטרה של תורה ומצוות", ובאחרית הימים גומל עמו הקב"ה, מחזירה לו ומעטרה בראשו. העטרה בראשו של הצדיק, יש בה גם בטוי להשגותיו הרוחניות, יען כי אור אלוקי מאיר מתורתו וממצותיה, ונעשה ככתר על ראשו לשם ולתפארת.

ולא זו בלבד, אלא כי עטרה נוספת מעטרת מחמת מעשיו הטובים של הצדיק, היא 'צפירת [עטרת] תפארה לשאר עמו',

ויראה, כשמתחבר הנה דולה ומשקה מתורתו, עד שהיה בין תלמידיו הקרובים. ומאידך – התבטל לפניו בבטול גמור, עד שירא היה ממנו כעבד מאדונו.

באותם שנים, הנהיג הסב מרן רבי יעקב זיע"א את קהלות מרוקו, ובביתו של המנהיג הקדוש גדל והתחנך הנכד הצעיר 'דוד', שהשפיל משחר ועורו לשאב את מי הקדשה מבארז של הסב, להחכים בתורתו ולהתעלות במסרת דרכו. היה מרבה לחבש את ספסלי בית המדרש, בהתמדה עצומה וביגיעה מפלאה, וכבר בגיל צעיר מאד רכש חלק נכבד מתורת אלוקים, כשהוא לא מותר על אף חלק מחלקיה, פנימיותה וסודותיה, עמקי הבנתה והקף דעותיה.

בני תאפילת ויושבי סביבה נתנו עיניהם בצער השנון, חבבוהו עד למאד ונבאו גדלה לעתידו. הם ראו לפניהם נער משפיל שאינו מש מספרי הקדש, ואינו מזוי ידו מידיהם של חכמי העיר, בשותותו בצמא את תורתם ומתאבק באבק רגליהם. אין זה, אמרו כלם, כי אם בן נוסף למשפחת אביחצירא הנשגבה, שבכר את אהבת ה' ויראתו בראשית כל מעשיו.

בשנת תר"מ, כשהסב הגדול מרן 'אביר יעקב' הסתלק לשמי מרום, נקרא אביו רבי מסעוד זיע"א למלא את מקום אביו ולעמוד בראשות הקהלה. למרות השנוי במעמדו של אביו, לא שנה רבנו מהנהגותיו מאומה, ולא נפל מהליכות קדשו דבר, ולהפך, הוסיף באתר שאת לשקד על מדוכת

הדגולה, ששלחה קרני אור לכל תפוצות ישראל במרוקו ומחוצה לה. הם, הפירו את רבנו מחדרי חדריו, והשיגו מעט יותר מאותם טפחים רבים שטרח להסתיר מעין זרים, ולו משום כך גדלה אהבתם אליו. מרן 'עטרת ראשנו' היה גדול המשפחה, ולמרות שלא היה המבגר שבהם, כלם נכנעו לפניו כי היה גדול מכלם.

בל נחטא בנפשנו להתמר בעמידה על מדותיו והלכי רוחו של רבנו זיע"א, כי רחקו מאד מהשגותינו עד בלי שעור, אף זאת לבד ננסה, להציץ מעט להיכלות חיו ולחזות בזיו פעליו הנשגבים. ביריעה שלפנינו נעלה קוים למארעות אותה תקופה שהרפתקאות רבות היו פרוכות בה, ואת השפעתו של רבנו זיע"א על תהפוכות אותו הדור ועל בניו.

"עטרת זקנים בני גנים ותפארת בנים
אבותם" (משלי יז)

עריסת קדשו של רבנו זיע"א, מנחת היתה בין הרים גבוהים, ועל גביהו של מחצלות של קדשה ופרישות. בבית הסב הגדול מרן "אביר יעקב" זיע"א האיר גרו בעולם, וממחצת קדש זו פרצו קרני האור העתידים להאיר על כל יושבי מרוקו.

רבנו נולד בשנת תרכ"ו לאביו מרן רבי מסעוד זיע"א שהיה בנו בכורו של מרן 'אביר יעקב' זיע"א, ויקרא שמו בפי כל "סבא דמשפטים". היה רבי מסעוד קשור אל אביו הקדוש בעבותות של אהבה

כְּדֵי צַרְךָ פִּרְנָסָתָם מִבֵּית וּמִבְחוּץ, מִכִּסּוֹ,
זֹכָה וּמִזָּכָה אֲחֵרִים עַל יְדוֹ לְהַשְׁתַּתֵּף בְּמִצְוֵה
דְּרָבִים... וְכָל הָעָם בָּאוּ אֵלָיו וַיִּשְׁבֶּר יוֹסֵף
בָּר...".

"גְּרָסָה נִבְשִׁי לְתַאֲכָה אֶל מִשְׁפָּטֶיךָ בְּכָל
עַת" (תהלים קיט כ)

הַשְׁגוּתוֹ שֶׁל רַבְּנּוּ זִיע"א בַּתּוֹרָה וּבִמְכֻמְנֵיהָ
הָיוּ לְשֵׁם עוֹלָם, וְלֹא רַק בְּדוֹרוֹ
אֲלָא אַף כְּלָפִי דוֹרוֹת קְדוּמִים נִכְרָ הָיָה
שֶׁקִּנְיָנוּ בַּתּוֹרָה אֵינָם בְּגֵדֵר הַרְגִיל, כִּי חָלְקוּ
בַּתּוֹרָה הָיָה רָחֵב מִנֵּי יָם וְעַמֵּק מִמְעַמְקָיו,
בְּקִי הָיָה בְּכָל חֲדָרֵי הַתְּלֻמוֹד וּמְפָרְשֵׁיו, יוֹרֵד
לְעַמְקָם וּמִיִּטִּיב אֶת הַבְּנָתוֹ עַל בָּרִים, כָּל
אֵלוֹ מְלַבֵּד יְדִיעָה מִקִּיפָה שְׂרָכֵשׁ בַּתּוֹרַת
הַסּוּד הַנְּסֻתֵר.

אָךְ בַּל נִטְעָה לְחֹשֶׁב שֶׁרַבְּנּוּ זָכָה לְכָל אֵלוֹ
בְּמַתְנַת שְׁמַיִם אוֹ בִּירְשָׁה מְאֻבּוֹתָיו, לֹא
הִיא, אֲלָא כִּי יִגִיעָה מִפְּרֻכַת בַּת שְׁנַיִם רַבּוֹת
הַיְתָה בְּחֻלְקוֹ, בְּהֵן הִתְעַלַּם מִצְרָכֵי גּוֹפּוֹ, וּבִטַּל
אֲצִלוֹ כָּל עֵרֶךְ שֶׁל חֲשִׁיבוֹת לְעוֹלָם הַזֶּה
וְהַבְּלָיו. לֹא נָח וְשָׁקַט וְאָף לֹא חָמַל עַל
עֲצָמוֹ בְּעִבּוּדָתוֹ, רַק עָמַל בְּחִרְיָצוֹת וּבִגְבוּרָה
מְפֻלְאִים, עַד שֶׁבָּא בְּשַׁעֲרֵי הַיִּכַּל הַתּוֹרָה,
לְשַׁכֵּן בְּמִזְרְחָהּ וּלְהַתְּכַבֵּד בִּיקְרָהּ. וְעַל כֵּי יִגַע
- מְצָא.

בְּנֵי אוֹתוֹ הַדּוֹר הָיוּ מְלֵאֵי הַתְּפַעְלוֹת
מֵהַתְּמַדְתּוֹ שֶׁל רַבְּנּוּ, שֶׁהִיְתָה לְלֹא
כְּחָל וְשָׂרָק. כָּל מַעֲיָנוֹת מֵחוֹ וּלְבוֹ הָיוּ פְּנוּיִים
לְלֻמוֹד הַתּוֹרָה, וְנוֹהֵר לְבַל יִתְעַרֵּב בָּהֶם עֵנָן
אֲחֵר. בִּיתֵר שְׂאֵת, הַקְּפִיד לֹא לְעַסֵּק בְּעִנְיָנוּ
הַקְּהֵלָה שֶׁהָנּוּחַ עַל שְׁלַחַן אֲבִיו בְּעַת פְּהֻנָתוֹ

הַתּוֹרָה וּלְהַתְּעַנֵּג עַל מְכֻמְנֵיהָ, כִּיָּאָה לְבָנוּ שֶׁל
רוּעָה עֲדַת הַקֹּדֶשׁ בְּמִרוֹקוֹ.

בְּהַסְתַּלְקוֹת אֲבִיו הַגְּדוֹל מָרָן רַבִּי מִסְעוּד
זִיע"א לְגַנְזֵי מְרוּמוֹם, בְּיוֹם י"ב
אֶיֶר תְּרַס"ח, הִתְתַּמְּנוּ בְּנֵי הַקְּהֵלָה מִמְּנֵהֶיגָם
הַנְּעֲרִץ, רוּעָה נֶאֱמָן שֶׁנִּשְׂא אוֹתָם עַל כַּפָּיו
וְהַדְרִיכָם בְּנִתְיָבֵי יִשְׂרָאֵל, אוֹ אִזּוֹ הַחֲלוֹ מִתְּדַפְּקִים
עַל דְּלָתוֹ שֶׁל רַבְּנּוּ, בְּנוֹ הַגְּדוֹל, בְּבִקְשׁוֹת
וְהַפְּצָרוֹת שֶׁיִּקְבַּל עַל עֲצָמוֹ אֶת עַל הַהֲנַהֲגָה.

רַבְּנּוּ נֵאֻוֹת לְבִקְשׁוֹתֵיהֶם, וּבִירְאָת הַרוּמָמוֹת
נִכְנַס לְמִלְאָ מְקוֹם אֲבִיו בְּהַנְהַגַּת
הַעֲדָה וּבִרְאִשׁוֹת הַיְשִׁיבָה אוֹתָהּ יִסֵּד מָרָן
אֲבִיר יַעֲקֹב זִיע"א. מְלַבֵּד הַרְבֵּצַת תּוֹרָה
לְתַלְמִידִים בְּהִיכְלֵי הַיְשִׁיבָה, קָבַע רַבְּנּוּ עֵתִים
לְדִינֵי תּוֹרָה בְּבֵית הַדִּין שֶׁל תַּאֲפִילְלֵת, כְּשֶׁכָּל
הַדְּבָר הַקָּשֶׁה הִבִּיאוּ אֵל שְׁלַחַנוֹ וְהוּא פִּסַּק
בָּהֶם וְהַכְרִיעַ אֶת הַדִּין לְאַמְתּוֹ. כְּאֻבּוֹתָיו
הַקְּדוּשִׁים, רָאָה רַבְּנּוּ גַם אֶת הַעֲזוּרָה וְהַסְעֵד
לְעַנְיִים כְּחוֹבָתוֹ שֶׁל רַב הַקְּהֵלָה, וְהַתְּיַגַּע
רַבּוֹת כְּדֵי לְהַקְּל מְעַלְיָהֶם אֶת סִבְלָם וּלְסִיעַ
לָהֶם לְצִלָּת אֶת מִשְׁבְּרֵי הַחַיִּים. כָּל אֵלוֹ
נִחְשְׁבוּ בְּעֵינָיו כְּחֻלְק בְּלִתֵּי נִפְרָד מִתְּפַקִּדָיו
שֶׁל רַב הַקְּהֵלָה.

בְּן דוֹדוֹ הַקְּרוֹב אֵלָיו, מָרָן רַבִּי יִחְיָא אֲדֵהָאן
זִיע"א [בֶּן מָרָן רַבִּי מְכֻלוֹף זִיע"א, חֲתָנּוּ
שֶׁל מָרָן אֲבִיר יַעֲקֹב זִיע"א], מִצְוֵן בְּסִפְרוֹ
"אֲנִי לְדוֹדִי", כִּי קוֹל הַתּוֹרָה שֶׁל רַבְּנּוּ לֹא
פִּסַּק כִּי אִם לְצַרְךָ מִצְוֹת גְּמִילוֹת חֲסִדִים,
יַעַן לֹא יְכֻלוּ פְּרָנְסֵי הַצְּדָקָה לְהַסְתַּדֵּר בְּלַעֲדָיו,
שֶׁכֵּן "הָיָה מַחְזִיק בְּיַד לוֹמְדֵי תּוֹרָה וְהָיוּ
תְלוּיִים בּוֹ הַרְבֵּה תְלֻמְדֵי חֲכָמִים, עֲנִיִּים
וְאֻבּוֹנִים, אֲמֻלִּים וְדָלִים יְתוּמִים וְאַלְמָנוֹת,
רְחוּקִים וְקְרוּבִים. וְהָיָה מִשְׁתַּדֵּל לְהַזְמִין לָהֶם

אלא לגרסא, ולא פסיק תורה מפומיה דרבי עד שבפאה לו שנה באנסא, והוא ישן שנת עראי ודרך מקרה, וגם זה בכדי להיות חזק בעבודת הבורא, אמנם אדוננו דוד מלך ישראל חי וקיים ומעולם לא טעם שתינ נשמי, כידוע לידועי דעת ולכל חכמיו".

עוד ספרו על ימי עלומיו של רבנו זי"ע"א, כי באחת הלילות בהן הגה בתורת ה' לאורה של עששית בעלית החדר, ועיפיתו גברה על מאמציו כנגדה, ותרדמה נפלה עליו פתאום. מתוך נמנומו נגע בידו מבלי משים באותה עששית, והיא התהפכה על השלחן והחלה לאחז במפת הבד שעל השלחן.

אולם רבנו, שזכה לשמירה מיחדת ומרומים, יען פי 'רגלי חסידו ישמר' (שמואל א' ב ט), ראה בחלומו את זקנו מרן 'אביר יעקב' זי"ע"א, כשהוא מעירו בזעקות ומזהירו בדבר הסכנה בה הוא מצוי. הנכד - רבנו, שפער תחת עיפותו העצומה, לא התעורר עד שאחזו הסב בידיו וטלטלו מצד לצד עד שהקיץ משנתו, וגלה שהאש כבר מתפשטת וכמעט אוחת בבגדיו.

רבנו זי"ע"א הגה בתורה הקדושה בקדשה עלאית, עד שפרישותו - מתוך תורתו, כשם שתורתו היתה מתוך פרישותו.

בהנהגת העדה, ולא שלח ידו בעסקי הצבור שהתגלגלו לפתח בית המשפחה, אלא בחר לעצמו פנה צנועה בבית המדרש, שם קבע את סדרי למודו מבקר ועד ערב, בשקיפה עצומה ובערגה עלאית.

ומה טבו בענין זה דבריו של הגה"ק רבי מכלוף פדידא זי"ע"א שכתב על רבנו זי"ע"א בהקדמה לספר 'פתח האהל', ואלו צטוטים מדבריו: "תורתו של רבנו הקדוש לגבוה מעל גבוה סלקא, מנפה ביי"ג נפה ומשפה ומנקה, רוחא ליה שמעתא אליבא דהלכתא, בספרא וספרי ואגדה ומכילתא, באפן שלא הניח רבנו דבר קטן וגדול מקראות גדולות שנו פאן, כשלחני זה שהכל לפניו מוכן ומזמן, משים לילות כמים כחשיכה פאורה, ובא לו עד פרק ה"ן דורשי"ן במעשה מרפכה, רזי רב נהורא, עבודתו עבודת הקדש, היא עבודה תמה, וכונתו דוקא כי אם ליושב שמימה..."

ומכאן הוא מתאר את סדר יומו של רבנו זי"ע"א, שכמוהו כספר מוסר, וכפי שיעידו הדברים: "זה דרכו בקדש יתד בל ימוט, ומעסקי הבלי העולם עצמו היה שמוט, ואחר זמן קבע, הלך ילך לסעד סעודתו לא לשבע, לקיים הנפש אדוני זה היה עושה, בקדשה ובטהרה לשם ה' כבודי ומרים ראשי וכו',

ואז קם לו ונתגבר פאריה וכלביא, להגות וללמד בהנהו ספרי דבי רב מרן הקדוש חכם עדיף מנביא, לו זרוע עם גבורה, לטרף טרף אדם אכל להיא סטרא, ולילה פיום יעיר, ודבר שהוא חשך ואפל לפניו הוא מאיר, אברא לא אברי ליליא

"סגלתו תהי נא בידו עטרת" וכו' (שיר

הכבוד)

עקר מעקרי עבודתם של הצדיקים בעולם הזה, הלא היא פרישותם המפלאה

לגמרי, עלה לעלית הגג וסגר הדלת מאחוריו, כשכל הבלי העולם וטרדות הצבור נשארו גם הם... מאחורי הדלת. בפנים, הסתגר רבנו הקדוש יחד עם חמיו מרן רבי אליהו הכהן זיע"א ועם תלמידו חביבו מרן רבי משה תורג'מאן זיע"א [שנקרא גם בשם 'בבא סי' בן יוסף'], במשך כל אותה תקופה ארבה, ערך רבנו את 'תשובת הקנה' יחד עם חמיו ורעו, תוף שהם מסגפים עצמם בתעניות, עורכים תקונים נשגבים והוגים בכל עתותיהם בכל חלקי התורה. מקומו של החדר - בסמיכות לבית הנסות - נתן בידם להתפלל יחד עם הצבור, הקשה על החלון שהיתה נשמעת מחדר זה, היתה מהנה אות לצבור המתפללים שהצדיקים סימו את תפילת 'שמונה עשרה'. סימן זה ודבר יציאתם המיוחדת לטבילה במקוה, היו שני היחידים שקשרו אותם עם העולם החיצוני, שכל מה שמבעד לדלת חדרם חשוב היה בעיניהם ככזה.

עבדה נוספת, למרות היותה ידועה ומפורסמת, אך בהתבוננות בה ובפרטיה, יש מקום להפיר טפח נוסף ממדות הקדשה של רבנו זיע"א:

נמנע היה רבנו להלך ברחובותיה הראשיים של תאפילת, ולא הניח כף רגלו על מדרכות ה"מלאח" שנשאות העיר הרבו ללכת בהן. ואף פאשר שם פעמיו לצרכי מצוה, היה עושה את דרכו בדרך לא דרך... על הגגות, היה מדלג מעל גג בית אחד אל משנהו, עד שבא למקום חפצו, כל זאת לבל יפלו עיניו חלילה בראיה אסורה.

מתענוגותיו. ההתנזרות מהבלי הגשמיות ותאוותיו, היא סגלת מעשיהם ועטרה לפעל ידיהם. ולא לחנם זוכים מחמת פרישותם למדרגות נעלות עד מאד, כמו שאמרו "גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת" (סנהדרין זג.).

את יתרונם של הצדיקים על פני המלאכים בארו בספרי המוסר, פי המלאך, למרות גדלתו וקדשתו נשאר כפי שנברא, ולא מתעלה ממצמדו מאומה. ולעמדתו הצדיק, שבבדדתו הרי הוא עולה ומתעלה תדיר במדרגותיה של הקדשה, והוא מהפך את תכונות נפשו לטהר, עד שהקב"ה מגביהו ומנשאו על פני מלאכים ושרפים, כי עבודתו בזכרון החמר מרוקמת עד מאד.

ואף זו היתה מדתו של רבנו זיע"א, שהיה פרוש בתכלית, בעז ובתעצומות, וכאיש מלחמות הרחיק מעצמו כל זיקה לתענוג גשמי, ונער מעליו כל שיכות לעניני הגוף. וכפי שהיה נוהג מרן רבי מאיר זיע"א בן אחיו של רבנו זיע"א לספר בשבחי, באמרו: "למרות שלא היה חסר בביתו מאומה, הוא לא נהנה מהעולם הזה אפלו בכאצבע קטנה".

ולא זו בלבד, אלא שתמצית חיו של רבנו הקדוש זיע"א - 'פרישות', אותה השיג בגבורה עלאית ובמסירות נפש, ולפרכה היתה זו 'עטרת לראשו'.

אף אנו - קטני השגה - לא נשכיל להבין הלכי נפשו של רבנו זיע"א, אלא תבאנה העבדות ויעידו על הדברים פהייתם:

במשך שש שנים, משנת תרס"ט ועד סוף שנת תרע"ד התבודד רבנו זיע"א

לְאַחַר פְּטִירְתּוֹ שֶׁל רַבְּנּוּ, הָרִי שֶׁלֹּא הָיִינוּ יוֹדְעִים זֹאת עַד הַיּוֹם.

כָּר גַּם הָיָה בְּאַחַת הַשָּׁנִים, בְּיוֹם חֲמִישֵׁי הָאֶחָד מִיְמֵי הַשּׁוֹכְבִּים, כְּשֶׁרַבְּנּוּ הָיָה בְּעֲצוּמָה שֶׁל 'תַּעֲנִית הַפְּסָקָה' מִפְּרָכְתּוֹ, שֶׁדָּבַר מֵאֶכָּל לֹא בָּא לְפָנָיו מִמּוֹצָאֵי שְׁבֵת, וְהָיָה הַזְּמַן לְבְרִית שֶׁל אֶחָד מִלְּדֵי תַּאֲפִילָּתוֹ, וְכִשְׁכַּבְדּוֹ אֶת רַבְּנּוּ בְּאֲמִירַת בְּרָכוֹת הַבְּרִית שֶׁלְאַחֲרֵיהֶם יִצְטָרֵךְ לְשׁוֹת מִן הַיַּיִן, הַחֲלִיט רַבְּנּוּ לְוַתֵּר עַל הַתַּעֲנִית הַנִּשְׁגָּבָה וְלִשְׁתּוֹת אֶת הַיַּיִן, וּבְלִבָּד שֶׁלֹּא יִתְגַּלֶּה סוּד תַּעֲנִיּוֹתָיו בְּרַבִּים.

נִתְּתָה לִירֵאִיךָ גַּם הַתַּנּוּסָס וְגו' (תהלים

ו ס

מַחִיר יָקָר נִגְבָּה מִרַבְּנּוּ זִיע"א עַל פְּרִישׁוֹתָיו וְסוּגוּפָיו, וּבְכָל זֹאת לֹא עָלָה בְּרַעֲיוֹנוֹ הַרְהוּרֵי תַרְטָה כָּלֵל. הָיָה זֶה כְּאֲשֶׁר אָבַד רַבְּנּוּ אֶת רְאוֹת עֵינָיו כְּתוֹצָאָה מֵעֲבוּדָתוֹ בְּשִׁמְרָתָם, וְאַף מִחֲמַת הַהֲתַאֲמָצוֹת הַמְרַבָּה בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה, וְלֹלֵא הַתַּחֲשׁוּבוֹת בְּצַרְכֵי הַגּוֹף וּבְלֵי לִתֵּת לוֹ מְנוּחָה.

אוֹלָם גַּם שֶׁל מִמָּשׁ הַתְּחוּלָל לְרַבְּנּוּ הַקְּדוֹשׁ, וְמוֹאֵר עֵינָיו חָזַר אֵלָיו בְּדֶרֶךְ לֹא טְבַעֲיִת, וְעַשְׂשָׁה שְׁהִיָּה כֶּף הָיָה:

בְּיוֹם י"ד לְחֹדֶשׁ אֲיָר, יוֹם פְּטִירְתּוֹ שֶׁל 'רַבִּי מֵאִיר בַּעַל הַגֵּס', הִסָּב רַבְּנּוּ זִיע"א בְּרֵאשׁ סְעוּדַת הַהִלּוּלָא, וּבִקְשׁ בְּמִפְתֵּי אֶת הַסֵּפֶר 'מַחֲשׁוֹף הַלְבָן' שֶׁל הַסָּב הַגְּדוֹל מִרְן אֲבִיר יַעֲקֹב, וּמִשְׁהוּבָא לְפָנָיו הַחַל מִיַּחַד

"וְהִצַּנֵּעַ לְכַת עִם אֶלְקִיךָ" (מִיכָה ו ח)

גַּם מִמֵּאֲכָלִים הָיָה רַבְּנּוּ מִתְנַזֵּר בְּגִבּוּרָה מִפְּלֹאָה, בְּתַעֲנִיּוֹת אֲרָפוֹת וּמִפְּרָכוֹת, אוּבְאִילָה מוֹנֵעֵט עַד מְאֹד, וְכַפִּי שֶׁהִבְאֵנוּ לְעִיל מִתְאוּרוֹ שֶׁל הַגַּה"ק רַבֵּי מַכְלוּף פְּדִידָא זצ"ל, שֶׁכָּתַב עַל רַבְּנּוּ בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "אֲזוּ הִבִּיאוּ לְפָנָיו מִיְמֵי תַרְגִּימָא טְעִימָא בְּעֶלְמָא פְּחוֹת מִפְּלֹא לְגַמְיוֹ הִיא הַמְגַרְעַת, קִדְשׁ עֲצָמוֹ בְּמִתֵּר לוֹ, מַה טוֹב חִלְקוֹ וְמוֹה נְעִים גּוֹרְלוֹ, שֶׁבֵר תַּאֲוָתוֹ, מִשֶּׁךְ יָדוֹ מִתּוֹךְ אֲכִילָתוֹ, חֲסִידוֹתוֹ וּפְרִישׁוֹתוֹ דְּמוֹר נִיהוּ, אִין הַפָּה יְכוֹל לְמִימְרֵינְהוּ".

אַךְ רַבְּנּוּ, שֶׁהִדַּר בְּכָל מַעֲשָׂיו לְהִיּוֹתָם הַטּוֹבִים וְהַמְשַׁבְּחִים בְּיוֹתֵר, חִפְּזָה הָיָה גַּם בְּתַעֲנִיּוֹתָיו אֱלוֹהֵי הַשִּׁיג אֶת הַתְּקוּן הַשְּׁלָם וְהַמְבַּחֵר, וּמִשׁוּם כֶּף הַסְּתִירָם מֵעֵין כָּל, וְדַאֵג שֶׁיְהִי בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנֵי בְּלֵי שִׁיַּדַּע בֶּן אֲנוּשׁ מִהֶם אוּ מִקְצָתָם, וְכִמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ חז"ל (בבא מציעא מב.) מִהַפְּסוּק 'וַיִּצַּח ה' אֶתְךָ אֶת הַבְּרָכָה בְּאֶסְמִיךָ', לֵאמֹר, שְׂאִין הַבְּרָכָה שׁוֹרָה אֶלָּא בְּדַבַּר הַסְּמוּי מִן הָעוֹן, כִּי כְּשִׁמְסִתִּירִים הַדְּבָרִים מֵעֵינוֹ שֶׁל אָדָם לֹא יִשְׁלֹטוּ בּוֹ הַשְּׂדִים אוּ הָעוֹן הַרְעָה.

זוֹ הִיְתָה הַסְּבָה שְׂאִישׁ לֹא יַדַּע עַל תַּעֲנִיּוֹתָיו הַרְבוֹת שֶׁל רַבְּנּוּ, וְאַפְלוֹ בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ לֹא יַדַּעוּ עֲלֵיהֶן, כִּי כְּלֵי הָאֶכָּל שֶׁהִכְנִסוּ לְחִדְרוֹ לְצַרְכֵי הָאֲרוּחוֹת חֲזָרוּ רִיקוֹת, וְלֹא עָלָה עַל דַּעְתָּם שְׂאֵת הָאֶכָּל שֶׁגַּר רַבְּנּוּ לְאַחַד מִבְּנֵי הַיְשִׁיבָה שֶׁהִיָּה עֵנִי מְרוּד, וּבְאֲרוּחוֹת אֱלוֹהֵי שִׁיַּדוֹ לְרַבְּנּוּ הַחִיָּה הֵלָה אֶת רוּחוֹ. וְלוֹ חִפְּזָה הָיָה נְאֻמָּן בֵּיתוֹ וְאִישׁ סוּדוֹ שֶׁל רַבְּנּוּ - שֶׁהִיָּה אַחֲרָאֵי עַל הַעֲבֵרַת הָאֶכָּל לְאוֹתוֹ עֵנִי - לְהַסְּתִיר אֶת הַסּוּד הַלֵּז, וְלֹא הָיָה מְגַלֶּה אוֹתוֹ

הנער, והחל לערף את התקון הראוי, תקוע בשופרות ויחד את היחודים בכדי לשוחח עם הרוח ולעמוד על פונתה וסבת פניסתה לגופו של בן האנוש הלו. לאחר כל המעשים ענתה הרוח על שאלותיו, ואמרה ששמה 'יחיא' והוא ובנו 'שלמה' נכנסו בגופו של מסעוד זה על שום שהזיק את רשות הרבים בשפיכת מים רותחים בדרך מעברם של הולכי רגל, ששם גם מצויות רוחות כמוהן.

לעיניהם המשתאות של בני המשפחה, נהל מרן הבבא סאלי משא ומתן מפליא עם הרוח, כשבתחלה היא הסכימה לעזב את גופו של מסעוד, אך רק לפרק זמן של ששה חדשים, ולאור דרישתו התקיפה של מרן בבא סאלי שתצא לצמיתות, הסכימה להתפשר על יציאה למשך שנה אחת, ואף זאת משום כבודו של הבבא סאלי ומשפחתו המרוקמת, שאף בעולמות העליונים מפירים את ערף רוממותה והוד קדשת בניה.

ומשלא הגיעה הרוח לעמק השנה בנכות עם בבא סאלי, ומאחר והטונים שעלו במהלכו הפריעו את עבודתו של רבנו בחדרו, יצא אליהם רבנו בסערה ותמה לפשר המהומה המתחוללת בסמוך לעליית חדרו. את התשובה לשאלתו קבל רבנו זי"ע"א מאחיו הבבא סאלי, שספר לו על הנער מסעוד ועל קורותיו עם אותן רוחות שחדרו לגופו, שאינן מוכנות לצאת אלא למשך שנה אחת, שספק לו אם להסכים לפרק זמן קצר שפנה.

יחודים נסתרים, עד שנפקחה אחת מעיניו והחל לראות בה. לבקשתם של תלמידיו שייעשה כך גם לגבי עינו השנייה, ענה רבנו: "הרי את כח הראיה אני צריך ללמוד התורה, ולשם כך די לי בעין אחת..."

אמר הקדוש ברוך הוא לדוד: הואיל והשפלת עצמך - תהא כמוני, שאני גזר גזרה - ואתה מבטלה. (מועד קטן טו:)

בשנת תרע"ז, בעת שהצרכותם כבשו במלחמה את מרוקו, וגיסו מבניה לתגבר את צבאם לקראת המשך הלחימה. אחד הצעירים שנקלח לעבודת הצבא ששמו היה מסעוד, לקה לפתע בחלי הנפש ונתקף בשגעון מוזר ומפליא, והיה עושה מעשי שטות שהביאו את כלם לחשב שמשוהו מסתורי ארע ברוחו. הוריו המדאגים, שמיושבי תאפילת היו, לא חשבו פעמים וכבר עמדו בשערי בית מדרשו של רבנו זי"ע"א, ובקשתם היתה שטוחה לפני בני משפחת רבנו להכניס את הנער אליו, בתקוה שיזע את סוד מחלתו ורפואתה. אולם בני הבית, שנצטוו מאת רבנו לבל יפריעו את התבודדותו משום סבה שתהיה, סרבו להכניסם אל חדרו של רבנו ולהפריעו מעבודת הפרישות הנשגבה, וקראו לאחי רבנו מרן הבבא סאלי זי"ע"א, שייראה את הנער מסעוד ויעלה מזור למחלתו המסתורית.

תכף כשראהו מרן הבבא סאלי, ידע כי רוח רעה היא שונכסה בגופו של

שבת ואילף היתה חנותו של מסעוד
סגורה ומסגרת...

"תהלתי תהי נא לראשך עטרת" (שיר

הכבוד)

הרפתקאות חיו של רבנו זי"ע"א לא היו
קלות כלל, אם היה זה
כשאבד את אשתו הראשונה בדרך מקרה,
ואף האשה השנייה נפטרה על פניו. אם זה
כאשר ראה בפסירתם של שבעה מילדיו,
עד שבהסתלקותו למרומים לא השאיר אלא
בו אחד, הקטן שבהם, שגם הוא לא האריך
זמנים אחרי רבנו. מלבד זאת, גופו חנה חלי
רב ומכאובים קשים.

אולם רבנו זי"ע"א לא החסיר את תהלת
ה' מפיו, ואף לא לרגע אחד, כי
תדיר היה מהלך וצ'הלתו על פניו אף אם
אבלו היה שמור עמו בלבד. 'תרה מזאת,
שמחתו היתה כה עצומה, עד כי יכול היה
לדובב שפתותיהם של השבורים מבני עמו,
ולשמח לבותיהם של קשי היום שנמנו על
קהלתו.

היסורים הללו, שלא הצליחו להרפות ידיו
ממלאכת שמים, ולא בטלו
מאומה מעבודתו בתורה ובתפלה, העידו
כמאה עדים על מהותם, וכמו שאמרו חז"ל
(ברכות ה.) 'אלו הם יסורין של אהבה - כל
שארין בהן בטול תורה, שנאמר: 'אשרי הגבר
אשר תיסרנו ייה ומתורתך תלמדנו', ועוד
אמרו שם, 'יסורין של אהבה - כל שאין
בהן בטול תפלה, שנאמר (תהלים סו ב): 'ברוך

רבנו זי"ע"א ששמע את הדברים, נגש אל
הנער מסעוד שהיה מטל על הארץ,
בעט עם רגליו קלות על גופו ואמר: "קום
מסעוד, קום עמד על רגלך, כי תצא כעת
הרוח מגופך, ולעולם לא תשוב אליו!". ואכן,
פגזרת הצדיק בן היה, והנער נעמד על רגליו
כאחד האדם, ולא נודע כי באה הרוח אל
קרבו, ויהי לנס!

לימים, כשאותו מסעוד גדל ועבר להתגורר
בעיר אחרת במחוזותיה של אלג'יר,
ירד מדרך התורה והעז פניו לחלל את
השבת בפרהסיא כאשר הוא פותח את
חנותו למורת רוחם של בני הקהלה
ורבניה. בצר להם ובדעם כי עיר מולדתו
היא 'תאפילת' ומשפחתו היא ממפריה
של משפחת אביחצירא הידועה, המתינו
ראשי העיר לבואו של מרן הבבא סאלי
זי"ע"א, שהיה פוקד מעת לעת את עירם
לחזק את יושביו ולתקן את בדקי ביתם
ברוחניות, וכשבא אליהם שטחו בפניו את
מצוקתם עם מסעוד זה, שמעו פניו
לחלל את קדשת השבת ופוגע בזה
בכל יושבי העיר היהודים. מרן בבא
סאלי זי"ע"א, ששמע את מעלליו של
האיש, ולאחר פנה אליו בתוך דברי
תוכחתו, באמרו: "הלא זוכר הנך את
הרוח שונכסה בך בצעירותך, וכמה סבלת
משהותה בגופך. דע לך בזאת, כי כשם
שהיה בכחנו להוציאה אז, כך יש בכחנו
להחזירה אליך כעת, ואם לא תסגר משבת
זו ואילך - כך נעשה!". האיש הלז,
שזכרונות עלו לו מהרוח ומהסבל הרב
שנגרם לו ממנה, נתקף בתרדה עצומה
ונרעד בכל גופו. מיחר לציו, שמאותה

אל העפר מִמֶּנּוּ נוצר.

שנים רבות לאחר פטירתו של רבנו זי"ע"א, כאשר המשמש ההוא גלה את הסוד באזני רבי אבא אביחצירא זצ"ל, הבינו כלם מה פשרה של 'צנצנת האפר' שהיתה מנחת במגרת שלחנו של רבנו, עד יום הסתלקותו, הלא היא נטלה חלק במנהגו הקדוש.

מנהגו זה, האיר למפרע את כל הליכות חינו, אליהם התניחס כאל פרוזודור בעלמא, לא עקר יש בהם, ולא תכלית תצא מהם, אלא כי כל חינו היה מחפש אחר קנייני נצח לעולם הבא, והיה מתאבל על הבלי העולם וגלות השכינה, וכמו שתארו הדברים בכתביו של רבי משה תורג'מאן זי"ע"א, שהיה תלמידו:

"...אז הוסיף לקום ביתר שאת ואונים, אחרונים משפחים הראשונים, בחצות לילה ממש לעשות תקון לשכינה, בדמעות שליש נהי וקניה, ואחר תקון המגקר כמין חקר, אחז לו צדיק דרכו להשתעשע בדברי הרשב"י בלח ואל, ויבוא עד מקדשי אל, דורש וחוקר, עד אור הבקר. ומשם בא לו לבית התפלה, לפני נורא עליה, ברתת זי"ע ומורא ופחד, ממנו לא נכחד, ויבוא המלך החדרה בעליית המקרה, שפתותיו נוטפות מור כאחד מבני השרפים, נעים זמירות? ישראל מתוקים מדבש ונפת צופים, בכונה גדולה ועצומה מה עז מארי, על פי סדור האר"י, וארפבתיה דמור דא לדא נקשן מגדל היראה והאימה, על אחת כמה וכמה.

מי ראה כל אלה ומי שמע פזאת, בנעם ה' לחזות, ולא תסמר שערות בשרו ולא

אלקים אשר לא הסיר תפלתו וחסדו מאתו. בתמונה לקבלתם באהבה שקזו, זכה רבנו למעלותיו הנשגבות, וכשכר על התלאות הרבות הללו, זכה לדרגות גבוהות בעולמם של צדיקים.

"כי עפר אתה ואל עפר תשוב" (בראשית
א יט)

מנהג נשגב היה לרבנו זי"ע"א, אותו היה מקפיד לנהג מדי בקר טרם התחיל את סדר יומו בתורה ובתפלה. מעצם הנהגה זו ומהעומד מאחורי החלטתו לנהג בה, יש לנו ללמד רבות על מהות חינו של רבנו, ובפרט שעל פיהם נוט את כל פעולותיו:

בשעות המקדמות של הבקר, נכנס היה רבנו לחדרו וסוגר את הדלת בעדו. באותם רגעים, כשהוא לבדו עם קונו היה נשקב בתוך ארון הדומה לארונותיהם של מתים, ואפר מכסה את כלו.

אף שהקפיד רבנו זי"ע"א לבל יראו אותו באותה שעה, ארע ואחד מנאמני ביתו שהיה ממשמשויו בקדש העז לפתח את דלת החדר ולדעת את מעשיו של רבנו באותה שעה. רבנו שגלה את הדבר, קרא לפניו את המשמש ההוא, והזהירו לבל יהיו לגלות לאיש את אשר ראה, בהזדמנות זו הוא אף שבר את אזניו בבאור מנהגו זה, שכונתו בו הוא כדי להעמיד למול עיניו את זכרון יום המיתה, ולעורר את נפשו לשים לב לשפלות האדם, שעתידו לשוב

בכבוש הצרפתי. ואכן, בהנהגתו של איש עריץ בשם 'מולאי מוחמד בן קאסם' ימ"ש, הצליחו המורדים לחלץ את מרוקו מידי הצרפתים, והחלו להנהיג את דעתם ודתם המסלמית על כל רחבי המדינה. את מקום מושבם העקרי בחרו דוקא בעיר ריסאני, הלא היא עירם של משפחת אביחצירא.

רשע עריץ זה, שהתעודד מנצחונו על הצרפתים, התנשא לאמר 'אני אמלך', החל להסית את ההמון המסלמי נגד הכופרים, שמטבען של דברים עמדו היהודים אל מול חציהם ובמרכז מאבדם.

לאחר שהצרפתים התנאשו מלשלט במרוקו ונסוגו מאימת מולאי מוחמד ימ"ש וחיליו המסלמים, גברה עצמתם ותעזתם של קיצוניים אלו, וגזרו על יהודי המדינה גזרות קשות ומשונות, ובכל מיני דרכים נסו להכות בהם ולהשילם מנכסיהם, ולא בתלו בשום אמצעי כדי לבצע את זממם.

דוקא בימים קשים כאלו, גלה רבנו זיע"א עוד טפח כלפי הקהלה, וקרר עצמו אליהם יותר ויותר, רבנו ידע כי בשעה זו רק הוא יוכל להנהיג במשעולי המארעות הקשים, ולהחזיקם לבל יפלו במלכדת היאוש והתסכול. הרבה לדבר אל לבם, והרעיף עליהם חם של חמלה ותחושת שתפוח עם חרדתם לגורל חייהם.

מלבד התייעצויות רבות שקיים עם אחיו מרן הבבא סאלי זיע"א ומרן בבא חאקי זיע"א, היה פועל רבות לתקן תקונים נשגבים לבטול רע הגזרה, והיה מוסיף תפלות על תפלותיו לישועת בני

אחזנו פלצות, לעבד את ה' באמת ובתמים בצל כנפיו לחסות, ואחר שברך על המגמר ביתר שאת זאת היא הנודעת, אז הביאו לפניו מיני תרגימא טעימא בעלמא פחות מפולא לגמיו היא המגרעת, קדש עצמו במתן לו, מה טוב חלקו ומה נעים גורלו, שבר תאנתו, קושך ידו מתוך אכילתו, חסידותו ופרישותו דמור ניהו, אין הפה יכול למימניהו, ירא ה' מרבים, משה זכה וזכה את הרבים, משה שפיר קאמר, כמין חמר, רודף צדקות, מואס בבצע מעשקות, חסדאה איהו וחסדאין מלוהי, תמוך הני ברפי דרבנן דשלהי, בכסף תועפות, חזק ידים רפות, ובא עד כיסו והו עוזר לו, רב גדלו ומהללו, לשם רם ונשא, עשה אבן הראשה, אשריו שקדשוהו שמים, בעדי עדים, ואין הפה יכול לגמור ולומר, רק ואך אענה ואמר, לך נא ראה בחזיון המרעה, הלא מוניטין שלו חלף והלך בארבע רוחות ריחו נודף..."

"כבודי מעלי הפשיט ויסר עטרת ראשי"

(איוב יט ט)

החל משנת תרע"ז, כשתרועות מלחמה נשמעו ברחבי מרוקו המעטירה, השתנו חיהם של תושבי מרוקו מן הקצה אל הקצה, ובמיוחד השתנה גורלם של יהודי המדינה לרעה, ליסורים ולמרמס.

היתה זו מלחמתם של הצרפתים עם צבא מרוקו, שלאחר מלחמה קשה ועקבה מדם כבש הצבא הצרפתי את מרוקו על כל מחוזותיה. או אז קפץ עליהם רגזם של הקנאים המסלמים והם התקבצו למרד

הַרְגַּשְׁתֶּם שֶׁל מְקַרְבֵי רַבְּנוּ זִיע"א, שֶׁחָשׂוּ כִּי קָרַב הַיּוֹם וְחָרַב שֶׁל הַרְגַּ וְאֶבְדּוֹן תּוֹנֵף בְּדוֹן עַל רֵאשִׁיָּהֶם. תַּחֲשׂוּשָׁה זֹה הַתַּעֲצָמָה בְּרֹאוֹתָם אֶת רַבְּנוּ זִיע"א מֵהַלֵּךְ בְּבִגְדֵי הַחַל בְּעֲצוּמָה שֶׁל סְעוּדַת לַיַל הַשַּׁבָּת...

הִיא זֶה בְּלִיל שַׁבַּת קוֹדֵשׁ, אֹר לִי"ד בְּכִסְלוֹ תר"פ, וְשָׁנוּיִים רַבִּים הָיוּ בְּהַלְיוֹתָיו שֶׁל רַבְּנוּ, מְלַבֵּד בְּגֵדֵי הַחַל הַשְּׁחָרִים שֶׁלְבַשׁ, הוּא אֵף קָצָר בְּסְעוּדָתוֹ, וּמַעֲט לְדַבֵּר עִם סוֹבְבָיו. מִיָּד לְאַחַר הַסְּעוּדָה, עָלָה לְעֲלִית חֲדָרוֹ וְהִסְתַּגֵּר בָּה עִם אֶחָד מִבְּחִירֵי תַלְמִידָיו, וַיַּחַד עִמָּם סִפֵּר 'שֶׁעַר הַפְּנוֹת' שֶׁל הָאָרִיז"ל, בּוֹ הֵם עֲסָקוּ בְּעֵנָן קְרִיאַת שְׁמַע וְכּוֹנְנוֹתֶיהָ שֶׁל מִצְוֹת מְסִירוֹת הַנֶּפֶשׁ, בְּמִשְׁךְ כָּל אוֹתוֹ הַלִּילָה.

לְמַחְרַת, בְּעֲצוּמוֹ שֶׁל יוֹם שַׁבַּת קוֹדֵשׁ, וְאַשֶׁר פָּחַדוּ - הִגִּיעַ עֲלֵיהֶם. כְּשֶׁלְפָּתַע מְגַלִּים יוֹשְׁבֵי הָעִיר רִיסָאֲנֵי שֶׁהֵם מְקַפִּים מִכָּל עֶבֶר בְּחִלּוֹ שֶׁל מוֹלָאֵי מוֹחַמֵד הַרְשָׁע, וְעַד מֵהֵרָה נִשְׁמָעָה הַפְּקָדָה הַיּוֹצֵאת וּמְכַרְיוֹהָ, לְהִתְאַסֵּף כָּלָם בְּמִרְכְּזֵי הָעִיר, לְקִרְאַת הוֹצֵאתָם לְהוֹרֵג.

אֵף בְּשָׁעָה קִשָּׁה זֹה, וְרַבְּנוּ זִיע"א פָּגַשׁ אוֹתָם בְּדַרְכָּם, וְהוּא עוֹמֵד בְּפֶתַח בֵּיתוֹ, וּמְרַגֵּעֵם בְּדַבְרֵי נַחַם וְעִדּוּד, בְּדַבְרָיו הוּא גִלָּה לָהֶם כִּי יְדוּעָה הִיְתָה לְפָנָיו מִזֶּה זְמַן דְּבַר רַע הַגְּזֵרָה, כִּי מִשְׁמִים הוֹדִיעוּהוּ כָּל זֹאת. אוֹלַם הַשָּׁמַיִם נִפְשׂוּ בְּכַפּוֹ כְּדֵי לְהוֹרִיד מֵעֲלֵיהֶם אֶת שִׁבְטֵי הָרָעָה, וְלְהַעֲבִירָם עֲלֵיהֶם כְּקַרְבָּנָם שֶׁל הַצְּבוֹר.

לְאַחַר שֶׁהִתְאַסְּפוּ כָּל בְּנֵי הָעִיר בְּכַפְרָה, וּמִנְהִיג הַמוֹרְדִים הָעָרִיץ מוֹלָאֵי מוֹחַמֵד י"מ"ש הוֹפִיעַ לְפָנֶיהֶם, הִפְתַּע לְגִלוֹת

הַקְּהֵלָה. בְּאַחַת הַהִזְדַּמְנוּיּוֹת אָמַר לְבֵן דוֹדוֹ מְרֵן רַבִּי יְחִיא אֲדַהָאן זִיע"א, כִּי הַתְּבוֹת 'צוּם קוֹל מְמוֹן' עוֹלוֹת בְּגִמְטְרִיא כְּמִנְיָן הַתְּבָה 'זֹאת', כְּרָמֹז עַל הַפְּסוּק (איכה ג כא) "זֹאת אָשִׁיב אֶל לְבִי עַל כֵּן אוֹחִיל", לְמַד רַבְּנוּ בְּזֶה, כִּי הַתְּשׁוּבָה וְהַפְּשׁוּשׁ בְּמַעֲשִׂים וּבְחֻדְרֵי הַלֵּב הֵם הַדְּרָךְ הַיְחִידָה הַעוֹמֶדֶת בְּפָנֶיהֶם לְצֵאת מִמִּצְוֹתָם הַנּוֹרָאָה.

לְעֲמֹתוֹ עָנָה בֶן דוֹדוֹ הַקּוֹדֵשׁ, כִּי רֵאשִׁי הַתְּבוֹת שֶׁל הַמְּלִים אֵלוֹ 'צוּם קוֹל מְמוֹן' עוֹלִים בְּמִסְפֵּר קָטָן - "ד, כְּמִנְיָן הַתְּבָה 'דוֹד', שְׁמוֹ שֶׁל רַבְּנוּ זִיע"א, אָמַר רַבִּי יְחִיא אֶת דְּבָרָיו אֵלוֹ, אֵף לֹא יִסַּף...

כַּחֲלָף שְׁלוֹשׁ שָׁנִים, וְאוֹתוֹ רָשַׁע י"מ"ש רָאָה שְׁלֹא יְכוֹל לְדַכֵּא אֶת יְהוּדֵי מְרוֹקוֹ, הַחֲלִיט בְּפֶתַע לְהַשִּׁית עֲלֵיהֶם אֶת הַנּוֹרָאָה שֶׁבְּנוֹרָאוֹת - 'גְּזֵרַת כְּלֵיה', הַהַחֲלָטָה שֶׁיִּצְאָה מֵאֵת מוֹלָאֵי מוֹחַמֵד וּמְקַרְבָּיו הִיְתָה בְּרוּרָה, לְהַשְׁמִיד וְלְהַרְגֵּ אֶת כָּל הַיְּהוּדִים, מִסָּף וְעַד זָקוֹן, אֲנָשִׁים וְנָשִׁים. כִּךְ בְּלִי קְבִיעֵת זְמַן לְבִצּוֹעַ הַגְּזֵרָה, תוֹךְ כּוֹנֵה לְהַפְחִידֵם עוֹד וְעוֹד בְּעַרְפוֹל מְכוּן שֶׁל עֲתִידֵם, יִצָּא הַכְּרוֹז לֵאמֹר, כִּי דִינָם נִחְרַץ לְהַשְׁמִידָה, אֲלֵא שְׁבִצּוֹעַ הַהַחֲלָטָה יְהִי בְּמוֹעֵד שִׁיחֲלִיט אוֹתוֹ עָרִיץ רָשָׁע, כִּךְ בְּאֶכְזָרִיוֹת נוֹרָאָה תִּלָּה אֶת גּוֹרֵל הַקְּהֵלָה הַיְּהוּדִית בְּיָדוֹ וּבְרִצּוֹנוֹ.

"נִפְלָה עֲטֶרֶת רֵאשֵׁנוּ אוּי נָא לָנוּ כִּי

חֲטֵאוֹנוּ" (איכה ה טו)

תַּחֲשׂוּתָם שֶׁל יְהוּדֵי מְרוֹקוֹ הִלְכָה וְהוֹרְעָה עַד מָאֵד, וּבִיּוֹתֵר הִיְתָה זֹה

מוחמד ימ"ש להניאו מהריגת כל יושבי העיר, אלא יסתפק בהריגתו של רבם הנערץ - רבנו זיע"א, ובכך יחשבו כלם כמתים, כשעטרת ראשם נלקח מהם, וכך הנה.

מיתה משנה בחר רשע זה לרבנו זיע"א, העמידוהו בקנה התותח וירו פגז מנונו, וכך נצחו ארזלים את המצוקים ונשבה ארון האלקים בידי הארורים הללו. יהודי ריסאני, שעוד הספיקו לראות את רגעיו האחרונים של רבנו הקדוש זיע"א, עמדו כמספרים לקומם לנכח התמונה האחרונה והמזוייעה הזו, ופצעו של פאב נוראי נקבע בלבם הפואב על הסתלקותו של רבנו זיע"א. עדי ראה מספרים, כי בעת ירית הפגז יצאו מלע התותח שלש יונים לבנות, ולא ידע איש על סודם.

יהודי העיר, נפרדו באחת ממונהיגם הנערץ, שהיה להם כמשענת ביום צרה, כאב וכאם בעת רעה, וכבבנייט בספינה מטלטלת. אלו החלו מיד עם צאת השבת לדאג לקבורתו של רבנו הי"ד, שעלתה להם "דמים מרבים" [תרת' משמע], תחלה התעקשו הרשעים שלא לתת להם את גופו של רבנו המנוח, עד שנתנו שחד בסכום גדול, אז הרשו לקחת את רבנו הי"ד לקבורה. בהמשך עכבו מהם את האשור לקבורה באדמתם, ורק לאחר מאמצים עלאיים השיגו את ההתר להביאו לקבורה, לא לפני שהחליטו לקברו באחד משני קברים, כשאת קברו האמתי יסוו מעיניהם של שלוחי הרשע, לבל יפגעו בו, ואת הקבר הריק יעטרו ויפארו לצורך מראית העין.

כי רבנו זיע"א איננו ביניהם, לשאלתו ענו חיליו שאף אחד מהיהודים לא העז להפריע לרבנו ולהפסיקו מלמודו. מיד שלח קבוצת חילים לביתו של רבנו, ובבואם לביתו מצאווהו עוסק בסדר ח"י המשניות הקבוע לו בחק למודיו מדי יום ביומו. מענינת היא העבדה, כי את למודו האחרון סים רבנו זיע"א בדברי המשנה בעקצין (פ"ג מ"ב) "עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק ש"י עולמות..."

בעוד רבנו עושה דרכו אל כפר העיר, ויהודי העיר האסופים שם רועדים ופחדים לגורל עתידם, והנה עולה בלבם חשש נוסף לשלומו של רבם הנערץ, בראותם אותו מובל אל עבר המנהיג העריץ, שלא הסתיר את חיובו השטני לנוכח מצוקתם הנוראית.

בדרכו, בעת שפסע בין יהודי הקהלה, ארע מקרה משנה עד מאד, הנה לפתע נשמטה נעלו מעל רגלו. רבנו שיצע להתבונן את צרופי המארעות ורמזיהם, הפטיר לעמת בני קהלתו: "הנה לכם הסימן שפטרתי מן העולם תהיה כפרתכם וכפרת כלל ישראל".

כשהובא לפני המנהיג הרשע, ודמותו המפארת היתה לצנינים בעיניו עד שחקתו בערה בקרבו, ומרב פעסו גזר להרג את רבנו על אתר.

לקול זעקות האימה של יהודי ריסאני, ולנגד החייד המרשע שהתפשט בשפתותיהם של הארורים ימ"ש, הובל רבנו זיע"א אל המקום שהוכן להריגה קמבית זו. כבר בדרך הלוכם, ונקמרו רחמיו של הקב"ה על בני העיר, והכניס בלב שריו ויועציו של מולאי

מִמְנו אֶת תְּמִצִּית קִדְשָׁתוֹ שֶׁל רַבְּנוּ זִיע"א,
שֶׁהִתְגַּלְתָּה לְבָנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ וּלְתַלְמִידָיו דְּוָקָא
לְאַחַר פְּטִירָתוֹ:

הִיא זֶה בְּשֵׁנַת תִּרְפ"ז, בְּשָׁבוּעַ שֶׁחַל בּו
יוֹם הַהִלּוּלָא שֶׁל רַבְּנוּ זִיע"א, וּמֵרֶן
הִבָּא סְאֵלֵי מְנוּגָם תְּנוּמָה קִצְרָה לְקַחַת
פַּח לְעַבּוּדַת הַקֹּדֶשׁ שֶׁלוֹ בְּתַקּוּנִים וְתַעֲנִיּוֹת,
וְהֵנָּה בְּחִלּוּמוֹ הוּא יוֹרֵד לְטַבֵּל בְּבֵית הַטְּבִילָה
הַסְמוּךְ לְבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל הַסָּב הַגָּדוֹל מֵרֶן
'אַבִּיר יַעֲקֹב' זִיע"א שֶׁבְּתַאפִּילָתָּהּ, וְכֹאֲשֶׁר
הוּא עוֹלָה מִן הַמִּקְוָה, נְגִלִים לְפָנָיו מֵרְאוֹת
הַזֶּה מְפִלְאוֹת.

לְפַתַּע נִפְתַּחִים שַׁעֲרֵי הַשָּׁמַיִם וַיּוֹרְדוֹת לְעוֹלָם
שִׁבְעָה מְנוֹרוֹת אֵשׁ גְּדוּלוֹת הַמְּאִירוֹת
בְּאוֹר בּוֹהֵק, וּבַת קוֹל אוֹמְרַת עַל הַמְּנוֹרָה
הִרְאִשׁוּנָה: "זוֹ נִשְׁמָתוֹ שֶׁל אֲבִרְהָם אֲבִינוּ
ע"ה", וְעַל הַשְּׁנִיָּה הִיא אוֹמְרַת: "זוֹהִי נִשְׁמָתוֹ
שֶׁל יַצְחָק אֲבִינוּ ע"ה", וְעַל הַשְּׁלִישִׁית הִיא
מְזַכֵּרָה אֶת נִשְׁמָתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אֲבִינוּ ע"ה,
וְעַל הָרְבִיעִית אֶת מוֹשֶׁה רַבְּנוּ ע"ה, עַל
הַחֲמִישִׁית אֶת נִשְׁמָתוֹ שֶׁל אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן ע"ה,
וְעַל הַשְּׁשִׁית אֶת נִשְׁמָתוֹ שֶׁל יוֹסֵף הַצַּדִּיק
ע"ה, עַל הַשְּׁבִיעִית וְהֶאֱחָרוּנָה הִיא מְזַכֵּרָה
אֶת נִשְׁמַת דָּוִד הַמֶּלֶךְ ע"ה. מְנוֹרוֹת אֵלוֹ כְּמוֹ
נִכְסוֹ לְהִכַּל בֵּית הַמִּדְרָשׁ שֶׁל מֵרֶן 'אַבִּיר
יַעֲקֹב' זִיע"א.

וּלְפַתַּע, נִשְׁמַע הַקוֹל הַמְכַרֵּז: "זוֹ הִיא
נִשְׁמָתוֹ שֶׁל רַבִּי דָּוִד אֲבִיחֲצִירָא
ע"ה". מִיָּד לְאַחַר שֶׁהִבִּין שֶׁנִּשְׁמָתוֹ הִטְהוֹרָה
שֶׁל אַחִיו הַגָּדוֹל עוֹמְדַת אַף הִיא לְהַכְנִס אֶל
בֵּית הַמִּדְרָשׁ, בּוֹ נִמְצְאוּ שִׁבְעַת הַמְּנוֹרוֹת
הַטְהוּרוֹת שֶׁל נִשְׁמוֹת שִׁבְעַת הָרוּעִים, אֲזַר
מֵרֶן הִבָּא סְאֵלֵי אִמְץ וְתַעֲזָה, וְנִעְמַד בְּפַתַּח

טָרָם הַקְּבוּרָה, בְּעַת הָעֶסוֹק עִם גּוֹפּוֹ
הַטְהוֹר שֶׁל רַבְּנוּ, הַתְּפִלּוֹת כָּלֶם
לְרְאוֹת, כִּי גּוֹפְתּוֹ נִשְׁאַרָה שְׁלֵמָה לְגַמְרֵי,
וְלִמְרוֹת עֲצָמָתוֹ שֶׁל הַפְּגוּ שְׁנוּרָה כְּדִי
לְהַמִּיתוֹ, לֹא נִגְרַע מִגּוּפּוֹ שֶׁל רַבְּנוּ
מְאוּמָה, מְלַבֵּד עֲצָם הַקְּבֻרָת שֶׁנִּשְׁמָטָה
מִמְקוּמָה.

לְיָמִים יִסְבִּיר בֶּן אַחִיו שֶׁל רַבְּנוּ, מֵרֶן
רַבִּי מְאִיר זִיע"א, כִּי מִיתָתוֹ
שֶׁל רַבְּנוּ זִיע"א שְׁוָה וְשִׁקּוּלָה כְּמִיתָתוֹ
שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא עִת שֶׁסָּרְקוּ אֶת בְּשָׂרוֹ
בְּמִסְרָקוֹת שֶׁל בְּרִזָּל. שֶׁהָרִי רַבִּי עֲקִיבָא
הִשְׁתַּוָּקַק לְמִיתַת קְדוּשִׁים עַל קְדוּשַׁת שֵׁם
שָׁמַיִם, וְכִדְבָרֵי הַגְּמָרָא בְּבִרְכוֹת (סא:) "כָּל
יְמֵי הַיִּתִּי מִצָּטְעַר עַל פְּסוּק זֶה 'בְּכָל
נִפְשָׁךְ' - אִפְלוֹ נוֹטֵל אֶת נִשְׁמָתְךָ, אִמְרַתִּי:
מִתִּי יָבֵא לְיָדִי וְאֶקְיָמוֹ, וְעַכְשָׁו שֶׁבֵּא
לְיָדִי לֹא אֶקְיָמוֹ". וְכַמְחַשְׁבֵּתוֹ שֶׁל רַבִּי
עֲקִיבָא בֶּן הַיִּתָּה הַמְּחַשְׁבָּה לְפָנָיו הַקַּב"ה,
וְכֹאֲמָרָם (מִנְחוֹת כט:): "שִׁתָּךְ, כִּף עֲלֵתָה
בְּמַחְשְׁבָה לְפָנָי".

אַף אֲצַל רַבְּנוּ זִיע"א, הַפְּטִיר מֵרֶן רַבִּי מְאִיר,
מְצָאנוּ עֲנִין זֶה, שֶׁאַף הוּא הִשְׁתַּוָּקַק
לְכַפֵּר עַל בְּנֵי דוֹרוֹ, בְּמִיתַת קְדוּשִׁים
וְטְהוּרִים, וְנִעְנָה כֹּאֲשֶׁר מַחְשְׁבָתוֹ עֲלֵתָה לְפָנָיו
הַקַּב"ה וְנִתְקַמָּה.

"גְּדוּלִים צְדִיקִים בְּמִיתָתוֹ יוֹתֵר מִבְּחַיָּהוֹ"
(חולין ז:)

מַעֲשֶׂה נוֹרָא שֶׁסָּפַר עַל יְדֵי מֵרֶן הִבָּא
סְאֵלֵי זִיע"א, הִיא בּוֹ כְּדִי לְלַמֵּד

האבלות, והחל להתנחם על פטירת אחיו הגדול זיע"א, כשמצא ועד עתה הפך יום ההולא של רבנו זיע"א ליום משתה ושמחה, בו יספרו בחדוה של קדשה את ספורי חייו הנשגבים.

גם דודתו, אחות אביו, הרבנית אסתר אדהאן ע"ה, ראתה אותו בחלום הלילה, כשהוא מתאונן בפניה על פי פתחו את חדר למודו בישיבה. בהטעמו באזניה את סבת צערו: "סבל גדול יש לי מזה, פי חפץ אני לבוא לשם וללמד עם שמונת בני".

ואכן, לאחר שדאגה דודתו הרבנית שיהיה החדר סגור ונקי, היו שומעים משם תדיר קול התורה, בכל שעה ושעה, ויהי לפלא.

"עטרת חכמים עשרם וגו' - שהם עשירים בתורה" (משלי יד, ורש"י שם) - שלושה חבורים יקרים השאיר רבנו אחריו בכתובים:

"פתיח האהל"

חבור על חמשה חמשי תורה לפי סדר הפרשיות. בו שוזר רבנו בחכמתו הגדולה את פסוקי התורה עם דרשות חז"ל, ומסיק מהם את מסקנותיו לגבי חובות הברואים בעבודת השי"ת, ומבאר את עניני המצוות בטוב טעם ודעת.

בחבורו הנשגב 'פתיח האהל' נדרש כל פסוק על ידו בכמה וכמה אפנים, כלם ברורים ומבריקים, עמקים ונשגבים. וכמו בעליל נכרת מטרתו בספר זה, להוציא את מוסר ה' מפסוקי התורה, ללמד ארחות הישר והטוב מדברי אלוקים חיים.

בית המדרש, שמה יזכה לפגש באחיו, ואולי אף להכנס עמו לבית המדרש הקדוש.

רבנו זיע"א, שנראה לו בדמות מאירה וקורנת הוד, סרב לבקשתו של הבבא סאלי, באמרו: "לא תוכל להכנס עמנו, ען כי הנך עדין בעולם התחתון. ואלו בבית המדרש מצויים רק נשמות מעולם האמת. באנו הנה דוקא, כי כאן מצוי פתחו של גן העדן התחתון, ובאתי יחד עם האבות הקדושים לערוך תקון חצות, לעורר רחמי שמים על גלותה של השכינה ועל גלותם של בני ישראל. אולם, מתיר אני לך לישוב בסמוך לפתחו של בית המדרש, ולערוך עמנו את תקון חצות".

טרם שונכנס רבנו זיע"א לבית המדרש הזה, הוסיף לומר באזניו של מרן הבבא סאלי כדברים האלה: "דע לך אחי, כי צער רב נגרם לי בזה שאתה מרבה להתאבל וממאן להתנחם על פטירתך. הלא כל הצער שהיה לי בשעת המיתה אינו עולה על כמה שניות בודדות, ולאחריו הכנסתי מייד לעולמות העליונים, למקומות נשגבים שאיני יכול כלל לתאר. והרי לפניך שפאשר באו שבעת הרועים לעולם התחתון, נטלו אותי עמקה.

לכן, סים רבנו זיע"א, אם תרצה לגרם לי נחת רוח, חדל להתאבל בצער הנפש או במנהגי האבלות שנטלת על עצמך". לאחר מכן נפרד הבבא סאלי מאת רבנו, ונותר לשבת בסמוך לפתיח בית המדרש לומר תקון חצות יחד עם האבות הקדושים.

למחרת אחרי תפילת השחר, התיר מרן הבבא סאלי את נדרו בסגופי

את כל סודותיה כמו את נגלותיה, ושלט
ללא עוררין בכל הלכותיה וסגיותיה.

במהלך שיחה אודות רוממותו של רבנו
זי"ע"א, התבטא נכד אחיו,
האדמו"ר רבי דוד אביחצירא שליט"א, כי
"כל ספריו נכתבו ברוח הקדש".

אולם תורתו של רבנו וחדושו לא היו רק
אלה, כי אם כמוהם עשרת מונים
היתה משנתו לתלמידיו ולשומעי לקחו, אלא
שמוטעמים הפמוסים עמו לא חפץ היה רבנו
להעלות את כל חדושו על ספר, ורק מעט
מהם הסכים להשאיר בכתובים לדורות
הבאים. וסמו לזה נמצא בעדותו של רבי
משה תורג'מאן זי"ע"א [בהקדמתו לספרי
רבנו], שפאמור היה תלמידו ורעו הקרוב של
רבנו, ואלו דבריו:

ובנינקותיה דמר, כמה וכמה דברי תורה ענה
ואמר, מאמר לכבוד צרור המור,
ולא באו לכלל כתיבה, כי נשפחו מרב
חביבא, חבל על דאבדון נפשי עליהם דאבה"
וכו'.

הדפסת ספרי רבנו

בשנת תרפ"ב, החליט אחיו של רבנו, מרן
בבא סאלי זי"ע, למלא את אשר
אותה נפשו מכפר, לחונן את עפר ארץ
האבות ולעלות להשתקע בה. אולם לאחר
כשנה [בשנים תרפ"ב-תרפ"ג] נאלץ לחזור
למרוקו, על פי דרישת מורו ורבו מרן רבי
משה תורג'מאן זי"ע"א, שגזר עליו ב"גזרת
רב" ששוב להנהיג את העדה.

"שכל טוב"

חבור גדול המתפרס על יריעות רבות,
על עניני הדרוש והמשפחה, ובתוכו
פניני דרוש ורמזי הוד. הספר מחלק
לדרושים על פי ענינים שונים, מהם
העוסקים במועדי קדש ותורתם, במצוות
התורה או במוסר לעבודת השי"ת, וכלם
מתבליים במאמרי חכמינו ז"ל מתוך דברי
חז"ל ומפרשיהם.

"רישא וסיפא"

חבור מיחד על פרשיות התורה, בהם
הוא מקשר בדרך מחדשת את
תחלתה של הפרשה לסופה, תוך כדי
שהוא מגלה לתלמידיו את הסודות הטמונים
בסדרי הפרשיות וחלקתם לסדר הזה.
מכלם הוא מלמד לקח למוסר ה'
וליראתו פדרך בשאר הספרים [חבור זה
מצוי בדינו רק על המשים בראשית
ושמות].

כל ספריו שמשו לו למטרה אחת, לבאר
את תורת ה' ולשזר את פלם זה בזה,
את ההלכה בדרוש, ואת הנגלה בנסתר, את
העמק בפשוט, ואת דברי האחרונים בתוך
דברי הראשונים. ללמדך, שהתורה הנתנה
מסיני לא תהא מחלפת, ואף עמקי סודותיה
לדבר אחד מכונים: ללמד לקח ולקחת
מוסר.

וכבדבר שאינו מתפונן, גלה רבנו בספריו
אלו את בקיאותו העצומה בכל
מכני התורה ובפרטי עניניה, וראו כל בשר
כי כל התורה כלה היתה פרושה לנגד עיניו
ובקיא היה בשביליה - שבילי דרקיעא. הפיר

לאחר השלמת כל הספרים, כְּאִשֶּׁר מֵרָן בָּבָא סְאֵלִי זִיע"א כְּבָר חֲזַר שׁוּב לְהַתְּגוּרָר בְּמֵרוֹקוֹ, חֲשַׁב לְצַאֵת מִבֵּיתוֹ עִם הַסְּפָרִים הַחֲדָשִׁים, וְלְהַסְתַּוֵּב עִמָּהֶם בְּכָל רַחְבֵי הַמְּדִינָה בְּכַדֵי לְהַפְיָצֵם בְּקֶרֶב כָּל תּוֹשְׁבֵי הַיְּהוּדִים. אָךְ מִן הַשְּׂמַיִם עִכְּבָהוּ, כְּפִי שֶׁהַתְּבַטָּא בְּכַתוּבִים, וְלֹא עָלָה בְּיָדוֹ לְצַאֵת לְמַסָּע זֶה.

הבבא סְאֵלִי עֵרַף גּוֹרֵל בֵּין תַּלְמִידָיו וְיַדִּידָיו, מִי מָהֶם יִהְיֶה הַשְּׁלִיחַ לְסוֹבֵב בֵּין עָרֵי יִשְׂרָאֵל עִם סְפָרֵי רַבְּנֵנוּ, וְהַגּוֹרֵל נָפַל עַל מֵרָן רַבִּי מַסְעוּד הַכֹּהֵן זִיע"א, שֶׁהָיָה גַם גִּיסוֹ [-אָחִי אֲשֶׁתּוֹ] שֶׁל רַבְּנֵנוּ זִיע"א. הֵלֵךְ קָבַל מִכְּתָב מִיַּחַד מֵאֵת מֵרָן הַבָּבָא סְאֵלִי זִיע"א הַמְּבַקֵּשׁ לְסַיַּע בְּהַפְצַת הַסְּפָרִים, וְיִצָּא לְסוֹבֵב בְּכָל עָרֵי מְרוֹקוֹ, מְקוֹם אֲשֶׁר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יוֹשְׁבִים, לְהַפְיִץ אֵת תּוֹרַתוֹ שֶׁל רַבְּנֵנוּ בְּקֶרֶב קְהֵלוֹת הַיְּהוּדִים.

ויהי בְּכָל מְקוֹם אֲשֶׁר סְפָרֵי רַבְּנֵנוּ הִגִּיעוּ, הִתְקַבְּלוּ בְּהַתְּלַהֲבוֹת עֲצוּמָה אֲצֵל רַבְּנֵי הַקְּהֵלוֹת וּמְנַהֲיָגֵיהֶם, כְּשֶׁהֵם אֵינָם כּוֹלְאִים אֵת הַתַּפְּעֵלוֹתָם מִן הַסְּפָרִים הַקְּדוּשִׁים, וְנִאֲפְלוּ כְּתַבּוֹ לְשׁוֹמְעֵי לְקַחֵם אֲגָרוֹת אוֹדוֹת גְּדֵלַת הַסְּפָרִים וְחֲשִׁיבוֹתָם. וְכַדְּבָרֵיהֶם - כֵּן הָיָה, סְפָרֵי רַבְּנֵנוּ נִפְצוּ בְּמַהְרָה בֵּין יְהוּדֵי מְרוֹקוֹ, גַּם בְּכַפְּרִים הַנִּדְחִים שָׁבָה, וּרְבֻבוֹת מְבֻנֵי יִשְׂרָאֵל הִתְעַנְּגוּ עַל תּוֹרַתוֹ שֶׁל רַבְּנֵנוּ זִיע"א, לְלַמֵּד דָּרָךְ חַיִּים וְתוֹכַחַת מוֹסֵר.

באותה תְּקוּפָה שֶׁשָּׁהָה גְּבוּלוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, נִצַּח עַל מְלֹאכֶת הַקְּדָשׁ בְּהַדְּפַסַּת סְפָרֵי אָחִיו רַבְּנֵנוּ זִיע"א. וְאָךְ כְּשֶׁהָיָה עוֹלָה לְבִתְיָהֶם שֶׁל גְּדוּלֵי הַחֲכָמִים בְּאֶרֶץ הַקְּדָשׁ לְשׁוּחַ עִמָּם בְּדַבְרֵי תוֹרָה, הָיָה מְבַקֵּשׁ מֵהֶם שִׁישִׁמוּ אֵת עֵינֵיהֶם עַל סְפָרֵי אָחִיו מֵרָן 'עֵטְרַת רֵאשֵׁנוּ' זִיע"א.

את סַבַּת רַצוֹנוֹ שֶׁל מֵרָן בָּבָא סְאֵלִי זִיע"א לְהַדְּפִיס אֵת סְפָרֵי אָחִיו הַגְּדוֹל זִיע"א דְּוָקָא בְּעִיר הַקְּדָשׁ, אָנוּ יְכוּלִים לְלַמֵּד מִדְּבָרָיו בְּהַקְּדָמְתוֹ לְסַפֵּר 'פֶּתַח הָאֵהָל': "בְּשִׂמְחוֹת וְעֲלִיזוֹת בְּטוֹבָה כְּפוֹלָה סִמְכַתִּי שֶׁהִבֵּאתִי עִמִּי סְפָרֵי דָרָב מֵרָן מְלֶכָא אָחִי מְלֶכָא זְצוּקְלָל" וְלְהַעֲלוֹתָם עַל מְזֻבַּח הַדְּפוּס פֶּה עִיר הַקְּדָשׁ יְרוּשָׁלַיִם תִּבְנֶה וְתִכּוֹנֵן כְּפִי וּמְכוֹנֵי, כִּי אִישׁ אֱלֹקִים קָדוֹשׁ הוּא וְשַׁעֲרָיו שַׁעֲרֵי קְדָשָׁה, וּבְמְקוֹם קָדוֹשׁ יִרְנָנוּ וְיִפּוּצוּ מְעִינֹתָיו בְּשִׁבְתָּ תַחֲכַמְנֵי וְכו', וְהִיְתָה נֶפֶשׁ אֲדוֹנֵי צְרוּרָה בְּצִרוּר הַחַיִּים זְכוֹת אֲדוֹנֵנוּ וְתוֹרַתוֹ הַקְּדוּשָׁה, יִרְאֵנוּ בְּנַחְמוֹת צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ בַּעֲגָלָא וּבְזָמַן קָרִיב אָמוּן."

כששב הַבָּבָא סְאֵלִי זִיע"א לְמְרוֹקוֹ הִבִּיא עִמּוֹ רַק אֵת הַסְּפָר "שְׁכָל טוֹב" כְּשֶׁהוּא מְדַפְּס. אֵת הַסְּפָרִים הוֹתִיר לְסִדּוֹר בְּבֵית הַדְּפוּס. עַד שֶׁבִשְׁנַת תַּרפ"ה נִסַּע אָחִיו הַצַּעִיר מֵרָן בָּבָא חֲאקִי זִיע"א לְהַשְׁלִים אֵת הַהַדְּפָסָה.